

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

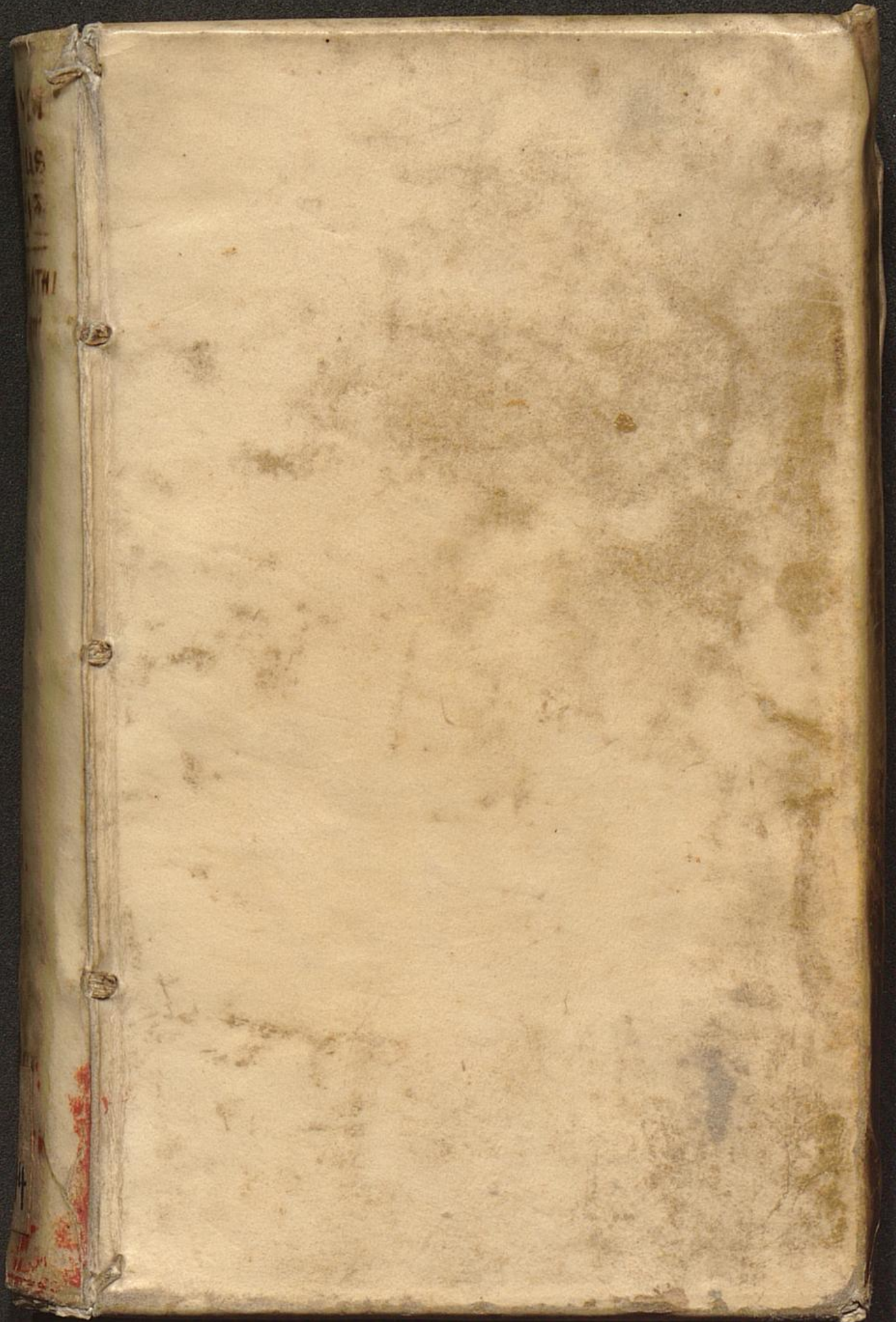
Universitätsbibliothek Paderborn

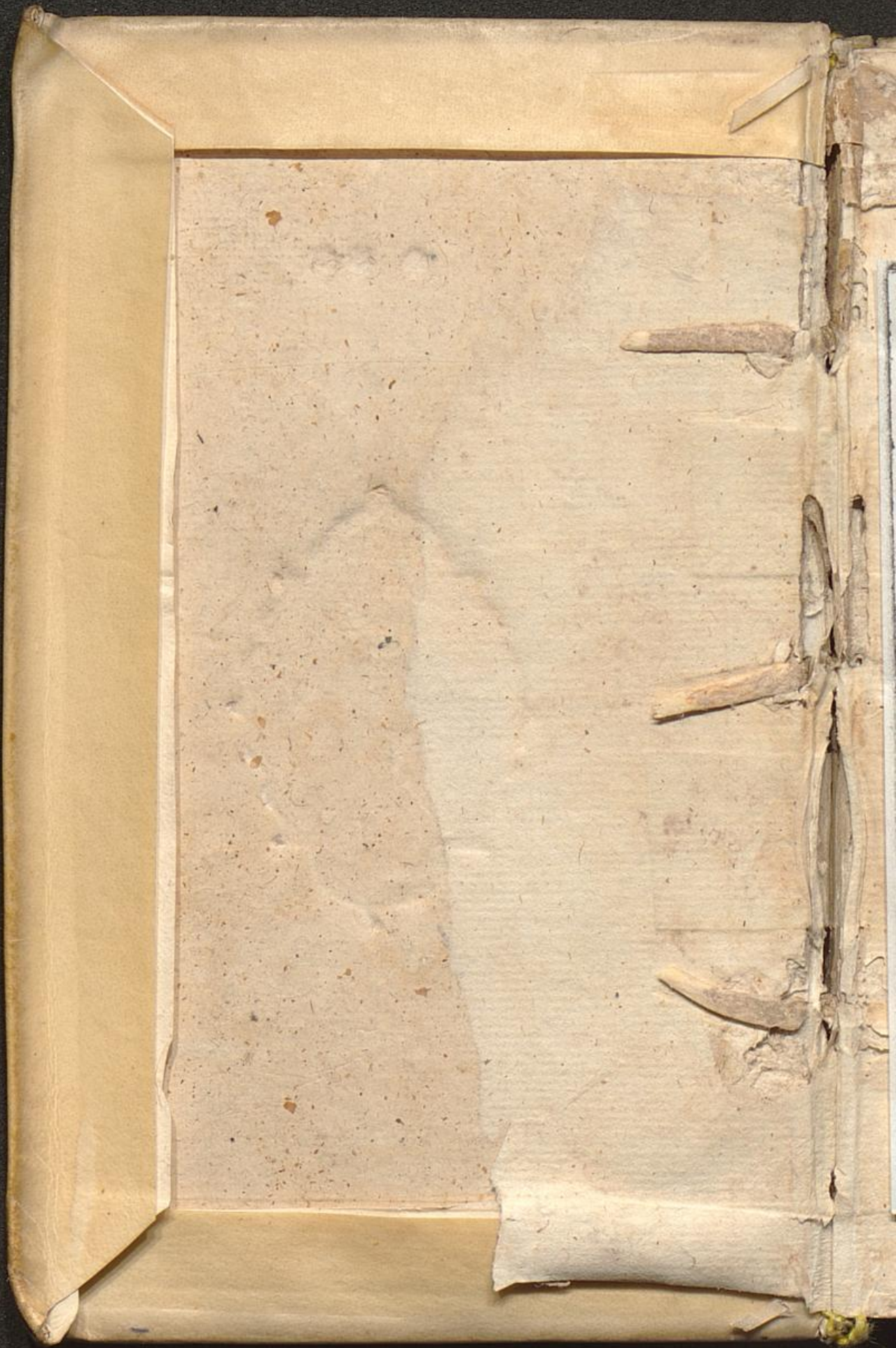
Vita S. Liborii Episcopi, Calcvlo Laborantivm Patroni

Bolland, Johannes

Antverpiae, 1648

urn:nbn:de:hbz:466:1-12748

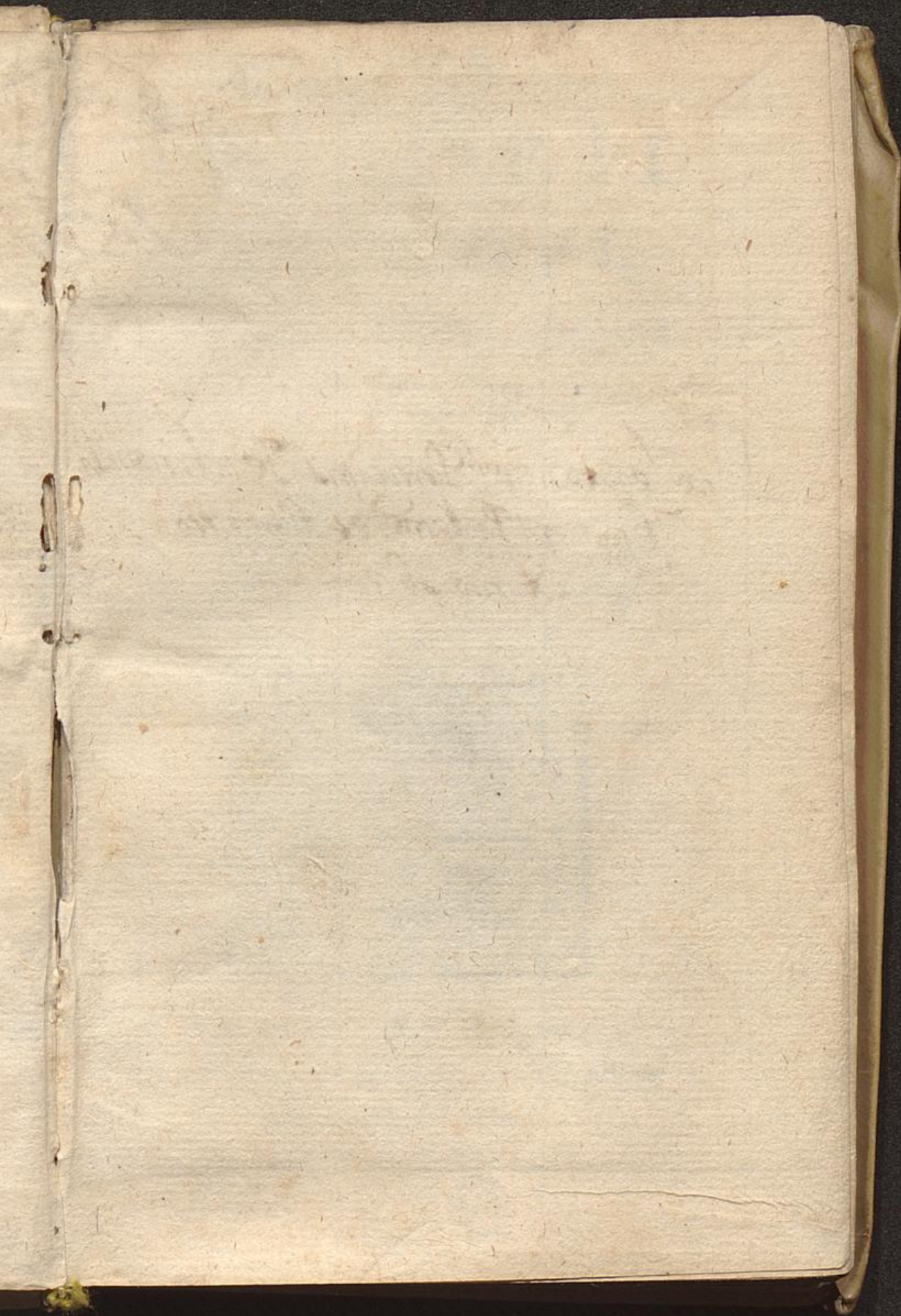
Die Verbesserungen auf S. 16-22
sind vermuthlich von einem der
von Ferdinand v. Tirschenberg an
seinem Hof gehaltenen Historikern
gemacht worden!

Die auf S. 42 und 62-127 gemach-
ten Verbesserungen stammen
von der Hand des Johannes Grot-
haus S. J.

Th. 5844

XVIII 2.

Ex Legato Celsi Principis Ferdinandi
Episcopi Paderb. et Altmasser:
Anno 1683.

V I T A
S. LIBORII
EPISCOPI,

CALCVLO LABORANTIVM

PATRONI,

*E veteribus MSS. eruta, & commen-
tario historico illustrata*

Collegii S. Liborii Paderb.

A IOANNE BOLLANDO

E SOCIETATE IESV.

A N T V E R P I Æ

Apud IOANNEM & IACOBVM
MEVRSIOS.

ANNO M.DC.XLVIII.

VITA
SILVORII
EPISCOPI
CATHOLICIS LABORANTIVM
PATEROMI
A IOHANNES DOLLANDO
F. SOCIETATE 1857

A N T V E R P I A E
A P P O S T O L I C A E M E T R O P O L I T A N A E
M E T R O P O L I T A N A E
A N N O M D C X L I I I

Quid sibi volunt isti lapides.

S. LIBORIVS EP.

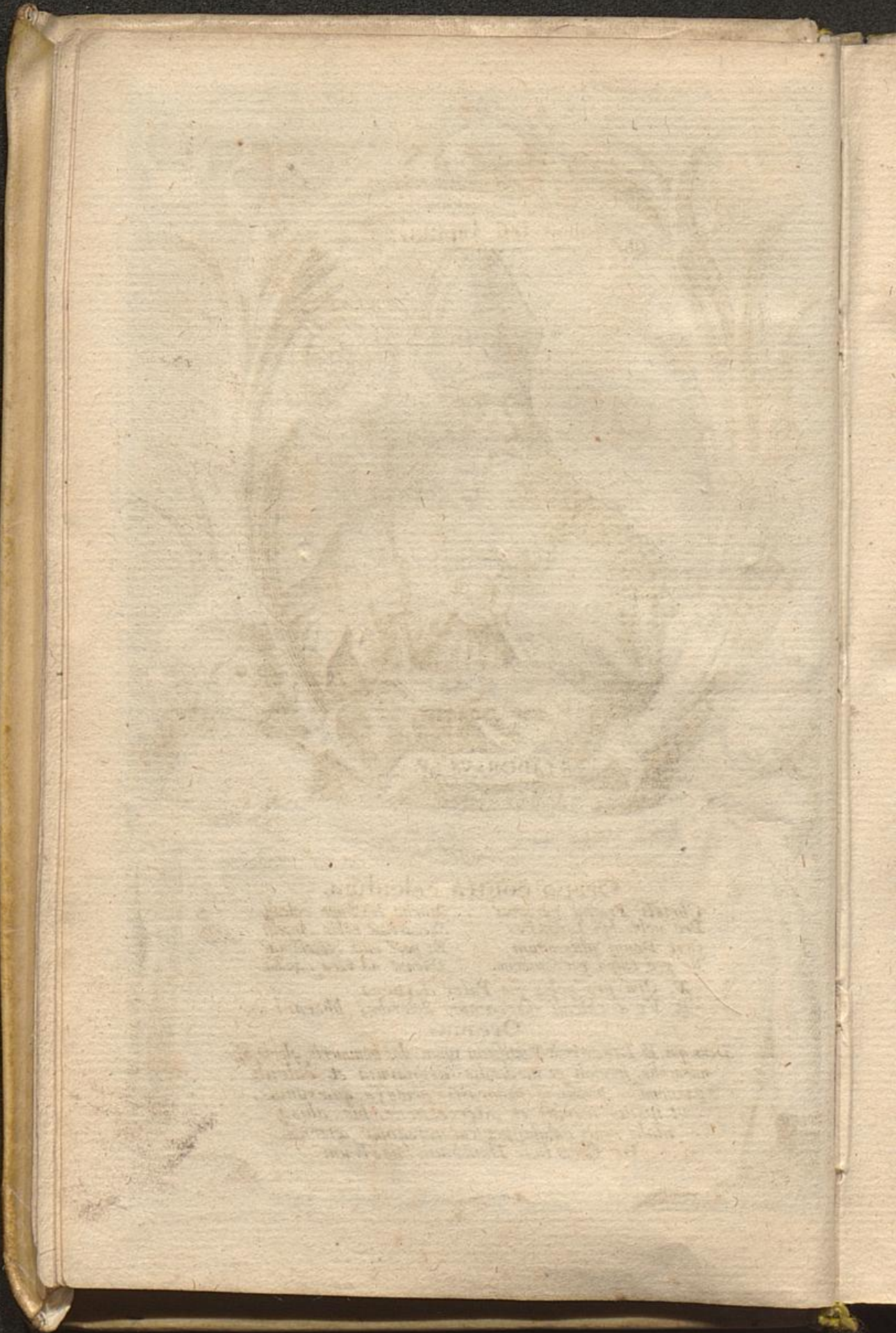
Oratio contra calculum.

<i>Christi Praesul egregius</i>	<i>Morbo vexemur calculi.</i>
<i>Pro nobis hic LIBORIVS</i>	<i>Succurrant nobis Angeli,</i>
<i>Oret Deum altissimum;</i>	<i>Et post vitae certamina</i>
<i>Ne pro culpa peccaminum,</i>	<i>Ducant ad vera gaudia</i>

V. Ora pro nobis pie Pater LIBORI.
R. Ut a calculi mereamur doloribus liberari.

Oremus.

Deus qui B. LIBORIVM Pontificem tuum, alijs innumeris gloriosum miraculis, speciali in medendis arenarum et calculi passionibus privilegio decorasti; praesta, quaesumus, ut ipsius meritis et intercessione, his alijsq; malis eruti, gaudis perfrui mereamur aeternis. Per Christum Dominum nostrum.

ILL^{MO}. ET REV^{MO}. DOMINO

FABIO CHISIO

EPISCOPO NERITONENSI,

S. D. N.

INNOCENTII X.

PONT. MAXIMI

Ad conuentū Monasteriensem,
pro pace vniuersali consti-
tuendā, cum potestate LE-
GATI A LATERE,
NUNTIO APOSTOLICO,

*L*igvam hanc, IL-
LVSTRISSE
PRÆSVL, patere
in lucem edi, Tuo di-
catam nomini, lucu-
brationem, de Vitā, Translatione,
Miraculis sanctissimi Episcopi LI-

† 3

BQ=

BORII, Patroni laborantium calcu-
lo, dati olim VVestphalis, ad pacis
cum Galliâ securitatem. Quæ tria in
personam dignitatemque Tuam scitè
congruere, inficiari nemo potest.

Nam primùm LIBORII virtu-
tes ita moribus exprimis, ut vel
hanc iam antè habuisse præ oculis
Vitam, ad cuius normam Tuæ exige-
res modum, vel Tuam certè, ab eodem
Diuino Spiritu conformatam, in hoc
veluti speculo nunc intuiturus credi
meritò possis. Etenim si quibus verbis
LIBORIVM vetus scriptor cele-
brat, eadem planè in Te velim usur-
pare, intelligent, quicumque Te no-
uère, nihil à me supra verum exag-
gerari.

Ille non ignobili ortus pro-
sapiâ, ab ætate primæuâ matu-
rum in bonis actibus cor gere-
bat, adeò verò sese humilem &
quie-

quietum & timentem sermo-
nes Domini exhibebat, vt meri-
tò super illum Spiritus sancti
gratia requieuisse credatur, quæ
illum ad sacerdotij dignitatem,
ad regimen fidelis populi nu-
triebat. Hæc illius animo fla-
grantissimum discendi studium
inspirauerat, quatenùs cæle-
stium fluentis arcanorum, ipsius
præcordiorum intima salubri-
ter implerentur. Cunctarum fe-
rè sibi vtilium scientiam Scri-
pturarum satagebat intentus
auditor acquirere. Nec deerat
sagacis ingenij vigor, largam
bono studio efficaciam submi-
nistrans. Denique simul cum
processu temporis, probitatis ac
sophiæ proficiens incrementis,
ita in breui maturitatem virilis
ornabat ætatis, vt acceptus apud

omnes, & tam honore quàm
amore dignus haberetur. Nec
mirum; quippe quem nulli ela-
tio proteruum, nulli asperum
liuor, nulli contemptibilem fe-
cit ignauia: sed humilitas etiam
infimis coaptaret, caritas cun-
ctis exhiberet affabilem & con-
formem. Postquàm Clero asso-
ciatus, ac officijs est functus Ec-
clesiasticis, ampliùs totum se
Diuino cultui visus est manci-
pare. Studebat namque cunctos
actus cogitatusque suos ad ra-
tionis normam dirigere, cir-
cumspectus ac prouidus, doc-
lisque & cautus existere, aduersa
vel prospera æquanimiter ferre,
animam supra temporalis peri-
culi metum fortiter agere; ha-
bere de Dei bonitate fiduciam,
securitatem, constantiam, tole-
ran-

rantiam, firmitatem; in nullo
legem moderationis excedere,
Hinc modestus & abstinens,
castus & honestus, parcus & so-
brius, ante Deum & homines
permanebat. Iam verò in illo
propositum æquitatis iustitiæ-
que seruandæ quis vnquam di-
gnè valeat explicare? Quis eius
circa innocentiam, humanita-
tem & **C O N C O R D I A M** stu-
dium, quis erga pietatem & reli-
gionem enarret affectum? Ei ad
docendum suppetebat linguæ
disertitudo, ad doctrinam ex-
emplis firmandam vitæ rectitu-
do, ad exorandum pro subditis
Deum meriti magnitudo. Sus-
cepto verò sacerdotio, nihil ex
studio sanctitatis, quam prius
exercuerat, dereliquit: sed tan-
quàm lucernam super candela-
† 5 brum

brum posita, ita ille Diuinâ luce repletus, quò in eminentiore constitutus est loco, eò latius in Dei collatæ sibi gratiæ notitiâ refulgebat. Neque illum tantæ dignitatis honores solitæ religionis mutare fecerunt mores, nec Ecclesiasticorum occupationes negotiorum quidquam ex quotidianâ Diuinæ laudis & placationis seruitute prætermittere coëgerunt. Ob hoc nullius momenti spatium otiosè transigere volens, semper erat utilis intentus actibus, nunc lectioni Diuinarum Scripturarum operam impendens, nunc orationi prolixius incumbens, interdum etiam rerum exteriorum dispositioni, prout suo conueniebat officio, prudenter consulens atque prospiciens.

Hæc

Hæc aliaque de LIBORIO scri-
ptor antiquus. Quæ si de FABIO
CHISIO prædicem vniuersa, mini-
mè verebor, ne quis me Tibi, ILLV-
STRISIME PRÆSVL, suspice-
tur assentari voluisse: qui verissimæ
laudationis testes habeam, quotquot
Tecum Monasterij egerunt, Regum
Rerumque publicarum totius Euro-
pæ Feciales, Italos, Hispanos, Francos,
Allobroges, Burgundiones, Germa-
nos, Belgas, etiam eos qui necdum in
sacrorum communionem cum Roma-
nâ Ecclesiâ rediêre, Tuæ tamen inte-
gritatis ac sapientiæ, quam non incu-
riose contemplati sunt, non dissimu-
lant apud gentiles suos præconia. Ne-
que ipse inficiari potes, ab harum vir-
tutum, quas recensui, studio, nullam
vitæ Tuæ partem abhorruisse: ut vel
idcirco acceptam Tibi S. LIBORII
Vitam fore confidam, quòd earum
virtu-

virtutum exempla, etsi iam à Te occupata, propositura sit.

An verò illud negabimus accipi in omen Liborianæ laudis potuisse, quòd simul in Germaniam veneras, acutissimis calculi doloribus torqueri cœpisti? siue ille sedentarij studij, cui à primâ etate, eruditionis amore, insueueras, fructus fuit; siue id cæli rigor potuit, aut sidus aliquod: ut iam tum præsentires, quibuscum mortalibus diu multumque versari Te deinceps oporteret; quibus, ad omnem licet cultum humanitatis & naturâ factis, & optimarum artium tractatione perpolitus, rigor tamen quidam Martius in ferrum ac saxa videtur animos hisce temporibus glaciasse. At postquam Tibi, ingenti plurium dierum cruciatu, excisa interanea illa est petra, medicis ipsis constantiæ Tuæ miraculo attonitis; ne quando renasci,
ut

ut subinde solet, feralis illa glare a pos-
sit, lenius, Tuæque pietati congruen-
tius, in S. LIBORII patrociniò, pa-
ratum Tibi præsidium erit. Quis scit,
an non etiam ipsius deprecatione,
quòd Tuam operam VVestphaliæ sibi
credite salutarem nouerat fore, ea ti-
bi tam feliciter sectio curatioque eue-
nit?

Aliud exinde plures iam annos, la-
bore planè Sisyphio, uolendum Tibi
saxum fuit: ut hostiliter dissidentes
Christianorum Principum ac populo-
rum mentes ad concordie studium fle-
eteres, diuque exoptatam orbi resti-
tueres pacem. Hic Tu etiamnum,
quod alteri Episcopo olim inculcabat
Apostolus, instas opportunè, im-
portunè, arguis, obsecras, incre-
pas, in omni patientiâ & doctri-
nâ: ita tamen, ut queri Tibi fortasse
nonnumquam cum Psalmistâ iure li-
ceat:

ceat: Habitaui cum habitantibus Cedar: cum his qui oderunt pacem, eram pacificus.

Hoc quoque S. LIBORII habes. Multa ille, dum viueret, aspera perpeffus, Gallias identidem irrupentibus à Germaniâ ac populantibus Barbaris; suffulfit tamen virtute ac sapientiâ Ecclesiam, Catholicos confirmauit, templa plurima erexit, rudes instruxit, omnes ad pietatis studium inflammauit: ac demum quadringentis ferme & quinquaginta post mortem annis in Westphaliâ (quæ pars occidua ac validissima veteris Saxonie) est translatus, ad stabiliendam eius prouinciæ tranquillitatem, religionis orthodoxæ integritatem, cum Francorum gente amicitiam. Cum enim victricibus Magni Caroli armis domiti Saxones, datam Christo fidem sepius fallerent,

tum

tum naturæ quadam imbecillitate &
inconstantia identidem ad auitos ri-
tus respectante, tum demonum astu
continuisque illecebris, tum denique
vicinorum Sclauorum ac Danorum
instigatu; curauit sapientissimus An-
tistes Baduradus, S. LIBORIE
Reliquias, vt publicæ pietatis incita-
mentum, arrham quietis, aduersus
Barbaros presidium, pignus firmæ
cum gente Francorum amicitie, imò
cuiusdam cum ipsis Galliarum Eccle-
sijs (vt appellarunt) fraternitatis,
Ludouici Pij Imperatoris auctori-
tate, S. Aldrici Præsulis munificen-
tia, Cenomanorum populi assensu, plu-
rimarum Urbium festiuâ gratulatio-
ne, Saxonum incredibili concursu, ad
urbem suam Paderbornam transf-
ferri.

Neque nunc minor est illius ami-
citie fraternitatisque restituendæ ne-
cessi-

cessitudo; cū tot iam annos, in infi-
nitā hominum cæde, excidijs urbium,
vastationibus regnorum, victrix
triumphet impietas, vltimi Septem-
trionis potentiā subnixa: ac pericu-
lum sit, ne omni Christianæ Reipub.
robore ac veluti sanguine exhausto,
peruadendum crudelissimo Turcarum
tyranno prostituat, quod superest Eu-
ropæ. Propterea Te **VRBANVS VIII.**
primū, dein **INNOCENTIVS X.**
Pontifices Maximi, Liboriano quo-
dam, vt ita loquar, fato, in eandem
Westphaliam legarunt, vt inuicem
rursus consocias conturatas in mu-
tuam perniciem nationes. Aderit hīc
quoque, ne dubita, **LIBORII** auxi-
lium, ad suorum Saxonum salutem
intenti. Prouehet ille conatus Tuos,
qui etiam Vestram, hoc ipso tempore,
nouo beneficiorum suorum splendore
illustrauit Italiam. Quique saxa in
ipsis

*ipsis hominum coagulata corporibus
dissoluit, duritiem tandem emolliet
animorum.*

*Accipe igitur, ILLUSTRISSIMÆ
PRÆSUL, obseruantia in Te meæ
tenue pignus, libellum hunc, virtutes
S. LIBORII, antiquitus descriptas,
Translationem, Miracula continen-
tem. Illud voueo, vt quibus auspicijs
Antistitum ac Regum, quâque popu-
lorum alacritate ac fructu, ante annos
DCCCXII. hoc ipso die v Kalend. Iu-
nij, Paderbornam primùm eius allatæ
Reliquie sunt; iisdem breui illius ac
reliquorum cælitum legitima venera-
tio, aduersùs sacrosanctum Numen
pura religio, prouinciarum tranquil-
litas, Tuis laboribus asserta, sancia-
tur. Ita Deum ac Sanctos precor,*

ILL^{MÆ}. ET REV^{MÆ} D.T.

humillimus cliens

IOANNES BOLLANDVS.

††

PIO

PIO LECTORI.

Ria mihi breuiter monenduses, Pie & Beneuole Lector. Cuius consilio & auctoritate inductus hunc scripserim libellum: quâ methodo: quem ad finem.

Illustriss. D. *Peregrinus Carlenus* Abbas *S. Mariæ Amerinus*, dum Monasterij, *Westphalię* primariâ vrbe, agitatae plures per annos pacificationis causâ versatur, ad nephriticos, quibus cruciabatur, dolores leniendos, præsentem *S. Liborij*, *Cenomanorum* in *Galliâ* Episcopi, ac *Paderbornensium* Patroni, opem expertus, aliquas eius Reliquias à Canonicis *Paderbornensibus* obtinuit: quæ *Ameriam* deportatae, solenni pompâ ab Episcopo eius vrbis *Gaudentio Polo*, magnâ populi vniuersi gratulatione, exceptæ, sparsâ celeriter per *Vmbriam* vicinasque prouincias famâ, multis & pietatis incitamentum, & re medium istiusmodi ægritudinum extiterunt. Dein edo-
ctus

Etus idem *Carlenus*, collectas à me plurimorum Sanctorum res gestas, earumque iam partem publicatam; rogavit ut *S. Liborij Acta* sibi trāsmitterem. Quod eodem ferè tempore me quoque poposcit Excellentiss. *D. Franciscus Nerlius*, Valderij Comes, summi Mantuæ Magistratus Præles, Ducissæ *Mariæ* viduæ Regenti à consilijs interioribus, Sereniss. Ducis Mantuani ad eosdem tractatus pacis vniuersalis Legatus Plenipotentiarius. Vtrique ut obtemperarem, examinare *S. Liborij Acta* cœpi. Cumque ex Illustriss. Episcopo Neritonensi *Fabio Chisio*, ad eundem Monasteriensem conuentum Pontificis Nuntio, didicissem, magnam recens in Italiâ aduersus Sanctum hunc excitatam pietatem; statui, ut pluribus gratificarer, eodem hortante atque omnem operam conferente *Carleno*, Vitam hanc seorsim vulgare, quæ ad xxiii. Iulij inserenda maiori nostro operi erit.

Hæc occasio scriptionis. Methodus verò quæ in editis à nobis antehac voluminibus, Præmitto disserta-

† † 2

tio =

tionem in nouem distributam paragraphos, è quâ constet, quo is seculo vixerit, quo decesserit die, quo eius agatur in Ecclesiasticis officijs memoria: Vita à quo, quando scripta; vnde edita à nobis: Quando Reliquiæ Paderbornam, per quos, quâve pompâ allatæ: quàm infelici òmine ab hæreticis illinc asportatæ, mox recuperatæ, nouoq̃ue ornatu decoratæ; pars *Carleno* Abbati donata. Tum Vitam eius quadruplicem, ac geminam Translationis historiam, subijcio, primigenio veterum Auctorum stylo; in capita tamen, Lectorum commodo, diuisa est, si quæ prolixior erat narratio, Addidi breues annotationes, quibus vel variantes in manu exaratis codicibus lectiones indicantur, si quæ alicuius momenti sunt, præsertim in proprijs locorum hominumq̃ue nominibus; vel alia obscuriora illustrantur. Vitæ ac Translationi, narrationem subnecto Reductionis Reliquiarum, à viro nobili descriptam, qui eam curauit. Tum tabulas Monasterij confectas, Ecclesiæque Amerinæ Acta recito, è
qui-

quibus constet, veras *S. Liborij* Reliquias Abbati *Carleno* legitimè à Paderbornensibus Canonicis donatas, & piè honorificeque exceptas Ameriæ. Post hæc recens beneficium *Romulo Cerighello* Amerino Centurioni ab *S. Liborio* præstitum, ex ipsiusmet *Romuli* ad *Carlenum* Abbatem epistolâ, breuiter commemoro: simile item aliud *Ioanni Clementino* Amerino turmæ equestris Ductori collatum. Ad extremum Hymnos aliquot veteres subnecto, ad *S. Liborij* laudem scriptos, canique solitos; oden Sapphicam ante annos cxx. compositam; ac quina epigrammata, quæ quidam è Societate nostrâ in *S. Liborij* honorem cecinit, cùm Ameriâ transiret Lauretum proficiscens, deque illius ad nephriticorum dolorum alleuamentum efficaci patrocinio cognouisset.

Illud porrò specto præcipuè, vt Dei, qui in Sanctis suis honoratur, gloria amplificetur: ac plurimi auxilium *S. Liborij* experiantur, in eâ præsertim, quam dixi, ægritudine. Ad cuius curationem adeò multa, pau-

cis annis , quibus ea tentari cœpi,
suggesta mihi remedia sunt, vt, si de-
scribere breuiter omnia velim , non
exiguum confecturus mihi videar vo-
lumē. Ad hos enim & cōsimiles mor-
bos quiuis ferè Medicū se profitetur,
veteri Babyloniorū more, quem nar-
rat in Clio Herodotus. Neque possum
inficiari, nonnulla ad eos saltem le-
niendos prodesse: sed nullum lenius
certiūsve Diuinâ ope, Sanctorum pa-
trocinio conciliatâ. Quod pluribus
firmare testimonijs exemplisque nil
attinet. Plurima hoc in genere fe-
runtur *S. Drogonis*, qui in Seburgo
Hannoniæ vico, haud longè ab vrbe
Valencenis, xiv. Iunij colitur, mira-
cula. *S. Benedictus* quoque, vti Leo
Ostiensis lib. 2. Chronici Casin. c. 44.
auctor est, *S. Henrico* Imperatori, *acri-
bus tunc doloribus vexato*, apparuit,
edixitque fore, *vt primo manè tres si-
mul emitteret grandiusculos lapides*, &
*ex tunc dolore isto numquàm ultra deti-
neretur*. Responditque nocturno viso
euentus: quo ille motus, vnâque *Pe-
legrinus* sanctissimus Coloniae Agrip-
pinæ Archiepiscopus, plurimis opu-
len-

lentissimiſque donarijs Caſinense
cœnobium ornarunt: quę Leo idem,
& in Elogijs Abbatum Caſinenſium
commemorat Marcus Antonius Sci-
pio Placentinus.

Celeberrimum porro, quod ad
iſtas calculi curationes attinet, *S. Li-
borij* nomen. Neque fruſtrà illius, mi-
hi crede, quietumque huic obnoxius
es malo, auxilium implorabis. Qui-
bus autem potiffimùm actionibus
virtutum tibi eum fas fit conciliare,
tua tibi pietas dictabit. Audeo polli-
ceri, ſi vel Orationem Dominicam
ac Salutationem Angelicam ad eius
honorem quotidie recitaueris, cum
eâ, quam §. 5. damus, veteri præcatio-
ne, non cariturum te fruſtu præſen-
taneo tantillæ deuotionis.

Vale Lector, & pro me quoque
Diuum precare.

FACVL-

FACULTAS SUPERIORVM.

CVM aliquot Societatis nostræ Theologi
legerint, edique posse censuerint, *Vitam*
S. LIBORII, Cenomanensis in Galliâ Episcopi,
urbis Paderbornæ in VVestphaliâ Tutelaris, & cal-
culo laborantium Patroni, quam è veteribus Mss.
codicibus erutam, commentario historico illustrauit
Ioannes Bollandus è Societate IESV; Ego Ioan-
nes Baptista Engelgræue eiusdem Societatis
per Flandrobegicam Præpositus Prouincia-
lis, potestate ad id mihi ab admodùm R. P. N.
Vincentio Carafa Præposito Generali factâ,
concedo Ioanni Meursio Typographo An-
tuerpiensi facultatem, eandem vitam excu-
dendi. In cuius rei fidem, has litteras officij
mei sigillo munitas, meâque signatas manu
dedi. Ipris, Kalendis Maij MDCXLVIII.

Ioannes Baptista Engelgræue.

APPROBATIO CENSORIS.

COMmentarium hunc de S. Liborio à
R. P. Ioanne Bollando è Societate Iesu,
nusquam Catholicæ fidei aut bonis mori-
bus contrarium, prælo dignum censui 7. Iu-
lij 1648.

Guil. Bolognino S. T. L. Can.
& Lib. Censor Antvr.

DE S A N C T O
L I B O R I O

EPISCOPO CENOMANENSI

I N G A L L I A,

T V T E L A R I V R B I S

P A D E R B O R N Æ

I N W E S T P H A L I A,

aduersùs nephriticos & calculi
dolores

P A T R O N O,

COMMENTARIUS HISTORICVS

IOANNIS BOLLANDI

E SOCIETATE IESV.

§. I. S. LIBORII *natalis, etas.*

i.

*Q*uartus Cenomanorum in
Galliâ Antistes fuit S. Libo-
rius, quem Gesta eius, quæ in-
frà ex veteri ms. Cenoma-
nensi dabimus, obijisse tradunt
v. Idus Iunij: quo die Vitam illius refert Rena-
tus Benedictus; licet Vita à Ioanne Morello

A

Cano-

2 VITA S. LIBORII PATRONI

S. Liborij
natalis 9.
Iulij.

Canonico Cenomanensi *collecta* (quam Gallicè Renatus edidit) *habeat*, quarto Idus Iulij in pace quieuisse: *quod incuriâ fortasse librarij factum*. Andreas Saussains in supplemento Martyrologij Gallicani, v. Idus, *sive die IX. Iulij, ita illius meminit*: Hoc ipso die Cenomanis S. Liborij Episcopi, cuius consecrata perpetuæ venerationi memoria sacris in fastis locum habet die 23. Iulij, quâ die dictum est de eo, post mortem in Germaniam ad Paderbornensem ciuitatē, tutelæ gratiâ, translato. Eodem die Philippus Ferrarius in generali catalogo SS. Cenomanis in Galliâ, S. Liberij Episcopi eiusdem vr̄bis. *Idem alibi quoque Liberium appellat, uti & Galestinus, Felicius, mss. quædam: at Claudius Robertus in Galliâ Christianâ, Liberium & Liborium.*

celebritas
23. Iulij.

2. *Prolixior Vita, sub Bisone Episcopo Paderbornensi scripta, atque ea que in 2. parte Legendæ an. 1483. excusâ extat, asserunt obÿsse x. Kalend. Augusti, sive XXIII. Iulij. Quo die de eo ita habet Romanum Martyrol. cui & alia congruunt: Cenomanis in Galliâ, S. Liborij Episcopi & Confessoris. Constantius Felicius: Liborij Episcopi in Cenomanis. Appendix ad Martyrol. Adonis: Eodem die S. Liborij Episcopi ciuitatis Cenomanensis & Confessoris. Vetus ms. Martyrol. Monasterij S. Martini Treuiris: Paderebornæ Liborij Episcopi & Confess, ms. Florarium, vetus Martyrol. Coloniae an. 1490. editum, & alia mss. Vuardi nomine*

nomine insignita: Apud Cenomannicam ciuitatem depositio S. Liborij Ep. & Confessoris. Hic quinquagesimo ordinationis suæ anno, ad Patrem & patriam transijt feliciter ex hoc mundo. Carthusiani Colonenses *in Addit. ad* Usuard. Cenomannis S. Liborij Ep. & Confessoris, multæ sanctitatis viri, quem Episcopatus sui anno quinquagesimo defunctum B. Martinus Turonensis sepeliuit. Galestinus *autem:* Apud Cenomanos S. Liberij Episc. & Conf. qui B. Martini Episcopi Turonensis æqualis, Diuini cultus propagator egregius extitit, veræque in Christo religionis Doctor ac magister, quàm plurimos ab erroribus maleque agendi consuetudine auocauit. Canisius *denique:* Item Cenomannis S. Liborij Episcopi & Conf. qui magnæ vir sanctitatis, multos ab errore & peccatis conuertit, Deique honorem ac cultum latè propagauit. Cùm Episcopatum 50. annis laudabiliter administrasset, obdormiuit in pace, atque à S. Martino Episcopo Turonensi sepultus est. Quiescit nunc Paderbornæ. *In primâ editione, aliquantò breuius, eadem serè perstringit.*

3. Ferrarius XXI. Iulij eum refert, ac Molanum citat, qui eius ad illum diem non meminit, sed XXIII. Iulij ita habet: Cenomanis depositio SS. non 21. Pauacij & Liborij Episcoporum & Confessorum. At S. Pauacius XXIV. Iulij colitur.

4. Quò seculo vixerit S. Liborius perspicuum est, vt qui sit à S. Martino Episcopo Turonensi

4 VITA S. LIBORII PATRONI

vixit secu-
bo 4. mandatus sepultura: hunc autem constat, Cæsario & Attico Coss. siue iuxta Æram vulgarem, anno Christi 397. obiisse: licet alij dissentiant, absque solido argumento. Quo verò anno decesserit Liborius, non est disertè expressum. Si, quod in Vitâ è Ioannis Morelli codice descriptâ traditur, inq; titulo secundæ Vitæ, id verè ab antiquioribus acceptum est, vixisse temporibus Constantini & Valentiniani Imperatorum; etsi XLIX. annis Ecclesiæ dicatur præfuisse, non potest ultra annum 385. superstes extitisse; aut saltem 389. si Constantino iuniore regnante ad Episcopale solium euectus est. Sed fortassis non Constantini legendum censebit quispiam, sed Constantij, qui anno 361. decessit.

quando eius
decessores? 5. Porro si, quod in huius Vitâ dicitur, immediatè successit S. Pauacio, atque hic, quod in ipsius quoque Vitâ traditur, S. Iuliano, primo Cenomanorum Antistiti, comes adiutorque datus à Romano Pontifice; consequens est, S. Iulianum non esse à S. Clemente missum in Gallias, nedum à S. Petro: sed vel Decio & Grato Coss. VII. XXVII. Ianuarij Letaldus Monachus ad eius Vitam in epistolâ ad Auefgandum Ep. scribit, S. Gregorij Turonensis sententiam secutus, vel fortasse paucis annis antè sub Philippo Augusto, aut etiam (quod Antonio Coruasserio in Historiâ Episcoporum Cenomanensium placuit) sub Gordiano. Nam si non est in Tabulis Episcoporum Cenomanensium error, etsi numquam Sedes vacarit, collocato S. Iuliani exordio circiter Consulatum Decij

Decij & Grati, annum videlicet Christi 250. si inde numerentur Sedis S. Iuliani anni 47. menses 3. dies 10. S. Turibij anni 5. mensis 1. dies 11. S. Pauacij anni 43. S. Liborij 49. perueniemus ad annum 395. & fatendū erit hunc neque Magni, neque iunioris Constantini temporibus Episcopum fuisse. Verū illud haud satis credibile, S. Pauacium S. Iuliano adiutorem datum, atque cum eo ad prædicandum in Archidiaconatus officio directum, postea in Gallijs annos 95. & quod excurrit, superuixisse. Sed de S. Pauacio, quem quidam Panatium appellant, 24. Iulij: de S. Turibio agemus 16. Aprilis. De ætate S. Liborij ac Sedis tempore Baronius in Notar. ad Martyrol. 23. Iul. Sedit annos 49. temporibus Valentiniani, Gratiani, & Theodosij Augustorum. Verū ab anno 364. quo imperare cœpit Valentinianus, ad 395. quo Theodosius decessit, consciuntur anni solum 31. Et prius decessisse S. Liborium inde liquet, quod S. Martinus S. Victorem, vel Victurium II. eo tempore quo mortuus est videtur circa an. 383. carit. adultumq; sacerdotio ipse initiarit, minimum obijt. 14. post annis: vnde consequens videtur an. 383. aut etiam ante, decessisse Liborium.

§. II. S. LIBORII Vita.

6. **T**ernas S. Liborij Vitas damus, per breues, & MSS. codicibus Ecclesię Cenomanensis, beneficio Ludouici Cellotij nostri, acceptas.

6 VITA S. LIBORII PATRONI

Tres eius breues Vita, Citantur ea, ni fallor, à maioris Vitæ scriptore, his verbis cap. 1. n. 5. Non tamen desunt etiam certa de eius meritis apicum monumenta. Habentur etiam Gesta Pontificum eiusdem, cui præfuit, Ecclesiæ Cenomanicæ, simplici eloquio, & absque omni næuo figmenti, fidei narratione contexta: in quibus non plena aliquius eorum vitæ series replicatur, sed quis cui successerit, cuius meriti fuerit, quot annis Ecclesiam rexerit, breuiter etiam annotatum. Huius verò sacri ac pretiosissimi viti Liborij etiam transitus, ex hac valle lacrymarum ad societatem semper verè beateque gaudentium ciuium supernorum, quo contigerit ordine, latiùs indicatur. Extant & aliæ de eius ortu & vitâ litteræ strictim exaratae. *De his iterum cap. 5. n. 18.* Tradunt quoque litteræ superiùs memoratæ, multa quidem S. Liborium in hac vitâ fecisse miracula, sed multò plura postmodùm ad sepulchrum eius fuisse diuinitus ostensa, licet ob multitudinem suam nominatim expressa non sint.

ex mss. hic edita:

7. *Primo igitur loco Vitam breuem damus ex veteri ms. Legédario Ecclesiæ Cenomanensis. Deinde aliam ex vetusto item ms. de Vitis Episcoporum Cenomanensium, in Thesauro eiusdem Ecclesiæ recondito; cui Vitæ hic est titulus: Gesta Domni Liborij Cenomanicæ vrbs Episcopi, qui fuit temporibus Constantini & Valentiniani Imperatorum. Tertia descripta est è libro manu exarato Ioannis Morelli Canonici*
Ceno-

Cenomanensis, in quem Vitas Episcoporum Cenomanensium anno 1572. retulit. Ea ex prioribus duabus contexta; ab ipsone Morello, an potius ab antiquiore alio, haud nobis compertum. Hanc certè, à Petro Viello Gallicè versam, edidit Renatus Benedictus, vt iam monuimus.

8. Dein subiiciemus prolixiorem aliam Vitam grauitè & bonâ fide conscriptam, vt censet, alia maior, qui primus eam edidit, Surius, Molanus quoque & Galefinius. Auctor Saxonem, id est, Westphalum, se fatetur l. 2. cap. 2. n. 7. De gente nostrâ, hoc est, Saxonicâ, inquit. Et cap. 8. n. 37. & maxime Saxones nostri. Ex lib. 1. cap. 5. n. 18. conijcere quæpiam licet Canonicum fortassis Ecclesiæ Paderbornensis fuisse: Quod nos facilè, inquit, credimus, ex his quæ oculis nostris videre meruimus postquam ad nos sacrum translatum est corpus. Quando eam scripserit Vitam ac Translationem, inde est manifestum, quòd Bisoni, quarto Paderbornensi Episcopo, eam dicarit, vt patet lib. 2. cap. 1. n. 1. Biso autem quando sederit, ita statui potest: B. Hathumarus obiit anno 815. aut 816. vt infra patebit: Baduradus sedisse dicitur annis ante annos 48. Ei ergo an. 863. vel sequenti successit Luitharius, qui an. 865. vt 3. Februarij ex Vita S. Ansharij, & 4. ex S. Remberti perspicere est, ipsum S. Rembertum Archiepiscopum consecrauit. Luithario annos 26. tribuunt Gobelinus Persona, Auctor Vitæ S. Meinwerci 5. Junij, alijsq; Verùm ij B. Hathumarum mortuum ponunt an. 804. mendosè. Luithario Biso successit, cui Vita

8 VITA S. LIBORII PATRONI

dicata, tempore Arnulphi Imp. qui an. Christi 900. imperij 13. obiit. Auctorem hunc ita citat, eiusq. etatem indicat Gobelinus cap. 38. Ad hunc locum (Paderbornam) Karolus sæpè diuertit; quoniam, vt scribit quidam, qui postea in eodem loco, tempore Arnulphi Regis vitam duxit religiosam, hic locus viris omni nobilitate generis animique semper insignibus abundabat. aliaque subdit, quæ hic Auctor habet

Paderbornæ lib. 2. cap. 2. n. 4. Vnde verò quæ litteris mandauit, ipse acceperit, indicat lib 2. cap. 3. n. 10. Clericorum verò, quibus id negotij commendatum est, præcipuus erat quidam Presbyter, Ido cognomine, qui omnem suæ profectiois historiam, & signa quæ in eâ diuinitus ostensa perspexerat, partim viuâ voce intimata, partim litteris breuiter annotata, ad nostram fecit venire notitiam. Hunc Anonymi Auctoris insignem Commentarium accepimus ex ms. codice monasterij Corfendonceni Canonicorum regularium in Brabantiâ, contulimusque cum Suriij & aliâ posteriùs adornatâ Paderbornæ nuper, ad alterius codicis fidem, editione.

alia alibi Vita.

9. *Ex hac breuiatam S. Liborij Vitam è Bodecensis in Westphaliâ cœnobij manu exarato Passionali nobis descripsit Ioannes Gamanfius noster: quæ eadem, vnâ cum Translatione extat in 2. parte Legendæ anno 1483. Coloniae, dein 1485. Louanij excusâ. Succinctè S. Liborij Vitam è Surio expressere Franciscus Haræus, & Zachariâs Lippelous, atque in Gallicano Marty-*

Martyrologio ad 23. Iulij Andreas Saussaius, *Fufius de eo agit in Gallicâ Episcoporum Cenomanensium Historiâ, Antonius Coruasserius Curtellus Cenomanus, insigni vir eruditione & iudicio.*

§. III. S. LIBORII *Translatio.*

IO. **D**OCTOR Gobelinus Persona Decanus Bilfeldensis & Officialis Paderbornensis, qui ante 240. annos scribebat, in Cosmodromio, *etate 6. cap. 41. de S. Liborij Translatio* *Translatio reliquiarum eius an. 836. facta;* *istone habet*; Anno imperij Ludeuici *XXIV. translatus est S. Liborius de ciuitate Cenomanicâ Galliæ, in quâ quondam ipse fuerat Episcopus, ad Paderbornam Westphaliæ; Aldrico Cenomanensem & Badurado Paderbornensem regentibus Ecclesias. Hic Aldricus fuit accusatus apud Gregorium Papam IV. vt habetur 2. quæst. 6. Decreto nostro. Et quidam Clericus Ecclesiæ Paderbornensis, Ido nomine, conscripsit miracula, quæ vidit in Translatione S. Liborij, & habentur scripta* *ab oculatis* *in Ecclesiâ Paderbornensi supradictâ. Et Er-* *restibus de-* *conradus Diaconus Ecclesiæ Cenomanensis* *scripta,* *scribit eadem miracula, prout ea se vidisse testatur: & ipse scribit, quòd Legati Episcopi Baduradi, pro Reliquiarum sanctarum receptione missi Cenomannicam, principales fuerunt, Folodagus Aduocatus Episcopi Badu-* *per* *radi, Meinulphus Archidiaconus, Adelbertus* *cut.*

A 5 Presby-

IO VITA S. LIBORII PATRONI

Presbyter, Aldricus Diaconus, & Drudwinus Subdiaconus: & quòd Meinulphus in Ecclesiâ S. Vincentij Cenomanensi vouit monasterium sanctimonialium fundare in honorem B. Mariæ & S. Liborij, in loco qui dicitur Bodicon.

II. *Eadem tradit Krantzius, Metropolis lib. I. cap. 28. qui Folodigium vocat, quem Gobelinus Folodagum; Erconredum, quem hic Erconradum. Addit Baduradum, quòd mirâ deuotione in Sanctum Dei Liborium ferueret, eius reliquias petijisse; Aldricum, siue quòd meritis esset præuentus à Badurado, siue quòd minoris eas fieri in prouinciâ cerne- ret, protinus annuisse. quas causas neque ex Gobelino, neque ex Historiâ Translationis à coætanea scriptâ, accepit Krantzius. Postremò hæc adiicit: Celebris est memoria eius vsque hodie in Ecclesiâ Paderburnensi; quod crebra in populum beneficia contestantur ac merentur. Ideò autem S. Meinulphum votum ait fundandi monasterij nuncupasse, vt prosperare dignaretur Deus legationem eorum. In Vitâ S. Meinulphi, quam v. Octobris dabimus, nulla huius voti ab eo apud Cenomanos nuncupati mentio fit: vt vel inde conijcere liceat, eam Vitam à Gobelino Personâ non esse conscriptam, quod tamen Surius in manuscripto codice se reperisse scribit.*

*miraculis
illustrata:*

*ea eleuata
28. April.*

12. *Consignata est non vno die in Martyrologiis huius Trāstlationis memoria. Nam xxviii. Aprilis ita habet vetus Kalēdarium Ecclesiæ Paderbornensis:*

nenfis: Inuentio corporis S. Liborij. *Antiquum item Breuiarium typis excusum*: Translatio S. Liborij. Plenum officium. ms. Florarium: Floriani Martyris Translatio, & Liborij Episcopi & Confess. *Colitur S. Florianus 14. Maij. Vetus Martyrol. Coloniae editum an. 1490.* Cenomanis Translatio S. Liborij Ep. & Conf. in Paderbornam. *At Carthusiani Colon. in Addit. ad Vsuard.* Apud Paderbornam Translatio S. Liborij Episcopi Cenomanensis & Conf. *Canisius denique*: Item Padelbornæ eleuatio S. Liborij Episc. Cenomanensis in Galliâ, & Confessoris, de quo plenius xxiii. Iulij. *Eo igitur die leuati de mausoleo sacri artus, vt loquitur coætaneus scriptor. Nam ad urbem Cenomanicam quinto Kalendarum Maiarum die venere Legati Paderbornensis Antistitis, vt habet ms. Corsendoncanum; non quarto, vt libri editi. Sequenti die facta eleuatio est.* Kalendis *Cenomanis* però Maij ab vrbe Cenomanicâ profecti sunt. *euectæ 1.*

13. Tandem die quinto Kalendarum Iuniarum, quo tunc sacra Pentecostes solemnitatis agebatur, ad desideratam diu Paderbornensem Ecclesiam peruenerunt. *Consentiunt inuicem hi chronologici characteres: Annus Christi 836. Indictio 14. dies Pentecostes 28. Maij, cum Pascha fuisset 16. Aprilis. Annus verò Ludouici Pij Imp. 24. non à morte Caroli Magni Patris, quæ contigit an. 814. duci debet, sed ab anno precedenti, quo Augustus est iubente patre proclamatus. licet maior Vita, annum Ludouici ponat 23. nimirum* *Paderbornam allata 28. Maij.*

rùm

12 VITA S. LIBORII PATRONI

ràm à morte patris. Ad diem verò 28. Maij, siue
v. Kal. Iunij, Carthusiani Colonienſes in Ad-
dit. ad Vluard. iſta habent. Apud Paderbornam
Translatio S. Liborij Episc. Cenomanenſis &
Conf. Conſentit Molanus. Floranium, & paulò
aliter Martyrol. Colon. In Paderbornâ ad-
uentus S. Liborij Ep. & Conf. *Canisius eodem
die*: Item Padelbornæ Translatio S. Liborij
Episcopi Cenomanenſis & Confessoris: quæ
Translatio magnis miraculis diuinitus illu-
strata, & certis eximiæ sanctitatis argumentis;
cùm corpus eius ab Cenomanorum yrbe Pa-
delbornam deuectum est à secundo Padel-
bornenſi Episcopo Badurano. De eo pluri-
bus 23. Iulij. Andreas Saussaius in Martyrol.
Gallicano, ita scribit: Eodem die Translatio
S. Liborij Episcopi Cenomanenſis, quando
sacrum eius corpus Paderbornam delatum
est: in quâ auectiõne multa signa, quæ reful-
sere, sanctitatis eius & gloriæ certissima ar-
gumenta exhibuere.

Historia 14. Translationis Historiam, & miracula
Translat. in eâ facta, Ido Presbyter partim viuâ voce
per scrip: o- intimata, partim litteris breuiter annotata, ad
rem Saxo- viri religiosi, qui Vitam S. Liborij, vt dictum antè,
nem, non ta- conscripsit, fecit notitiam peruenire. Non arbi-
men Idonè; tratur scriptum illud Idonis extare; nedum illud
ipsum esse, quod hic damus: id Baronium existi-
masse, perperam aſſeruit, qui tertiam Sarij editio-
nem adornauit. Disertè ita scribit Baronius ad an.
836. n. 12. Ab eo (Idone) qui accepit, siue scri-
ptis

ptis, siue viuâ voce tradita, simul iungens, in dicto de eius Translatione libello contexuit.

15. *An extet, quam Erconradus Cenomanensis Diaconus conscripsisse Translationis Historiam traditur, cum miracalis à se visis, haud scimus. Breuiorē nacti sumus ex veteri Legendario Ecclesiæ Cenomanensis, quam ferè sequitur Cornasserius. Ea tamen non videtur ab oculato teste scripta, cum ipsum Baduradam (quem Baduratum vocat) Cenomanos eâ causâ profectum tradat, quod alter scriptor planè exactissimus negat. Ideò hallucinatus fortasse est Auctor ille, quòd cum audisset Elevationi reliquiarum duos adfuisse Episcopos, crediderit alterum fuisse Baduradam, qui David erat S. Aldrici Coëpiscopus. Neque is Baduradi Legatorum nomina prodit, ab Erconrado tamen olim expressa, si Gobelino Krantzioque fides.*

*Et per Cē-
nomanum,
non Ercon-
radum.*

16. *Meminit huius Translationis Wernerus Rolevinckius lib. 3. de situ & moribus Westphalorum cap. 8. his verbis: Benedictus quoque Badueradus, secundus Episcopus Paderbornensis, diuinâ reuelatione confortatus, solenniter transtulit corpora SS. Liborij, Panacij, Turibij, Gundanisoli, Episcoporum Cenomanicæ ciuitatis, ad suam Ecclesiam cum multâ gloriâ miraculorum. Et sanè breuior Translationis Historia num. 5. multas aliorum Sanctorum reliquias, vnâ cum S. Liborij corpore, Paderbornensibus à S. Aldrico datas tradit. Ac verò, vt alter Auctor cap. 4. nu. 12. testa-*

*Reliquia
vnâ allata
SS. Panacij,
Turibij,
Gundani-
soli Epp.*

14 VITA S. LIBORII PATRONI

tur, erant in eodem loco aliorum quoque membra Sanctorum, in sarcophagis honestè reconditorum, maximè Episcoporum ciuitatis illius. *Ex ijs fortasse particulas sanctus Antistes Legatis donauit: nam si corpora integra, non id siluissent scriptores.* Die xxv. Iulij Cenomanis S. Iuliani Translatio celebratur: at trium illorum consignata pridie in Martyrologijs memoria. Ita enim habent Carthusiani Colonenses in Addit. ad Vsuard. & vetus Martyrol. Coloniae editum an. 1490. Cenomannis depositio SS. Pauacij, Turribij, & Gundanisoli, Episcoporum præfatæ vrbis & Confessorum. At MS. Florariû SS. In Paderbornâ depositio sanctorum Episcoporum & Confessorum Cenomanensium, Panatij, Turribij & Gundanisoli. Agitur S. Thuribij natalis xvi. Aprilis, S. Pauacij xxiv. Iulij, vbi fusiùs de eorum rebus gestis. At Gundanisolus in Catalogis Episcoporum Cenoman. apud Claudium Robertum, Ioannem Chenu, Antonium Coruasserium, notus non est, neque in Saussaij Martyrol. Gallicano.

¶ S. Valerini.

17. Idem, qui suprâ citatus, Gobelinus in Chronicâ Paderbornensis diœcesis cap. 9. ijsdem ferè verbis quibus in Cosinodromio, huius Translationis meminit, sed S. Valerinum addit, alibi planè ignotum: Anno, inquit, Ludouici Pij xxiii. translatus est S. Liborius, & S. Valerinus de ciuitate Cenomanicâ Gallia, &c.

§. IV. Fra-

§.IV. *Fraternitas Ecclesiarum Cenomanica & Paderbornensis.*

18 **S**pectat illud quoque ad S. Liborij honorem, quod inter Ecclesias Paderbornensem ac Cenomanensem sacrum fœdus ictum est perennis amicitia, sub communis Patroni tutelâ, auspicioque, ut vtriusque publicarum precum, atque efficacia ad Diuina dona promerenda, quæ in omni inest virtutum Christianarum exercitatione, communio esset. Eam tunc à S. Aldrico sancitam societatem, siue, ut vulgò appellant, fraternitatem, ita Paderbornensis historicus indicat c. 5. n. 24. Dehinc inter vtriusque Ecclesiæ, Cenomanicæ videlicet & præfatæ Paderbornensis, congregationes, firmatâ caritate perpetuæ fraternitatis, ad patriam eis redeundi licentiam dedit. Qualis ab exordio per quatuor secula, & ultra, congregatio Paderbornensis extiterit, conijctis ex Gobelini verbis potest, qui cap. 64. de Bernardo IV. Episcopo XXI. qui circa an. 1227. Episcopatum adeptus, 28. annis tenuit, ita scribit: Sub isto Bernardo in Ecclesiâ Paderbornensi ad huc obseruantia regularis inter Canonicos eiusdem Ecclesiæ viguit: & sub eo immutatio facta videtur de regulari obseruantia ad statum Canoniorum secularium. Idem habet in Chronicâ ms. Ecclesiæ Paderbornensis, ubi Bernardum tradit solùm 18. annis sedisse. De eadem fraternitate scriptor Cenomanicus hæc tradit:

Fraternitas inter Canonicos Paderbornenses,

tunc regales,

& Cenomanenses,

tradit:

tradit: Sanctæ fraternitatis fœdus inuicem percutiunt, & sub sacro osculo suarum orationum suffragia communicant.

renouata
an. 1205.

19. Sub Bernardo III. Episcopo (qui Ottonis IV. Imp. anno 6. Christi 1203. aut 1204. Bernardo II. successit, rexitq; eam Ecclesiam annis 19. vti idem Gobelinus tradit) Canonici Paderbornenses Cenomanos rogarunt, vt fœdus illud fraternitatis secum olim initum confirmarent, missâ iis Historiâ Translationis S. Liborij, & commemoratis Ecclesiæ suæ initijs, quæ allato isthuc sancti Præsulis corpore constabita fuerint. Ipsorum epistolam non vidimus: vulgatum nuper, cum S. Liborij Vitâ, Cenomanorum Responsum, hîc visum est dare. Ex eo fit manifestum, quibus in rebus sita illa fraternitas esset: nimirum vt feruor mutuæ caritatis de igne sancti Spiritus olim accensus, quotidie conualesceret, flagraret ardentius & ignesceret; vt seruantes mutuò vnitatem Spiritus in vinculo pacis & fraternæ dilectionis, vnâ sanctam communionem, prout fieri posset, & temp. haberent, consilij, auxiliij, substantiæ, voluntatis. Epistola Cenomanensium ita habet:

de eâ Cenomanensium epistola.

L. Lambertz ut constat ex cata logo præpositorum Paderborn.

20. Reuerendis in Christo Dominis, suis carissimis Fratribus & amicis Dei gratiâ, Præposito & Decano & Capitulo maioris Ecclesiæ Paderbornensis, N. Decanus indignus, & Capitulum Cenoman. salutem in Domino, & sinceram cum deuotis orationibus & obsequijs caritatem. Summo Patri Deo, & eius

Vni-

Vnigenito cum Spiritu principali, honor & ^{monens, Deo} gloria & gratiarum actio plenius referatur, ^{tribuenda} cuius Vnigenitus plenus gratiæ & veritatis ^{incrementa} apparuit Matri nostræ Ecclesiæ primitiæ: & ^{Ecclesiæ} de plenitudine eius, quam fons vitæ in plurimas derivauit aréolas, qui fueramus prius steriles, ^{simul} nunc tam loco quam [:] animo fideles, accepimus vniuersi. Hoc certè ^{m.} nascentis Ecclesiæ rudimenta polcebant, vt granum sinapis in arborem magnam surgeret; & fermentum mulieris in tribus farinæ satis absconditum nouam conspersionem altius eleuaret. Sic granum frumenti mortuum feceravit. Sic Ioseph Ægyptum nobili Israëliitarum semine augmentauit. Quando sapientia Dei humanitus corporata radiceauit ^{1. 2.} in populo honorificato, & in electis populis Christianis mittens radices, vineam suam nouis agricolis tradidit, & non iam labruscas à patriciis, sed botros Cypri à fidelibus accepit custodibus, & ex eis bibit vinum dignum Dilecto, labiis & dentibus ruminandum. Ex tunc verè vineæ florentes dederunt odorem suum. Sed quæ est ista speciosa inter alias, spirans ad nos odorem suauitatis? Ecce odor ^{pra ceteris} eius, sicut odor agri pleni, quem benedixit Dominus. Quænam, inquam, est ista tam prudens inter filias, suo tam humilis, nostro tam sublimis iudicio? Quomodò tam prudenter primordia sua meminit, & singula recolit incrementa? Etiam quando erat paruula &

vbera nondum habens, & cum stillarent montes dulcedinem, & colles fluerent lac & mel, tam diu lactabatur, donec vidit sterilem habitare in domo matrem filiorum lætan-tem. Sic carissima soror nostra, à primis exorsa eunabulis, ordine progreditur: & primò vni-tas cordis & animæ in multitudine creden-tium, & rerum omnium communitas recen-setur, quando sub Apostolico duodenario, septenario Levitico ministrante, illa prior Christiana fraternitas linguâ & manu, alter-nis panibus, pascebatur. Cuius siquidem de medio caritatis fulgur egrediens, & scintillæ quasi peris candentis, simili zelo plurimas Ec-clesias accenderunt: & sic est inter eas insolu-bilis germanitas confirmata, vt vnanimes passionum & consolationum participes per-manerent, siue locali confinio contiguæ, siue spatiofis terrarum tractibus separata.

21. Sic prudentissima soror nostra Pader-bornensis Ecclesia, stylo altiloquo & conti-nuato sermone, matris suæ primitiæ Eccle-siæ statum feliciorum commemorat, vt soro-rem commoneat, vt corda patrum in filios conuertat; vt quod consuevit facere ipsa doceat, quasi vtens voce & vice veræ lucis, quæ illuminat omnem hominem, dicat: Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt ardeat? Est reuerà sororis nostræ humilitas multis laudibus prosequenda, quæ suos ita dissimulat titulos, ita à se excelsa abstulit, quæ præco-

aspectus

In

It

Lu

- coturnato
indican, qd.
Canonicos

Is Paderbor-

neses pa-
ria sua con-
uersione hu-
militer com-
memorata;

Ioan. 1. 9.

Luc. 12. 49.

Mod

præconia sua alienis adscribit; & aliena incommoda suis excusat commodis & abnubit, vt illud sibi competeret: Laudet te alienus Prou. 27. 2. & non os tuum. & alterum non deesset: Iustifica magnum similiter & pusillum. Vos ~~te~~ / et = *sera*, Patres Paderbornenses / magni estis vno / enim / reuera & eodem pignore / nos pusilli. Vos honore / nostro Diuinitas dignata est, quo forsitan fuimus nos indigni. Nostro vos estis deaurati *pro corpore* thesauro. ~~ips~~ verò, transmigrante ad vos glorioso Confessore nostro & Episcopo Liborio, quasi luce aureâ, sumus forsitan obscurati. Verumtamen per diuinam gratiam nostræ Cenomanensi Ecclesiæ id solaminis est relictum, vt in ~~cl~~ tum Confessorem Liborium & nostrum prædicare semper debeamus & vestrum. In nobis cœpit, sed vos ipse perfecit. Nos sanctificauit in terris, vobis cælestis iam prælidet. Nobis ad tempus est datus, vobis sine tempore destinatus. Nos corporali præsentia destituit: sed vtrisque nunquam deerit donò beneficij spiritualis. Quid igitur faciemus sorori nostræ die isto, quando alloquenda est? Summum Patrem, à quo cœpit, à Cenomanensibus ac laudemus in B. Liborij meritis gloriosis, cuius *cepto*, sacratissimum corpus, Cenom. Ecclesiâ concedente, posteaquàm Paderbornensis soror *ad stabilitamentum* / et / u nostra carissima sibi meruit, spiritualis effecta *fides* / u est / & Saxonica circa id locorum durities / : emollita. Hiems infidelitatis transijt: imber

persecutionis abiit & recessit: flores virtutum & miraculorum apparuerunt, & vox turturis audita est in terrâ illâ: maximè quando virtus mirifica eximij Confessoris astruxit, quidquid fides Christiani dogmatis allegavit. Vobis igitur, Paderbornenses, honor iste præcipuus, & peculiaris gloria consecratur, qui Patrem nostrum tanto celebratis honore, studio colitis, affectu intimo complectimini, ut dicatis: Inveni, quem desiderabat anima mea; tenui illum, nec dimittam. Cedit etiam ad cumulum laudis vestræ, quòd pro pignore tanto, cum vobis plurimas debeamus humiles gratias / nobis soluitis / affectum / propensius exhibetis / & offertis obsequium; nec verbis ostendi, sed rei executione flagitatis aliquando exhiberi.

22. Epistolaris continentia deinceps, quòd nos valdè audire delectat, annexuit, prosperè permanere, nec fuisse translata Sedem vestræ Cathedralis Ecclesiæ, de quo rumor ipsius nobis quæstionem mouerat & conquestum. Quo iam vestrâ assertionem destructo, auditui nostro dedistis gaudium & lætitiâ in laudibus Salvatoris. Ad extremum verò quasi fimbrijs aureis vestræ epistolæ iam ponendis, acceptabiles & honestæ petitiones vestræ quòd sunt apud Dominum innotescunt. Nihil enim aliud quàm quòd animarum saluti, & honori Diuino inseruiat, postulant / intendunt / ut feruor mutue caritatis, de igne sancti Spiritus

— ergo / t / u

Cant. 3. 4.

gratias egis-

f. 39
/ 39 / 12
/ 12

/ a
/ u

L.
c
6
7 / aut /
ac petiisse
confirmari
fœdus fra-
ternitatis,

ritus

ritus olim accensus, quotidie conualefcatur, flagret ardentius & ignefcat: vt feruantes mutuo vnitate Spiritus in vinculo pacis & fraternę dilectionis, vnam sanctam communionem, p̄tout fieri poterit / & rempublicam habeamus, consilij, auxiliij, substantię, voluntatis. Insuper & epistolam vestram, cui sicut magistrę & domine hęc nostra humilis ancillatur, & librum vestrum de Translatione eximij Liborij, in nostris memoriter reponamus archiuis. Tertio & vltimo instantius & obnixius supplicatis; vt natalitium diem magni Patris nostri Liborij & Patroni solenni cantu & cultu celebriter illustremus.

23. Quibus siquidem postulatis gratissimo & libentissimo concurrentes assensu, gratias etiam vobis subijcimus pleniores, deuotissimo vobis animo respondentes, quod aquę nullę nostram erga vos poterunt extinguere caritatem, nec flumina obruent eam, quam Deus verus stabiliat supra petram. Vestram verò epistolam, vel sanctissimi libellum Liborij, nulla delebit obliuio, nec oblitterabit antiquitas; sed in domo Domini, & apud nostros posteros permanebunt. Et iustus Liborius, qui apud nos floruit, Domino largiente, cultu ampliore florebit, & multiplicabitur in domo Domini beatissimi Apostoli Iuliani. Cui scilicet quartus gloriosus successit Liborius, duobus alijs, viris quoque Apostolicis, intermedijs, Thuribio Archipresbytero, & Pauacio

ac missa hinc ut
storia Trāsf-
lationis
S. Liborij vita &
petisse ve
eum cele-
brarent;

quod, gratijs
vicissim
actis,

spondent se
facturos,

et et et

Archidiacono/ Cenomanensi Cathedræ per ordinem præstitutus. Hic enim Iulianus primus Cenomanorum Apostolus, velut Abraham Patriarcha, pater sequentium Præsulū & Cenomanensium gentium in Christo, quadam functus auctoritate Apostolicâ, vsque in hodiernum diem exitit & existit missus, comitantibus illis, à B. Clemente Petri Apostoli successore. Vnde fraternitati vestræ humiliter supplicat Cenomanensis Ecclesia, soror vestra/ quatenus librum de vitâ ipsius eleganter exaratum, reuerenter & memoriter apud vos in perpetuum habeatis; & Apostoli nostri beatissimi Iuliani natalitium diem, sexto Kalendas Februarij, solenniter celebretis: vt qui clarus signis & miraculis regno Franciæ suffragatur, suæ quodammodo Paderbornensi Ecclesiæ & populis Saxonix (sicut per ipsum & propter ipsum facere magna potes est Dominus) abundantius suffragetur. Nosque & vos, suffulti tantis intercessoribus vtrique Ecclesiæ combinatis, Diuino munere geminato eorum suffragio, vtramque stolam possimus facilius à Domino consequi in tempore retributionis, Amen. Valete in Domino, & manete in dilectione nostrâ. Data anno Domini millesimo ducentesimo quinto, pridie Kalendas Octobris.

Quæ in Paderbornensis Ecclesiæ archivo asservatur sigillo immunitatis belli ac direptionis metu, anno 1201. Cenomanensis Ecclesiæ in terra vini ab 4 seruis funiculis appensa to. 1662 editioni prima est collata, et eiusdem auctoritate emendata

f.
set
/n

f:

mittuntq;
Vitam S.
Iuliani,

rogant vt
Paderbornenses eum
publicè venerentur,

It (u

(Ideest in M.S.

corpus S. Iuliani Episcopi Castellum-Dunum
 transtulit, validam urbem & operibus & situ edito,
 ut nomen ipsum indicat: nam (vt ad 1. Februarij
 monuimus, antea à Duchefnio, Catellio alijsq;
 obseruatum) quarumcumq; vrbiu[m] nominibus Du-
 num vox addita, quod montem sonat aut collem, e
 alto loco posita fuerunt. Hamelinus porrò biennio
 post, sopitis iam tumultibus, Cenomanos venera-
 bile depositum reuexit, solenni pompâ, multis mira-
 culis decoratâ, vti auctor est Antonius Coruasse- *recens mi-*
 rius. Idè fortassis Canonici Cenomanenses *raculus illis*
 biennio post, recenti adhuc memoriâ, illius publicam *stratum;*
 venerationem suasere Paderbornensibus.

25. Excitati hac adhortatione, fraternitatisq;
 fiducia Paderbornenses, post annos octo & tri-
 ginta aliquas ipsius quoque S. Iuliani reliquias pe-
 tere ausi, alijs sepè negatas, à B. Gaufrido II. Episc.
 (de quo III. Augusti agemus) & Capitulo Ce-
 nomanensi obtinuere, propter eam, quam diximus,
 fraternitatem, ita testantibus Cenomanis in
 epistolâ, quam 27. Ianuarij ad Vitam S. Iuliani *cuius postea*
 publicauimus: Nec tamen, inquit, alienari du- *is misere re-*
 cimus, quod per venerabilem virum, Domi- *liquias;*
 num videlicet Suederum Canonicum ve-
 strum & fratrem nostrum, de supradietis re-
 liquijs vestræ mittimus Ecclesiæ, quam pro-
 priam reputamus. Meminere in eadem epistolâ
 sepè illius antiquæ fraternitatis: Eò quòd vos,
 inquit, societatis nostræ nō immemores nos
 per litteras & nuntium visitaſtis ac deinde: ve-
 stræ namque & nostræ Ecclesiæ fraternitatis

unitatem, quam deuotis brachijs amplexamur, desiderio desideramus perpetuo, mutuoque ac irrefragabiliter obseruari.

*similem in-
eunt socie-
tatem cum
Andega-
uensibus
an. 1256.*

26. *Eiusdem societatis meminit vetus Registrum Ecclesiæ Cenomanensis, in quo hac habentur:* Initum est fœdus, seu societas, inter Cenomanensem & Andegauensem Ecclesias, Theobaldo Luxemburgio Episcopo Cenomanensi, Sixto IV. Pontifice Maximo, Friderico III. Austrio, Imperatore Romano, & Ludouico XI. Francorum Rege: vt patet ex litteris de die decimâ tertiâ mensis Aprilis post Pascha, anno Domini millesimo quadringentesimo secundo. Quæ quidem societas inter easdem Ecclesias iam antè inita fuerat, vt videre est in antiquis diplomatibus, quæ habentur in libro albo, anno scilicet Domini 1256. Similis societas est cum Ecclesiâ Patrobrunensi in Saxoniâ, quam inierunt DD. Aldricus Cenomanensis & Baduradus Patrobrunensis Episcopi anno Domini 836. Ludouico Pio Imp.

*ac renouant
an. 1472.*

27. *Hac ibi. Apographum ad nos missum habebat, litteras de eâ cum Andegauensibus societate exaratas fuisse anno millesimo quadringentesimo secundo, quod cum ceteris non congruit: restituendum millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Nam Sixtus IV. an. 1471. 9. Aug. Pontifex creatus est, anno Friderici III. 32. Ludouici XI. Galliæ Regis II. Theobaldus anno circiter 1468. factus Episcopus, obiit Kalendis*

dis Septembris an. 1477. Erat tunc Andega-
uentis Episcopus, cùm illa renouata societas est,
Ioannes de Bellâ-valle, vt videre est apud Clau-
dium Robertum. Cùm verò primùm facta fuit
an. 1256. Ecclesiam Cenomanensem post B.
Gaufredum gubernabat Guilielmus Rolan-
dus; Michaël Auis Andegauensem.

§.v. S. LIBORIVS *calculo laborantium*
Patronus.

28. **Q**Vâ religione atque alacritate populorum
inuectus Paderbornam Liborius est,
eadem deinceps palàm ac priuatim honoratus, voca-
tusq; in vota. Neque spem deuotæ sibi gentis, accola-
rumq; pietatem destituit, quin Numini ea sibiq;
probari frequentibus miraculis testaretur. Fidem
facit Auctor antiquus, qui Vitæ illius lib. 1. c. 5.
num. 18. cùm multa Cenomanis ad eius sepul-
chrum edita dici prodigia retulisset, ista adijcit:
Quod nos facilè credimus, ex his quæ oculis
nostris videre meruimus, postquam ad nos
translatum est corpus. At lib. 2. c. 9. n. 40. Cum
tali honore, inquit, sacratissimum corpus in
Ecclesiam delatum; & in loco in quo hacten-
us requiescit, collocatum est. Vbi quantis
postmodùm miraculis effulserit, quanta sani-
tatum dona præstiterit, alibi dicenda reser-
uamus.

*Miracula
Paderbornæ
facta,*

29. An ea alio deinde libello sit complexus, aliúve
post ipsum, nobis haud constat. Sed cùm ciuitas Pa-

derbornensis, *vt in Vitâ S. Meinwerci Episc. v. Iunij memoratur, anno Christi 1000. Ottonis III. 17. Indiēt. 13. incendio vastata sit, quo & nobile principalis Ecclesiæ Monasterium, præcipui operis & decoris, à Karolo Magno fundatum, à beatæ verò memoriæ Badurado Episcopo consummatum, & xiv. Calendas Nouemb. dedicatum, cum libris, priuilegijs plenarijs, alijsque Ecclesiæ ornamentis conflagrauit; facile euenire potuit, vt ea quoque miracula, si mandata litteris erant, perirent. Quæ verò postea contigere, vel omnino scripta non sunt, vel per-*
perdita, vel vsquam ignorabilibus scrinijs abdita. Nam Albertus Krantzius Decanus Hambugensis, qui 600. post scriptorem illum annis vixit, Metropolis lib. I. cap. 28. *vti supra §. 3. nu. II. diximus, testatur celebrem eius ad sua vsque tempora memoriam extitisse, quod crebra in populum beneficia contestantur, inquit, ac merentur.*

*deperditas;**recentiora;**Liborij frequens ibi nomen:**altaria ei dicata:*

30. Hinc clarum eo tractu Liborij nomen, quod quamplurimi gerunt, appellanturque Teutonicè Borris, aut ad blanditias, præsertim cum adhuc paruuli sunt. formâ diminutiua, Borrisker. Neque enim S. Borissus, Wlodomiri Magni Russorum Regis filius in ijs regionibus notus. Dicatur enim eius nomen in Collegio Societatis IESV Paderbornæ oratorium, siue sacellum est; atque sub Cathedralis basilicæ turri altare. Ad venerandas eius reliquias magna hominum confluit Paderbornam multitudo, tum aliàs per annum, tum præsertim quibus diebus ea per urbem circumferuntur, ac solennes

solennes habentur supplicationes. In his verò sup-^{reliquia circ}
plicationibus ante feretrum, cui eius reliquia-^{cumlata,}
rum theca imposta est, cauda pavonis ab Sa-
cerdotum aliqua gestatur. Cuius ritus, haud alibi
(quod quidem meminimus) obseruati, assequi adhuc
causam non potuimus. Specie quadam magnifi-^{ritu singu-}
centiæ, à maioribus vsurpatū coniectant sagaciores ^{lari,}
quidam: alij à quopiam euentu manasse. Neque causa
est, cur illud siue auitæ simplicitatis, siue celebris
olim facti, eatenus iam oblitterati, monumentū ab-
rogetur. Fuere porro Reliquiæ S. Liborij antea in-^{in eleganti}
clusa intra capsam ex ære affabrè factam, tumbæ capsâ,
ferè specie, atque inauratam, ornatamq; circum à Coss. ge-
duodecim Apostolorū argenteis statuis. Eam statâ:
in supplicatione Consules aliique primarij è Se-
natu (viti hinc Antuerpiæ statuam Deiparæ) ge-
stare consueuerunt. Verum nuper Lutherana discipli-
nâ deprauati, id onus, velut indecorum aut supersti-
tiosum, excussere; quibusdam viris pijs mala, quæ his
annis plurima vrbi euenere, palam ominantibus. Eâ
autem tumbâ à Christiano Brunswicensi ab-
latâ ac laceratâ, vt infra dicemus, alia ex argento,
pretiosa & elegans restituta. Reliquia eius aliqua iam Reliquia
olim collegio S. Castoris apud Confluentes donata, ^{Confluentia,}
& ex Christophori Bravveri nostri libro xv. Anna-
lium Treuirësiū patet, vbi anno MCCVIII. factam
eius basilica dedicationem refert, inq; Reliquiarum,
quæ in maiori altari continentur, catalogo, ista ha-
bet: De Sudario S. Thomæ Ep. & M. Cantua-
riensis, & S. Liborij Episcopi, & aliorum mul-
torum Sanctorum.

patrociniū
contra cal-
culi dolores:

31. Nephriticis potissimū doloribus reme-
dium, S. Liborij patrociniō, queritur. Quam ad-
rem S. Benedicti opem alij implorant, qui S. Hen-
rico Imperatori in somnis calculi dolores, quibus
cruciabatur, in perpetuum abstulit: alij S. Drogo-
nis, cuius in Seburgo vico iuxta Valencenas cor-
pus asseruatur. Celeberrimum, in huius curatio-
ne morbi, est S. Liborij nomen, vt infra pluribus pa-
tebit. Eam ob causam ita illius effingunt imaginem,
vt pedum dextrā teneat, læuā librum, cui ali-
quot calculi superpositi.

id indicans
imago:

Wernerus
Archiepsc.
Mogunt. sa-
marus.

32. Præsens S. Liborij auxilium expertus olim
Wernerus Archiepiscopus Moguntinus, qui,
vt scribit Serarius noster, ab anno 1260. ad 1284.
sedit, atque auctor Germanis Principibus, Ru-
dolphi Hasburgici ad Imperium euehendi fuit.
De eo ista habet Gobelinus cap. 67. Eo tempore
Wernerus Archiepiscopus Moguntinus visi-
tans reliquias S. Liborij in Paderborn, meritis
eiusdem Sancti, ibidem à calculo liberatus
est. Unde contulit, manus porrigentibus ad-
iutrices ad reformationem ipsius Ecclesiæ
Paderbornensis, de prouinciā Maguntinā exi-
stentibus, XL. dies indulgentiarum, anno
MCCCLXXVII. Cæperūtne primū ex eo tempore
contra calculi molestias inuocari S. Liborius, quia
eum veneratus leuamen senserat Wernerus; an
quia iam antè subuenire eā agritudine laborantibus
soleret, ad illum deprecandum is accesserit, haud te-
merè decernimus.

33. Antiphona extat & precatio in vetustis-
simis

simis rituum sacrorum. Breuiarijs, quâ S. Liborij
 aduersus hæc mala auxilium exoratur. Eam censent *vetus ad*
 Paderbornenses ex Galliâ cum omni Ecclesia *eam rem*
 stico, quo is colitur, officio, allatam; vt istic antea *oratio.*
 nephriticorum dolorum curatione celebrem ex-
 tuisse oporteat: cuius rei nulla apud Coruasse-
 rium mentio. Antiphona porro in antiquis tum
 manu exaratis tum excusis libellis precum, ita re-
 fertur:

Ad S. Liborium Episcopum, à calculosis
 specialiter honorandum, Oratio.

Christi Præsul egregius

Pro nobis hic Liborius

Oret Deum altissimum;

Ne pro culpâ peccaminum,

Morbo vexemur calculi:

Succurrant nobis Angeli,

Et post vitæ certamina

Ducant ad vera gaudia.

℣. Ora pro nobis pie Pater Libori.

℞. Vt à calculi mereamur doloribus liberari.

Collecta. Deus, qui B. Liborium, Pontificem
 tuum, aliâs innumeris gloriosum miraculis,
 speciali in medendis arenarum & calculi pas-
 sionibus privilegio decorasti; præsta, quæsu-
 mus, vt ipsius meritis & intercessione, his
 alijsque malis eruti, gaudijs perfrui merea-
 mur æternis. Per Christum Dominum no-
 strum. *Variat nonnihil, quæ nuper cum eius ima-
 gine eusa est oratio. Nam Responsorium ita
 habet: Vt à calculi doloribus mereamur erui.*

Col-

Collecta *verd*: Deus, qui B. Liborium Pontificem alijs innumeris clarum miraculis, specialiter in medendis vrinarum & calculi doloribus priuilegio decorasti; tribue, quæsumus, vt, eius meritis & intercessione, ita ab ijs & alijs malis eruamur, vt gaudijs perfrui mereamur æternis. Per Christum Dominum nostrum, Amen. *Breuior aliquantò Collecta, è vetusto Breuiario Treuirensi, inferius recitatur in Historiâ secundæ Translationis, per Ioannem Carolum Erlewinium descripta.*

§. VI. *Capta à Christiano Brunsvicensi Paderborna: ablata S. LIBORII Reliquia.*

34. **N**emo Germanorum hæreticorum pro Frederici Comitis Palatini, & regno Bohemiæ, quod iniuste occuparat, & mox proprijs ditionibus exturbati, defensione, arma sumpsit turbulentiore, simulq; infeliciose conatu, quam Christianus Frederici Ulrici Ducis Brunswicensis frater, episcopatus Halberstadiensis Administrator. Erat huic magnanima indoles, tam excelso digna genere; verum eadem nimis facilis, aptaq; circumueniri, præsertim cum apud Batauos, sub quibus militaris artis tirocinium posuerat, àltè Caluianorum præceptiones, & religionum ac iuris despicientiam imbibisset, vt iam tum apud hæreticam plebem, dictæ assuetam, Furiosus Episcopus audi-

*Christianus
Brunsvi-
censis pro
Palatino
exule mo-
uet arma:*

audiret: quod agnomen illi deinceps apud Belgas Germanosque adhaesit.

35. Hic ergo anno Christi MDCXXI. equitum ac peditum non exiguas copias in VVestphaliâ ac vicinis locis collegit: salutatoque Mauricio Principe ^{terras Mo-} Arausicano, fœderatarum Belgij provincia- ^{guntini in-} rum Gubernatore, & consiliis ab eo (vt creditum ^{uadis:} fuit) acceptis; Octobri mense per Hassiam versùs Palatinatum contendit, Mansfeldio copiarum Palatini ductori opem laturus. In Archiepiscopi Moguntini ditiones primùm irrupit, captoque per fraudem Amœnoburgo oppido, latè cades colonis, pagis ignes, vastitatem agris intulit; vt erat ipse temerarius, miles eius crudelis, & omnis ignarus disciplinæ.

36. Verùm aduentante cum validâ manu An ^{repulsus,} holtio Comite, inde profugere coactus, retro in VVestphaliâ flexit: vbi Lipstadium, prædenti- ^{VVestpha-} bus Hispanicum præsidium ciuibus, cepit, mox & ^{liam vastat:} Susatum. Tum per diœcesim Paderbornensem ac Monasteriensem latè rapinis ac cadibus grassatus, minora alia oppida & arces, ipsamque tandem Paderbornam occupauit, die XXIX. Ianuarij anno ^{Paderbornâ} MDCXXII. tradentibus eam ciuium primoribus ^{captâ,} hereticis. Hic ille Iudæorum primùm bonis publicatis, ciuium etiam (quæ merces esse prodicionum solet) à quibus in urbem erat admissus adscitusque, aedes expilari à milite fuit. Tum in Cathedralem ba- ^{ecclesiâ} silicam ingressus, maiorum pretiosa donatia & ^{expilari:} ornamenta diripuit, ipsamque, cui S. Liborij inclusa ossa erant, captam, de quâ suprâ egimus. Hanc ille

ille complexus (an vt præsentem Diuum irrideret, quemadmodum nonnulli tunc interpretabantur, an iuueniliter fortuna sua applaudens, non quero) fertur certè quidem salutasse, & quòd se tanto tempore expectasset, gratias egisse: eam deinde confregit, & nummos ex materiâ cudi iussit. Gaspar Ens aliq̄, Scriptores, statuam S. Liborij ex solido auro direptam ab eo tradidère: quam Iulius Bellus in Laureâ Austriacâ, & Ioannes Petrus Lotichius Rer. Germanicarum lib. xi. pondo LXXX. pependisse asserunt: & hic quidem addit, Brunswicensem statuæ humero auulso, truncum reliquum curasse in monetam conflare. Quæ, Paderbornensibus ignorata, vnde illi acceperint, haud scio.

37. Ita Halberstadius, aut potiùs, qui eius facilitate abutebantur, nefarij eius commilitones, in res sacras; nec mitiùs in rerum sacrarum curatores defensoresq̄, Ecclesiastici ordinis viros, furorem exercuerunt. Et Canonici quidem ingenti pecuniâ multati. Aduersus Patres Societatis IESV (quam heretici, quippe ad ipsorum retegendas fraudes, ac flagitia reprimenda, datam à Deo militiam, præcipuè persequuntur) crudelitatem illi suam acuerant: quam ne totam effunderent, ipse fortassis potissimum S. Liborius vr̄bis patronus, caeleste certè auxilium, intercessit. Hermannus Bauingius, Collegij atque Academiae, illic à Theodorico Furstenbergio Episcopo constituta, Rector, (qui etiamnum, dum hac scribimus, in viuis est, optimus senex) gnarus qui hereticorum furor, quàm ferale in sacros

S. Liborij
capsam con-
fringit,

non sta-
tuam:

Patrum So-
cietatis IESV.

sacros homines eorum odium esset, Theologiæ
 Philosophiæque auditores & Professores, ali-
 quot diebus antè ad alia Societatis domicilia, va- aliqui antea
 rijs portis vijsq; dimiserat, agrè quidem elapsos è ci- vrbe egressi,
 uium manibus, vrbs portas custodientium, & hanc
 Duci prædam reseruare cupientium, beneuoli in il-
 lum animi pignus. Ipsemet deinde Rector, suorum in viâ male
 consilio coactus, cum aliquot socijs, vrbe quoque ex- multatis
 cessit. At non euasit prædonum, quos fugiebat, ma-
 nus Nam Saltzuffelæ, amico oppido, in Comitatu
 Zippicenti, à Godscalco Herwinckelio Hal- /Sterbergensi
 berstadij centurione captus, & coniuente hæ-
 retico senatu, grandi lytro multatus; eo dein per
 amicos præstito, per varia pericula, demum Mona-
 sterium peruenit.

38. Haud paullò grauiora perpetienda fuère ijs,
 qui Paderbornæ in collegio remanserant, apud
 ipsum S. Liborij corpus: nam hoc ceteraq; Eccle-
 siæ maioris & aliarum spolia, in collegium no- alij domi
 strum conuehi Halberstadius iusserat. Erant istic reperiti,
 Sacerdotes aliquot senio doctrinâq; conspicui; ac
 Fratrum Coadiutorum, qui externa opera ob- coquo exce-
 eunt vnus, artis culinaria, pinfendiq; vnice peritus; pto,
 quod ei collegioque saluti fuit: siquidem Hal-
 berstadius eius operâ ingenioq; delectatus, colle-
 gium ei (si fas est) donauit. Ceteri catenis vincti, carceri
 Lipstadium abrepti ad dirum carcerē: vno dimisso mancipati,
 cum publici commeatus litteris, vt multorum mil-
 lium summam, vitæ captiuorum sociorum seruandæ,
 flammisq; à collegio, scholis, templo arcendis
 conquireret. Et corrogauit ille quidem religiosâ sem-

C

plici-

plicitate daleros mille : quibus Lipstadium allatis, irritata potius illarum harpyiarum, quam sedata est fames. Iterum ergo emissus, non sine presenti vita discrimine Monasterium venit : ubi varijs frustra tentatis, iussus est tandem à Rectore suo istic subsistere, quidquid in captiuos ac domum hostibus permittere visum Deo esset.

39. Et domus quidem, excusis fenestris, direptoq³ omni domestico instrumento, præter bibliothecam, quæ in cistas compacta, aduentu Catholici militis, arumnisq³ abripi non potuit, seruata est : illi cum S. Liborii macerati in castris corpore per varia circumducti, tandem ad Hochstum oppidum, profligato Halberstadij exercitu, cum prædâ Ducis in Casareanorum venerunt potestatem, fame, nuditate, squallore confecti, ac vermibus vndique obsiti, & Moguntiam dimissi sunt: cum prius victores lytri, quod ab ijs exigebatur, tus in se solenniter transtulissent, ad actionem hostium si qua aliquando intentaretur, elidendam; ac dein id ipsis lytrum condonassent. Sed hæc quadrimestri post gesta. Nunc ad Ducem reuertamur.

40. Halberstadiani eo, quem diximus, successu elati, quæ iam in religiosos homines ac sacra per Westphalam perpetrarant, publico symbolo illustare, atque orbi, quo ea animo fecissent patefacere tunc more voluere. Nummos enim cuderunt ex auro argenteoque, insolenti planè & execratâ formâ : nam facie vnâ manus expressa erat, velut protensa è nubibus, strictum gladium vibrans, circum CHRISTIANI adscripto nomine: in auersâ parte feralis epigraphæ inerat: DEI AMICVS, MYSTARVM HOSTIS.

§. VII. Chri-

§.VII. *Christianus Brunsvvicensis aliq̄
sacrilegi puniti: recuperata
S. LIBORII reliquia.*

41. **V**Indicem superba crudelitas dexteram
Numinis prouocabat. quæ Duci paucis post
mensibus manum brachiumq; abstulit, mox & vi-
tam, ingenti aliquoties suorum clade, vt resipisceret,
admonito. Nam cum maiorem quam ante exerci-
tum conflasset, non magis auro emptum, quam spe
prede ac rapinarum illectum, in quo etiam No-
bilitas Anglicana ad 300. capitum numerum reper-
ta est; Ferdinandus Bauarus Elector Colo- Brunsvi-
nientis, idemque Paderbornensis & Monaste- censis fuga-
riensis Episcopus, vt pradonem è suis ditionibus tus ab An-
mature excuteret, Anholtium è Palatinatu cum holtio &
expedito milite euocauit, cui & copias suas aliquas Bergio.
iunxit. Eò quoque ab Iabellâ Clarâ Eugeniâ
Catholici Regis amitâ, Belgicarum prouinciarum
Gubernatrice, missus cum delecto exercitu Henri-
cus Bergius. Sed hunc vt domum reuocaret Mau-
ritius, ne is vel Halberstadtum fortassis opprime-
ret, vel præcipites eius conatus moraretur, Henri-
cum Fredericum fratrem suum iussit cum ali-
quot equitum ac peditum millibus, Diliâ amne Lo-
uanium inter ac Mechliniam traiecto, prædas per
Brabantiam agere, ipsiq; ad eò Bruxellæ terrorem
ostentare. Et processit vtrumque consilium: nam cum
plures pagos Nassouius incendisset, suos agresti præ-
dâ onustos, quarto die Bredam reduxit, quòd & co-
pias aliunde è præidiis Spinola, qui Bruxellæ tunc

erat, & ipsum è Westphaliâ Bergium reuocâ-
 rat. Illius tamen metu Gisekenæ obsidionem iam
 & Westpha- deseruerat Halberstadius: ac tunc Visurgi ad
 liâ discedit: Hoxariam oppidum transmissis, minacibus ad Her-
 bipolensem Episcopum exaratis litteris, in Eichsfel-
 diam Moguntino subditam mouit, eamque dirum
 in modum populatus, in Fuldensis quoque Abbatis
 irrupit ditionem, è quâ ingentem pecunie summam
 exegit: inde ad Mœnum, clade, quam supra indi-
 cauimus, nobilitandum, peruenit.

Reliquias
 S. Liborij
 secum au-
 fert:

42. S. Liborij reliquias (quod mirum) secum
 perpetuò hæcenus circumuexit: an ut de ijs veluti
 triumpharet homo sacrilegus, an Westphalia infe-
 riorisque Saxonia odia veritus, si vsquam abiiecisset,
 quod ipsorum maiores ante octingentos annos vnâ
 cum Christianâ religione susceperant à Gallis pi-
 gnus, an ut curpiam Catholico Principi, quod fecit,
 eas, gratiam sibi illius conciliaturus, donaret; an
 etiam, ut potius reor, quia aliquâ adhuc tangeretur
 religione, dubitatum à multis memini. Hochlto op-
 pido, ad dexteram Mœni amnis ripam sito, potitus
 cum esset, solitâ crudelitate in ciuium eade bacchari
 militem passus est, ac circumiacentes Moguntina di-
 tionis pagos & oppida pleraque flammis absumere.
 At dum Mœno pontem imponit, superueniunt Til-
 lius & Gonsaluis Corduba, iunctis Boicis &
 Hispanicis copiis, quibus non multò antè Durlachij
 Marchionis exercitum prostrigarant. Ausus, vel po-
 tius coactus, improvisò cum ijs concurrere Halber-
 stadius; victus, & castris oppidoque exutus, vix cum
 paucis millibus, quæ de tanto exercitu superfuerant,
 ceteris

vincitur à
 Cordubâ &
 Tillios

ceteris vel hostili ferro, vel flumine haustis, ad Mansfeldium euasit, qui ei ad Darmstadium obuiam venit. Eò quoque S. Liborij reliquias, cum aliquâ argenteâ supellectile, secum traxit. Substitere Hochsti Paderbornenses captiui, qui, vt supra diximus, immeritis vinculis exempti sunt, Moguntiamque dimissi à Corduba ac Tillio.

43. Mansfeldius dein & Halberstadius, cum Mansfeldio Lotharingiam transit, cum defendi Palatinatum suis copijs posse desperarent, in Alsatiam profecti sunt, vias incendijs & malefactis notantes. Ex Alsatia per Lotharingiam, neque tam celeriter quam cauerat Dux, neque innoxie, deduxere Sedanum copias, territis Gallis, & raptim contrahentibus quas poterant copias, ne, Rege alibi aduersus hereticos bellum gerente, impressionem in eius prouincias facerent, quod suadere Dux Bullonius, Sedani Princeps, Calvinianus, credebatur. Verum ab Arausicano Principe inuitati, in Belgium descendere, vt eorum ope Berga ad Sommam, quam Spinola obsidebat, liberaretur. Hannoniam celerrime pertransuere, ne concurrere ad arma prouinciales possent, eorumque iter morari: eadem causa, aut certe Isabellæ Eugeniæ Gubernatricis reuerentiâ, nusquam incendia miscuere, ac nihil propè vsquam maleficii intulere: ne diripere quidem pietas tabulas, quæ Mariæ montij in palatio regio erant. Quæ humanitas Mansfeldij potiùs quam Halberstadij fuisse tum ferebatur.

44. Tandem xxviii. Augusti ad Flerunium pagum, non procul Gemblaco oppido (quod veteribus Geminiacum erat) confedere. Nec longè ab ijs

ad Fleru-
uum vi-
cium

iterum pra-
lio vinci-
tur à Cor-
dubâ,

Corduba, & ipse maximis itineribus, vbi constitit eos Belgium petere, per Luxemburgiam insecutus. Postero die, qui sacer erat Decollationi S. Ioannis Baptistæ ambo exercitus primâ luce prælium inière, quod ad plures horas infestis vtrimque animis protractum. Regium Equitatum, ac legionem Hispanicam, quam, improbante Balthasare Santandero Cordubæ Legato, nimium Chiliarcha suus Franciscus Iuara promouerat, perculit nonnihil hostilis equitatus, ipso Iuara interfecto. Ad extremum, aliquot millibus suorum desideratis, fugam capessunt, seruatis tamen vtcumque ordinibus. Misus, qui prælio non interfuerat, Gaucherius equitum leuis armaturæ Tribunus, qui recedentibus instaret. Credebatur Henricus Bergius, si obuiam è Gelriâ venisset, potuisse illius exercitus reliquias confiscare. Corduba, non incruentâ partâ victoriâ, aliquot dierum indulsit militi suo quietem, inde eum ad castra Spinolæ adduxit. Miror Ioannem Petrum Lotichium Rerum Germanic. lib. 12. cap. 4. §. 4. scribere, Brunswicensem victoriâ potitum, magnam porrò, sub fugâ Hispanorum, stragem edidisse, impedimentis, tormentisque bellicis, magnâque pecuniarum vi, spoliisque in super Palatinatus in potestatem redactis, Bredamque delatis. Tota ferè eius ac Mansfeldij victoria fuit, effugere. Plurimi eorum milites ab rusticis deinde, dum ignari viarum, præcipue per ditionem Leodiensem, diffugiunt, trucidati. Qui saucij, quiq; egri in Regiorum manus venerunt, plerique curati in nosocomijs, vbi conualuère, gratis dimissi.

45. Halberstadius, qui S. Liborij corpus in Lo-
 manu tra-
 tharingia illustri viro, vt post dicitur, donarat, in iecta,
 hoc pralio vltorem expertus est Deum. Etenim ei ma-
 nus, quam in numismate aduersus Sanctos exerue-
 rat, glande plumbea traiecta, via labore ac iactatio-
 ne male curata, gangrenam contraxit, vt brachium
 quoque recidi oportuerit. Neque verò vt Hollandico
 exercitui hic adiunctus est miles, absque mora atque idcir-
 Bergæ obsidionem dissoluit Spinola, vt idem cò reciso
 asserit scriptor: sed quarto demum die Octobris, cum brachio:
 euocatus cum suis copijs Bergius, vti Ducum non-
 nemo prædixerat, tardius aduentaret; relicta vrbe,
 Mauritio obuiam progressus, aciem in latissimè pa-
 tentibus campis explicuit. At satis Mauritio cum
 esset urbem seruasse, pralium declinauit.

46. Anno insequenti rursus numerosissimum rursus con-
 exercitum conflauit in inferioris Saxonie prouincijs flato exerci-
 Halberstadius. Idcirco in eas quoque oras Tillius²⁴,
 mouit: quem ille opperiri minimè ausus in Vest-
 phaliam, ac Rhenum versus, celeriter discessit. Pari
 celeritate secutus fugientem Tillius, sapius extre-
 mum agmen carpsit. Instruxit ille non semel aciem:
 quod cum & Tillius fecisset, illicò elabebatur. Ve-
 rùm coactus tandem, assidue à tergo vrgenti, Tillio
 præbere pugnae copiam, die VI. Augusti MDCXXIII.
 maximè memorabili clade, ad Stadlonam West-
 phaliæ vicum, profligatus est. Tillius vix centum
 quinquaginta suorum amisit, fassus ne ad Pragam
 quidem an. MDCXX. VIII. Nouembris, tantam iterum vin-
 fuisse hostium cadem, ipseq; suis, cum iam Dux citur à Til-
 cum aliquot expeditorum equitum turmis elapsus^{lio:}

sepiùs iteratam internecionem, coactis qui supersuè-
 re, ab eorum, quos ad necem depoposcerant, misericor-
 diâ tolerandæ vitæ prasidium emendicare; proditionis
 suæ odijq; in Catholicos luculentam mercedem
 tulerunt Paderbornenses hæretici, ab ijs ipsis, quos in
 urbem suam admiserant, suorum errorum socijs, spo-
 liati & exhausti, & Catholico dein exercitui, nudi
 obiecti ad ultionem. Saltzuffelenses verò restitutâ
 re Catholicâ, 300. daleros, quos ipsorum connuën-
 tiâ, violato hospitij iure, Halberstadiani à Patribus
 Societatis extorserant, referre ad collegium Pader-
 bornense coacti sunt; sibi gratulantes, quòd eorum-
 dem Patrum intercessione, nihil grauius, vti com-
 meriti erant, in eos esset constitutum.

49. Godscalcus autem ille, qui eos contra ius
 gentium in captiuitatem traxerat, & eorum obuën-
 tura de celo vindictæ minas risu facetijsq; contem-
 pserat, multiplicibus infortunijs à Deo multatus, &
 incurabili percussus languore, ex militiâ reportari
 domum debuit, vt Saltzuffelensibus ciuibus suis
 egregium Diuina vindictæ spectaculum daret. Inde
 ille à Rectore Paderbornensi, iam in collegium suum
 restituto, incendijs, quæ patiebatur, restinguendis
 cereuisiam petiitum misit, sperans se illâ subleuari
 posse. Misit ei Rector, iniurias hoc beneficio mu-
 nerans, vasculum octodecim circiter amphorarum.

Quod ad S. Liborium propriè pertinet; qui pri-
 mus in basilicam Cathedralẽ, captâ Paderbor-
 nâ, equo ingressus erat miles, is sub exitum anni
 MDCXXIV. Neuhusij ad Paderæ Lupiæque
 confluentes, captus, atque ob id aliq; crimina, sup-
 plicio

sed ante
mortem
conuersus:
operã P.
Friderici
spee tunc
philosophi:
am docen-
tis pader-
bornæ.

S. Liborij
Reliquia
quasite,

inuenta ac
relata ab
Erlewinio;

(qui histo-
riam scri-
psit,

& S. Liborij
gloriam de-
fendit)

plicio affectus est. Visit captiuum Sacerdos è Socie-
tate, & ferocem ac barbarum hominem induxit, vt
fidem Catholicã amplecteretur, ac magno sensu pie-
tatis mortem lubens pro scelerum suorum expiatione
oppeteret, aliè in animum demisso aeternorũ suppli-
ciorũ metu, ex tormentorũ inter fidiculas toleratorũ
memoriã, nostro identidem illa efficaciter inculcante.

50. At Paderbornenses Canonici de sancti Pa-
troni sui corpore, vbi terrarum illud abiectum re-
lictũmve ab Halberstadio esset, inquirebant,
vnã cum Serenissimo Antistite suo, ac plurimos in
varias plagas nuntios, reliquias peruestigatum, di-
miserant. Primus vbi ea attinerentur, Electori indi-
cavit vir nobilis, Ioannes Carolus Erlewinus,
Ordingæ oppidi, castriq; Linnenis in diœcesi Co-
loniensi Prætor; quem ad eas ab Ottone Philippo
Ringrauius eiusq; coniuge repetendas Elector alle-
gauit. Idem postea summã fide & breuitate, quo pa-
cto eas Ringrauius acceperit, ac honorificè habue-
rit, ipseq; ab eo obtinuerit, ad Electorem Germanicè
scripsit. Quem eius commentarium, vel epistolam,
Latine vertit, ac nobiscum communicauit Ioannes
Grothius noster.

51. Idem porrò Erlewinus S. Liborij Vitam
ac gloriam in aliquot digestam capita, opposuit in-
fami ac sacrilego scripto, quod heretici eodem tem-
pore, in S. Liborij opprobrium, ediderant, typis Hol-
landicis ac sculpturã elaboratum. Digesta erat Er-
lewinij Liboriana gloria in capita omnino de-
cem: prioribus quinque vita omnis ac sepultura
S. Liborij continebatur: sexto ac septimo Eleuatio
&

& Translatio : octavo Paderbornæ expilatio, ablata
 reliqua, Halberstadij insolens moneta, clades : nono
 in arce Neouillariensi impensus honos reliquijs à Rin-
 grauij familiâ & accolis, quorum multis collata di-
 uinitus beneficia sanitatis, aliâque: decimo eadem per
 Erlewinium recuperatæ, Ecclesie suæ restitutæ, in-
 tra pretiosam condita ex auro atque argento thecam,
 quam pretio octo millium aureorum, fieri curâ-
 rat Wilhelmus à Westphalen, illustri genere vir pretiosa the-
 ca inclusa.
 ac dignitate, Archisatrapa diocesis Paderbornensis,
 ac legionis vnius in Catholico Principum exercitu
 Tribunus.

53. Isthec porro cœpta anno MDCXXII. cum è
 Palatinatu abiisset in Belgium cum Mansfeldio
 Halberstadius, atque hic brachio, vt retulimus, ef-
 fet truncatus: peracta demum anno MDCXXIII. post Reductionis
 anniuersa-
 ria memo-
 ria 28. Oct.
 Procerum Imperij conuentum Ratisponæ habi-
 tum, in quo Maximilianus Dux Bauariæ Elector
 à Cæsare renuntiatus, abdicato Palatino. Et quidem,
 vt infrà ex ipsius Erlewinij epistolâ patebit, die xv.
 Iunij in fines Vbiorum reportata reliquia sunt. Ve-
 rùm Ecclesie Paderbornensi non nisi quatuor post
 mensibus restitutæ. Consignata rei memoria in re-
 centi Kalendario ad diem xxviii. Octobris, his
 verbis: Reductio reliquiarum S. Liborij.

§. VIII.

§. VIII. S. LIBORII *Reliquiæ
Ameriam deportatæ.*

*Ameriam
urbem an-
tiquam,*

*Et præclaris
alumnis ce-
lebrem,*

54. **A**Meria vrbs est Vmbriæ, longè ante urbem Romam condita, nec vana ostentans argumenta vetustatis, murorum partem, ac fundamenta edificiorum: ceterùm ipsa in colle sita, optimo circum agro, ad Tiberis ripam vtramque diffuso olei, vini, ac tritici ferace. Sed maior ab ipsis ciuibus gloria. Testatur Leander Albertus, præclara ingenia tam multa nomen Ameriæ nobilitasse, vt omnium commemoratio longissima foret. Vt enim omittam prudentiæ, pietatis, atque eruditionis opinione clarissimos nuper Antistites, Marianum Victorinum, Bartholomæum Ferratinum Cardinalem, eiusq; patrum Baldum Ferratinum; non vno loco laudatus à nobis in nostro de Sanctorum Actis opere est Antonius Maria Gratianus è Burgo Sancti sepulcri, Episcopus Amerinus. qui inter alia doctrine sue monumenta, res gestas illustrauit S. Secundi Martyris, qui i. Iunii colitur; S. Hymerij Episcopi, qui xvii. S. Firmiæ Virginis Romane xxiv. Nouembris coronate martyrio vnà cum Vrlicino Licitore, atque Olympiade Prefecto, cuius memoria agitur i. Decembris Horum ille, Deiq; in illis, gloriam amplificare studuit, eruditione, prudentiâ, religione clarissimus Præsul.

55. Illius siue institutione formatus, siue prouocatus exemplo, Peregrinus Carlenus Amerinus
Abbas

Abbas S. Mariae numerum nuper ac gloriam augere patriae suae tutelarium Diuorum conatus est. Nam à Peregrino quia Monasterium VVestphaliae urbem, Regum Hi- Carleno spaniae ac Galliae, Caesarisq; & aliorum Principum Abb. Fecciales de vniuersa Christianae Reip. pace deliberaturi, conciliantibus Pontificis Maximi ac Vencorum Legatis, conuenerant; ipse quoque eò, cuiuspiam acturus Principis causam, se contulit. Neque verò itineris ac laboris pretio frustratus est, etsi reliqui conuentus eiusmodi exitus futurus videatur, quem non creditura facile sit posteritas. Sed tamen quodcumque aspernantium pacem ius ac fortuna erit, fructum operæ Carlenus magnum tulit, in patria suae salutem, Diuorum honores, redundaturum. Nam dum Monasterij agit, à Canonicis Ecclesiae Pader- S Liborij bornensis, annuente quoque ipso Electore Coloniensi Reliquia à eorum Antistite, die IX. Iunij an. MDCXLVI. aliquas Paderbor- S. Liborij (cuius & ipse & frater eius Augustinus nensibus ob- tentis, Carlenus, Canonicus Amerinus, presentem opem in nephriticis leniendis doloribus erant experti) Reliquias impetrauit: duas nimirum è sacro illius corpore particulas, tibiae alteram, indicis longitudine; alteram cranij pollicis ferè diametrum equantem.

56. Has illè Reliquias in Italiam per virum re- missa an. ligiosum è Patrum Capucinorum Ordine F. Bona- 1646, uenturam misit, in Cathedrali ecclesiâ Ameriae locandas. Quà occasione, vt ex Illustriss. Episcopo Neritonensi Fabio Chisio, Innocentij X. Pontificis Maximi ad eum, quem dixi conuentum Legato di- magnâ pietati, magna erga S. Liborium Italorum existere tate hono- pietas cœpit; vt ingens turba populorum, atque è sacro rara; quoque

quoque Cardinalium collegio nonnulli, & alij Principes, ad eum venerandum Ameriam ventitent. *sculpta eius imago:* Curavit idem Abbas Carlenus, Capituli Amerini rogatu, eiusdem Diui imaginem, vti Paderbornæ pingi solet, in aes incidi, & Gauderio Polo de Casciâ, Amerino Antistiti dicavit: cuius imaginis vndique per Italiam exempla expetuntur, certis identidem hominibus, qui ea impetrent ac deferant, Ameriam allegatis.

Vita hinc seorsim edita: 57. Vir idem religiosissimus, suo me potissimum hortatu permouit, vt S. Liborij res gestas, miracula, translationes, quas non nisi ad xxiiii. Iulij in Opere de Sanctorum Actis statueram in lucem proferre, recognoscerem ac seorsim ederem.

donationis instrumentum: exceptionis celebritas. 58. Publicum instrumentum quo donatas à Paderbonensibus eas Reliquias fuisse constet, Monasterij legitimè confectum, cum Actis Ecclesie Amerinae dabimus.

§. IX. Solennitas, quâ S. LIBORII
reliquiæ ab Ecclesiâ Amerinâ
exceptæ.

S. Liborij reliquia, an. 1647. 12. Maij, 59. **A**llatis Ameriam S. Liborij reliquiis, solenni supplicationi, quâ in basilicam Cathedralē deportarentur, destinata dies xii. Maij, quæ eo anno, à Christi ortu MDCXLVII. Dominica erat, tertia post Pascha, quâ & celebritas agebatur S. Mariæ de Foce; eo consilio delecta ab Gaudentio Polo eius vrbis Antistite, vt qui sacrum illum locum pietatis ergo visissent exteri, ijs deinde in urbem
venire,

venire, & supplicationi, quæ horâ XXI. inchoanda erat, interesse fas esset.

60. Pridie secundâ noctis horâ, in futura solennitatis indicium, compulsata sunt templorum omnium, ac cœnobiorum vrbis totius campanæ: vt religioso eo sonitu plebis permouerentur ad pietatem animi, sensumq; ex eo secuturi triumphî præciperent. Sacrarum adium valuis, locisque alijs publicis, affixum erat programma, quò Episcopus Religiosos populûmq; inuitabat ac hortabatur, vt frequentes adessent, oblatûmq; sibi caelestem thesaurum, promptâ deuotione, reddendis Deo gratijs, ipsius Diui imploRANDâ ope, cohonestarent.

61. Dominicâ verò cantata sub horam XVIII. præclaro symphonicorum concentu Vesperæ sunt. Aderant cum Episcopo Anciani (ita IV Viri qui supremum Magistratum gerunt, quasi Seniores, appellati, alibi Priores, aut Consules) vrbisque Gubernator: confertum populo templum erat, omnis sexus, ordinis, ætatis: conuenerant quotquot inscripti sodalitijs, siue fraternitatibus, vt vocant, prælato proprio cuiusque labaro, saccis de more induti: ornabant solennitatem eius vrbis Religiosi omnes, pars in templum ingressi, pars coacti foris subsistere.

62. Peractis Vesperis, ordinata supplicatio est, multitudo omni in locos suos ac procedendi seriem distributâ. Antea iam tabernaculo pretioso inclusa Reliquia, à P. Bonauenturâ Capucino ad S. Francisci adem tacitè erant deportata. Nam inde eas supplicantes vt ad Cathedrale templum transferrent, statutum fuerat.

63. Pri-

precedenti-
bus sodali-
tatis ciuium,

63. Prima processu Sanctissimi Sacramenti sodalitas, quae trecenta circiter censebat capita, albo sodalium inscripta. Eam sodalitas mortis sequebatur, hanc SS. Ioannis & Pauli, tum S. Rochi, S. Sebastiani, Misericordiae, S. Augustini, S. Firminae: singulis praeter proprium labarum, Crucifixi effigies, aliaque publici decoris insignia praeserebantur.

Religiosis,

64. Inde Religiosorum coetus: Capucini Patres omnino XVIII. Augustiniani excalceati, Augustiniani Antiqui; Franciscani Reformati, qui nostratibus appellantur Recollecti; ac postremo Conuentuales Ordinis eiusdem.

Clero secu-
lari,

Canonicis;

sequente
Nobilitate
& populo.

65. Sequebatur basilicae Cathedralis Capitulum, Cruce praelata: anteibant XII. adolescentes de Seminario Patrum Somaescorum: deinde Clerus omnis, Presbyteri ac Pastores totius urbis: tum Canonici, quos Episcopi Vicarius sequebatur inter duos utrimque Canonicos medius: ipseque tandem Episcopus, pontificali cappâ indutus, claudentibus ei de more latera duobus, qui dignitatem gerere in Capitulo dicuntur. Post hos Illustrissimi DD. IV. Viri Anciani, ac Gubernator, illorumque Tabelliones, & qui ex Officio quique de familiâ singulos affectari solent: postremo multitudo propè innumerabilis Nobilium, ciuium, opificum, tum qui in urbe degebant, tum quos aliunde sua pietas publicaque deuotio exciuerat.

66. Ut ad S. Francisci eadem supplicatio peruenit; ad episcopale solium, isthic iam paratum, Antistes accessit, cappâque depositâ, pluuiiale & mitram sumpsit.

sumpsit: postea ante principem aram, de manibus ibi ab Epi-
 P. Bonaventuræ tabernaculum, intra quod condi-
 ta Reliquiæ erant, accepit, piæque exosculatus, supra ^{tari collo-}
 aram collocavit, insigni apparatu ornatam, accensis ^{cata,}
 in eâ viginti prægrandibus cereis. Dein à gemino
 musicorum choro, egregiâ symphoniâ, decantata est
 in S. Liborij laudem antiphona.

67. Eâ finitâ, processere supplicantes versùs tem-
 plum Cathedrale, eodem quo aduenerant ordine. Ad ^{tum plerisque}
 valvas Franciscanæ edis collocarat Augustinus ^{albas faces}
 Carlenus Canonicus Sacerdotes duos, qui singulis ^{gerentibus,}
 supradictorum sodalitorum Confratribus ut vul-
 gò se appellant, ac Religiosis, & plerisque Nobilibus,
 aduenis æquè ac vrbanis, faculam è cerâ virgine tra-
 derent: Canonicis verò ac Præsidibus religiosarum
 congregationum, nec non Ancianis & Gubernatori,
 fax trilibris est data, ut & duodecim adolescen-
 tibus Nobilium liberis, qui Angelico cultu ornati, ele-
 ganti ordine sacras Reliquias præcedebant, quas ab eodem
 Antistes sub magnificâ vmbellâ, tabernaculo inclu- ^{deportata,}
 sas, gestabat.

68. Milites prædiarij, ex occasione hibernorum
 hoc anno ibi collocati, omnes in aream, quæ ante eam
 eadem sita est, educti, pulcherrimo ordine dispositi, si-
 mul atque in conspectum venerunt Reliquiæ, edito
 à Centurionibus signo, eas festiuâ schlopetorum dispo- ^{militariter}
 sitione consalutarunt. ^{salutate,}

69. Ducta supplicatio est ad omnes Amerinæ
 vrbis ecclesias ac cœnobia sanctimonialium. Ac pri-
 mùm S. Elisabethæ, Ordinis S. Claræ, adita ades, ^{per Religio-}
 exquisito apparatu ornata, altaribus omnibus cereo- ^{sarum tem-}
^{pla circum-}
 tum lata,

rum ac facum multiplici splendore collucentibus. Hic in summo altari positum ab Episcopo Reliquiarum tabernaculum, dum à Religiosis ac musicis, consonante organo, antiphona de S. Liborio cantatur. Dein sublatis in altum ductisq; in crucem Reliquiis, populo Episcopus benedixit. Tum ad S. Monicæ cœnobium Virginum instituti Augustiniani itum, quibus eâ quoque ceremoniâ benè precatus est Antistes.

musicâ honorata,

70. Locuplete ornatu conuestitum Patrum Augustinianorû templum erat, ac domus: è quâ prætereuntes reliquiæ egregio musicorum concentu salutatae sunt. Idem à cœnobiis S. Magni, ac S. Stephani, utroque monacharum Ordinis Benedictini, factum: quibus benedictio, ut antè alijs, impertita. Ventum deinde ad monasterium SS. Catharinæ ac Ioannis Euangelistæ, quod scæminæ religiose Ordinis S. Benedicti incolunt: quæ ad reliquum templi, sanè prædiuitem, ornatum, variâ schloporum maiorû displosione honorari sancti Præsulis exuuias curarunt.

et displosione bombardarum,

ad templum Cathedrale allata,

71. Quæ ante basilicam Cathedralem iacet area, varij tenebant cunei militum, iucundo ad speciem situ: à quibus tum schlopi maiores displosi, tum alia bellica instrumenta ad Diui honorem adhibita. Erat ipsa basilica splendidissimè ornata. Ad honestandas quippe Reliquias, nullis expensis Antistes ipse ac Capitulum ciuitasq; pepercerant.

datâ benedictione,

72. Positum itidem in summo altari tabernaculum ab Episcopo est, cantataq; à musicis antiphona, dum intereâ in templum areâmq; omnis conuenit supplicantium turba: cui ut benè precatus Episcopus est; Reliquiæ ad sacellum Sanctissimi Rosarij

tij delata, intraq; armarium condita sunt, ad eam
 rem preparatum, ternis dein clauibus occlusum, qua- ^{recondita,}
 rum vna penes Episcopum asseruatur, altera penes
 Capitulum; tertiam habet Canonicus Carlenus:
 donec eius, fratriq; Abbatis sumptu, nouum con-
 struatur sacellum S. Liborij honori dicandum: dum para-
 cuius hic reliquias ad patrie ornamentum ac presi- ^{tur sacel-}
 dium, ab Ecclesia Paderbornensi obtinuit: qua tanto ^{lum:}
 totius Vmbriae plausu accepta sunt, vt per omnem
 late Italiam eius rei sparsa sit fama, & inflammatis
 hominum animi eximia erga nouum hunc Tutela-
 rem, & contra nephriticos dolores patronum,
 pietate.

73. Et verò iam nunc haud pauca memorantur ^{insperata eo}
 eius patrociniò obtenta diuinitus beneficia. Illud cum- ^{die sereni-}
 primis prodigij simile habitum, quòd cum maxima ^{tas.}
 esset auræ intemperies imbrésque assidui, eo presertim
 die, in quem solennis indicta erat Reliquiarum trans-
 latio, simul inchoata supplicationis est pompa, subita
 extiterit planeq; insperata serenitas.

VITA ANTIQVA

Auctore anonymo,

*Ex veteri ms. Legendario Eccl. Cenom.
eruta à Lud. Cellotio Societ. IESV.*

*S. Liborius,
Dei prou-
dentiâ, eli-
gitur Epi-
scopus,*

I.

Benedictus Dominus, qui non derelinquit sperantes in se, nec deest ijs qui eum diligunt in veritate: quibus ne aliquando desit misericordia Saluatoris, aduersitatibus sæpè consulitur, sæpè prosperitates blandiuntur, sæpè etiam sacratissimo- rum Præsulum prouidentiâ subuenitur: Pa- stor quippe optimus suis ouibus providere minimè dedignatur, qui ouem perditam & quærere dignatus est, & inuentam ad ouile proprijs humeris reportare. Vnde post felices S. Pauacij transitus ad regnum cælorum, ne oues sine pastore procul à vitæ pascuis vaga- rentur, S. Liborius à Domino Cenomanicæ vrbi Pontifex extitit subrogatus. In cuius ele- ctione populus nequaquàm ab altiori consi- lio declinauit; cùm nihil videretur in eo, quod vel homo reprehenderet, vel oculis summi Iudicis displiceret. Nec est facile dicere, qua- lem aut quantum se exhibuit Episcopum, qui
ante

uir sanctus

ante susceptam dignitatem se totum fecerat totius Christianæ religionis exemplum.

2. Hic itaque vir beatus, natione Gallus, liberalibus disciplinis eruditus, sed eruditior *& doctus:* moribus, tantò suis subditis gratiori præfuit regimine, quantò maiori desiderio æstuabat æternorum dilectione. Nam vultus eius gra- *præclare* ta modestia profundam humilitatem præten- *regit:* debat: Psalmorum autem modulatio deuotionem maximã testabatur: frequenter enim pauperum angustias suspirabat, & angustijs pauperum consulere non cessabat, qui impensiori studio & diuini cultus zelo permaximo decem & septem ecclesias in suâ diœcesi, *ecclesias* suis proprijs sumptibus, Dei & quorundam *adificat:* Principum fultus auxilio, ædificari præcepit: quarum quidem census permaximos ad luminaria sanctæ matris Ecclesiæ soluendos annis singulis destinauit.

3. De meritis autem beatissimi Patris Nor- *claret mira-* stri Liborij ne mundus tamquàm nescius du- *culis,* bitaret, per eius intercessionem & meritum Dominus cæcis tribuit visum, surdis auditum, ab obsessis corporibus expellit dæmonia, ceterosque varijs debiles incommodis optatæ restituit sanitati. Et quod veræ religioni non parumper alludebat, Beatissimo Martino Tu- *S. Martino* ronorum Archiepiscopo eousque familiaris *familiaris* semper & carus extitit, vt eius alloquio frequenter perfrui mereretur; & tamquàm eximiarum virtutũ eiusdem perfectissimus imitator,

illius sacris adesse consilijs, ac eius iugi benedictione meruit confirmari.

*à quo ager
visitur*

*in cilicio
cubans,*

*ac mortuus
sepelitur,*

*a
b*

4. Appropinquans autem venerabilis ille Pater Noster Liborius ad terminos vniuersæ carnis, felici iam senio candidatus, & sacrâ militiâ consummatâ fessos artus & naturam fragilem profitentes cilicio & cineri commendauit. Priusquàm tamen locupletem virtutibus animam suo transmitteret Creatori, ab illo vnico visitatore pauperum Christi, beatissimo Martino meruit visitari: qui Angelicâ reuelatione venit ad Pontificis exequias, comitantibus scilicet suis sanctissimis discipulis; in quorum comparatione sanctior Magister elucebat. Et ingressus domum inuenit eum iam totum in cælis inhiantem, iam futuram & æternam mercedem suspirantem, iam lecto humili solis artibus strato cilicio recubantem: cui cum supremum & primum vitæ consilium tribuisset, & sacratissimâ benedictione confirmasset, inter venerabiles manus sancti Pontificis spiritum beatis securum meritis ad superos destinauit. Nec tamen illud singulare donum in terris, illudque vnicum decus Ecclesiæ Beatissimus Martinus dereliquit, priusquàm felicibus membris sepulturæ debitum diligenter impenderet, & in *a* ecclesiâ beatissimorum Petri & Pauli Apostolorum supra *b* Sartham fluuium constitutâ, obsequio quo decuit, magnâ cum reuerentiâ collocaret: vbi inter sacratissimos præde-

prædecessores suos gloriosus ille Pastor ex-
 cellenter humatus, beneficia quæ copiosè ^{miraculis} post obitum
 contulerat in seculo viuens, copiosius contu- ^{clarus.}
 lit in sarcophago requiescens, Præfuit autem
 Ecclesiæ Cenomanensi annis quinquaginta,
 vno minùs; & præsentis miserix cursu felici-
 ter consummato, quinto Idus Iunij requieuit
 in Domino Iesu Christo, cui laus est & gloria
 per omnia secula seculorum, Amen.

a *Eam Ecclesiám sitam fuisse scribit Antonius
 Coruasserius, circa locum ubi nunc cœnobium S. Iu-
 liani de Prato, sanctimonialium Ordinis S. Bene-
 dicti.*

b *Sarta fl. alluit Alancionem, siue Alençonium;
 deinde metropolim Cenomanorum adit, Ptolemao (ut
 putant) Oúvδινον, Vindinum, vel VVindinum, vulgò
 nunc Le Mans dictam: infra quam Huinæ, siue
 Huini fluuius miscetur: vterque postea Meduana.*

ALIA VITA

Auctore anonymo,

Ex eiusdem Ecclesie veteri MS.

*Siue, Gesta Domni LIBORII Ceno-
manicæ vrbis Episcopi, qui fuit
temporibus Constantini & Va-
lentiniani Imperatorum.*

I. Liborius natione Gallus, suc-
cessorq̄ue B. Pauacij Ceno-
manicæ vrbis Pontificis; qui
& post eius obitum electus à
populo & sacratus est Episco-
pus. Studuit enim in rebus Ecclesiasticis, prout
melius potuit, oppidò Deo vulgò placere. Qui
& remunerationem ex hoc magnam, & co-
ronam gloriæ percipere meruit. Hic fecit ec-
clesias per diuersa loca in ipsâ parochia xvij.
Ex quibus census ad matrem Ecclesiam ciui-
tatis, cui præerat, censuit soluere ad luminaria
in ipsâ ecclesiâ continuanda, tam ceræ quàm
& olei, siue custodibus trientes; id est, de
a Colinno ceræ lib. j. olei ij. item j. Item de
b Siluiaco, ceræ lib. j. olei ij. item j. de c Rodacio
ceræ lib. j. olei ij. Item j. de c Campo Genesto-
so

*S. Liborius
struit 17. ec-
clesias,*

*à quibus ce-
ram oleumq̄
matri ec-
clesiæ pendi
iubet.*

a

b

c

so ceræ lib.j.olei ij. Item j.de Conedaco ceræ lib.j.olei ij. Item j.de Aciaco ceræ lib.ij.olei ij. Item j. de d Aluncionno ceræ lib. iij. olei vj. Item j. de Sangonnâ e ceræ lib.ij. olei iij. Item j.de f Sabonarias ceræ lib.j.olei ij. Item j.de Bonâ ceræ lib.j.olei ij. Item j. de Lucia- co ceræ lib.j.olei ij. Item j. de g Luduâ ceræ lib. j. olei ij. Item j. de Marfone ceræ lib.j. olei ij. Item j: de h Poliaco ceræ lib.j. olei ij. Item j.de i Maguto ceræ lib.j.olei ij.Item j.de Nouiliaco ceræ lib.j,olei ij. Item j.de Com- nis ceræ lib.j.olei ij.Item j.

d
e
f
g
h
i

2. Fecit quoque iam dictus Pontifex Ordinationes xcvj. In quibus sacrauit Presbyteros per diuersa loca ccxvij. Diaconos clxxxvj. Sub- diaconos xcij. & reliquos ministros, quan- tum necesse fuit. Hic ergo in pace obiit v. Idus Iunij. Et sepultus à beato ac sancto Martino Turonensis Ecclesiæ Archiepiscopo, & à discipulis suis honorificè ultra fluum Sarthæ in Ecclesiâ Apostolorum, quam Dominus & sanctus Iulianus dudum construxerat atque sacrauerat: in quâ & S. Pauacius antecessor eius, & S. Turibius antecessor S. Pauacij cor- poraliter requiescunt.

sacros Ordina- nes confert: sepelitur à S. Martino;

3. Sedit in prædictâ Sede iam dictus S. Li- borius annos vndequingenta, qui totis nisibus Domino dulciter in omnibus famu- lari studuit, Cuius post obitum, tribuente Domino, in eius nomine & in prædictâ eccle- siâ iuxta eius sepulchrum innumerabilia eius

post mortem ciarefecit ma- racula.

D 5 dignis

58 VITA S. LIBORII PATRONI
dignis meritis claruerunt signa; cæcos videlicet innumerabiles illuminando, claudos restituendo, dæmonia eijciendo, leprosos curando, infirmos sanando, surdis auditum præbendo, & alijs multis atque innumerabilibus sanitatem largiendo. Nomina verò prædictorum debiliũ & infirmantiũ propter prolixitatem hîc non descripsimus: tamen tanta visa eius meritis sunt signa, quanta, vt reor, tres aut quatuor quaterniones non possunt capere. Petimus quoque, vt eius assiduis deprecationibus ab omnibus aduersitatibus fluctuantis seculi, siue à cunctis sceleribus nostris nos liberare dignetur Dominus, Amen. Suâ ergo in vitâ ostensa multa sunt suis meritis miracula, præstante Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria per omnia secula seculorum, Amen.

a *Coruasserius in Historiâ Episcoporum Cenoman. ita hac effert*: Fecit in diœcesi parochias decem & septem, ex quibus censuit soluere ad luminaria Marris Ecclesiæ certam ceræ & olei quantitatem, custodibus verò certos aris trientes. de Colinno. de Siluiaco. &c. *Quadam vicorum nomina in maiori Vitâ cap. 4. n. 12. aliter paullo exprimuntur.*

- b *Coruass. de Raudatio.*
- c *Coru. Campogenestoso.*
- d *Idem, Aloncionno.*
- e *Addit idem, siue Sagomio.*
- f *Idem, de Sabonarijs.*
- g *Idem, de Ludinâ.*
- h *Idem, de Pauliaco.*
- i *Idem, de Magnacio.*

ALIA

ALIA VITA

Ex MS. Ioannis Morelli

Canonici Cenoman.

Eatus Liborius natione Gal-
 lus, quartus vrbis Cenomani-
 cæ Pontifex, S. Pauacij succes-
 sor, à populo & Clero vnani-
 miter electus in matre Eccle-
 sia vrbis prædictæ consecratus fuit Episco-
 pus: in cuius electione populus ne latum qui-
 dem vnguem, vt aiunt, ab altiori consilio de-
 clinasse visus est; cùm nihil in eo esse videre-
 tur, quod vel homo reprehenderet, vel oculis
 summi Iudicis displiceret. Studuit enim sem-
 per in rebus Ecclesiasticis, prout meliùs po-
 tuit, apprimè a Dominis & vulgo placere, se-
 que totum ante susceptam dignitatem totius
 Christianæ religionis exhibuit exemplum:
 cuius vultus & grata modestia profundam
 humilitatem prætendebant, psalmorum quo-
 que modulatio deuotionem maximam testa-
 batur. Ipse verò liberalibus disciplinis erudi-
 tus, sed moribus eruditior, frequenter ad
 pauperum angustias suspirabat, quorum an-
 gustijs consulere ac subuenire non cessabat:
 qui impensiori & diuini cultus zelo permaxi-
 mo decem & septem ecclesias in suâ diœcesi,
 suis

*S. Liborius
 virtute &
 eruditione
 clarus,*

A

suis proprijs sumptibus, Dei & quorundam Principum fultus auxilio, ædificari præcepit. Quarum quidem census permaximos ad luminaria continuanda in ipsâ matre Ecclesiâ, cui præerat, tam ceræ quàm olei, siue custodibus ipsius ecclesiæ trientes soluendos annis singulis destinauit.

ecclesias ædificat:

Ordines confert:

2. Fecit etiam in suâ diœcesi nonaginta sex ordinationes, in quibus sacrauit Presbyteros per diuersa loca, Diaconos & Subdiaconos, & reliquos ministros, quantum necesse fuit. De cuius meritis ne mundus tamquam nescius dubitaret, per eius intercessionem & meritum Dominus cæcis tribuit visum, surdis auditum, ab obsessis corporibus expellit dæmonia, ceterosque varijs debiles incommodis optatæ sanitati restituit. Et quia pares paribus gaudent, Beatissimo Martino Turonorum Archiepiscopo fuit maximè familiaris: cuius frequenter conuersatione & alloquijs perfouebatur, & crebrò eius benedictione confirmabatur, & salubri consilio utebatur.

miracula patrat:

S. Martino familiaris,

3. Appropinquans autem vir ille sanctus ad terminos vniuersæ carnis felici iam senio candidatus, & sacrâ militiâ consummatâ fessos artus, naturam fragilem profitentes, cilicio & cineri commendauit. Priusquàm tamen locupletem virtutibus animam suo Creatori transmitteret, ab illo vnico visitatore pauperum Christi, beatissimo Martino, meruit visitari. Qui Angelicâ reuelatione, venit

ab eo ager visitatur. Angeli monitus,

nit ad sancti Pontificis exequias, comitantibus suis discipulis: & ingressus domum, inuenit eum iam totum in cælis inhiantem, iam æternam mercedem suspirantem, iam lecto humili solis artubus strato cilicio recubantem. Cui cum supremum & primum vitæ consilium tribuisset & sacratissimâ benedictione confirmasset, inter manus beatissimi Martini spiritum beatis securum meritis ad superos destinauit. Vixit autem temporibus *b* Constantini & Valentiniani Imperatorum; & præfuit Ecclesiæ Cenomanicæ annos vnde-*mortuus sepelitur:* *c* quinquaginta: & præsentis miseræ cursu feliciter consummato, *c* quarto Idus Iunij, in pace quieuit: & à Diuo Martino Turonensi Archiepiscopo, & à suis discipulis, obsequio quo decuit, & magnâ cum reuerentiâ, sepultus est ultra fluuium Sarthæ, in ecclesiâ beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli, quam B. Iulianus dudum construxerat & sacrauerat: in quâ B. Pauacius eius antecessor, & S. Turibius S. Pauacij antecessor, corporaliter requiescunt. Vbi vir sanctus beneficia, quæ contulerat copiosa in seculo viuens, copiosius contulit in sarcofago requiescens; cæcos illuminando, claudos restituendo, dæmonia eijciendo, leprosos curando, surdis auditum præbendo, & infinitis alijs sanitatem largiendo. Quorum infirmorum nomina, ad vitandam prolixitatem, non sunt hîc descripta. Eius precibus nos commendemus, vt cum Christo

notis miraculis à morte illustratur,

Christo

62 VITA S. LIBORII PATRONI
Christo in æternum viuamus, cuius regnum
& imperium sine fine permanet in secula se-
culorum, Amen.

a *Aliter paullo 2. Vit. oppidò Deo vulgò placere.*

b *De S. Liborij astate egimus S. 1. n. 4.*

c *Ibidem nu. 1. ostendimus quinto legendum.*

ALIA VITA

Auctore Saxone anonymo,

Ex MS. Canon. Regul. Corfendoncano
& Bodecensi.

LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

*ms. Bodic. sic
ponit hac loco
Prologus in
Vitam S. Libo-
ry epi.*

S. LIBORII gesta unde Auctor
acceperit.

*Doctores & I.
Episcopi à
Deo dati,*

*clarere vide-
tur. ms. Bodic.*

Vamuis multifariam mo-
disque ineffabilibus super-
næ bonitatis erga salutem
humani generis pia dispen-
satio cognoscatur; in hoc
tamen maximis videtur clarescere indicatijs,
quòd Ecclesiæ suæ, in hac mortali conuersa-
tione pro æternæ vitæ præmio laboranti, ta-
les

les eruditores defensoresque prouidit, quorum doctrinis & exemplis informari, quorum meritis & intercessionibus possit in perpetuum adiuuari. Omnibus enim, qui in pro-
 cinctu fidei positi, agone militiae Christianae contra spirituales nequitas iugiter colluctantur, quid utilius esse credatur, quam illorum imitandas praeculis habere virtutes, qui in eodem agone legitimè certantes, perpetuam adepti sunt victoriae coronam: Quid felicius, quam eorum precibus muniri, quibus cuncta, quae petierint, praestanda Veritas ipsa promittit? De his enim loquimur, qui verè in Christo manentes, eiusque in se verba manere facientes, illud consequuti sunt praemium, quod ipse promissit, dicens: Quodcumque uolueritis, petetis, & fiet uobis.

2. Hoc equidem licet ad Apostolos specialiter dictum sit, pertinet tamen nihilominus etiam ad alios quosque excellentiam sanctitatis insignes; illos praecipuè, qui Apostolorum tam meriti quam officij successione sublimati, perenni refulgent gratia sacri praesulatus. Ij namque tantò faciliùs à Deo quaelibet impetrant, quantò ei & per puritatem conuersationis, & per sublimitatem sacri ordinis appropinquant. Nec dubium quin plurimum illorum preces apud Dominum ualeant, quorum ipse potestatem tantum in caelo terraque ualere concessit, ut quidquid hinc ligarent, maneret ibi ligatum; quidquid hinc solue-

= deest in
ms. Bod

Ecclesiam
inuuant ver-
bo, exemplo,
patrocinijs

Ioan. 14. 13.

Ioan. 15. 7.

= Hic ms. Bod

soluerent, esset protinùs ibi solutum. Præterea illorum officij dignitatem ipse inhabitator & consecrator eorum Spiritus sanctus ostendit,

Malac. 2. 7. qui per Prophetam Malachiam loquitur, dicens: Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius: quia Angelus

*et
in
ms. B.*

Apoc. 1. 20.

*Angeli &
stella dicti*

Domini exercituum est. Hinc in Apocalypsi Ioannis, Ecclesiarum Præsules non nisi Angeli vocantur, signati per septem stellas, in Christi dexterâ demonstratas. Sunt enim stellæ, quia virtutibus radiant; Angeli, quia mandata Diuinæ iussionis annuntiant. Constat igitur, eos non parum transcendere modum infirmitatis humanæ, quos toties Scriptura sancta non dubitat Angelos appellare.

*+ in ms. Bod.
ita hoc loco
legitur
Incipit Vita
S. Liborii
epi et Con-
fessoris*

3. a Ipsorum verò in Ecclesiâ Principes & primi propagatores, Apostoli fuere, qui post gloriosam Domini nostri Iesu Christi ad cælos ascensionem, iuxta promissionem ipsius, Sancti spiritus infusione roborati, & scientiâ omnis veritatis instructi, in diuersas mundi totius penè profecti sunt regiones, verbum salutis annuntiantes vbique, & tam miraculorum signis, quàm prædicationum hortamentis, id in breui efficientes, vt, quemadmodum egregius olim Propheta præcinuit, In omnem terram exiret sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ex eorum igitur salutaribus cælestibusque doctrinis, quas ab ipso fonte veritatis largiter hauserant, Ecclesiasticorum ordinum regulâ, diuini cultus

Psal. 18. 5.

*Apostolorum
succes-
sores.*

*= in ms. Bod.
&*

insti-

institutio, & tota Catholicæ religionis obseruatio sumpsit exordium. Post quos multi per orbem Ecclesiarum Præsules, illorum in omnibus vestigia sequuti, & eorum non minùs virtutum gratiam, quàm ordinis dignitatem adepti, eandem tenuerunt in fide sinceritatem, in moribus sanctitatem, in doctrinæ studio vigilantiam; quâ & fidelium mores corrigeret, & infidelium mentes ab errore conuerterent. In quò plures eorum tantùm Domino placuisse noscuntur, vt clarissimis vsque hodie miraculis coruscare videantur.

4. Ex quorum glorioso collegio vir magnificus & incomparabilis extitit sanctitatis Liborius, Ecclesiæ Cenomanicæ Præsul, cuius modò proposuimus vitam & transitum breuiter commemorare; vtile ac fructuosum fore legentibus arbitrati, eius vitam actusque cognoscere, quem sequendo, possint in Diuinâ seruitute proficere. Eius etenim vita nihil aliud erat, nisi quoddam cælestis conuersationis indicium, Christianæ religionis exemplum, virtutis ac fidei documentum. Vnde quoniam ipse Dominicum illud impleuit præceptum, Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est; nobis in vitæ mortalis errore degentibus enitendum valdè solerti imitatione videtur, vt qui vitiorum & ignorantix tenebris obfuscamur, lucifluis bonorum eius operum radijs

*S. Liborij
vita fideliter scripta*

Matt. 5. 16.

E

illu-

illustremur. Nec nos quisquam existimet in eius laudibus à veritatis aut moderationis tramite deuiare, cùm nulla, nisi à veracibus scriptis seu relationibus comperta, proferamus: nec eum dignè à mortali linguâ posse laudari, ipse, cum quo nunc immortaliter regnat, Deus visibili palàm ostensione declareret. Testatur namque, cunctis eum virtutibus atque omni vitæ merito acceptum sibi fuisse viuentem, dum defuncti reliquias evidentissimis miraculorum signis frequenter glorificare non desinit.

*miracula
post mor-
tem,*

*deest
in MS
Bo* *qua in vitâ,
vel non scri-
pta, vel de-
perdita:*

foliens. MS. Bod

1.2. MS. Bod

5. Ex quo datur intelligi, hac eum gratiâ nequaquàm in præsentì vitâ caruisse, quamuis inde specialia litterarum indicia qualibet ex causâ non habeantur. Siue enim, quod familiaris Sanctis omnibus semper humilitas persuadet, vt ea quæ sibi ante humanos oculos laudi & gloriæ videri valent, celari abscondique desiderent, hoc ipse præ ceteris obtinuerit; siue gesta signorum virtutumque illius descripta quidem pleniùs, sed casu quolibet posterorù notitiæ subtracta fuerint, siue aliud quid causæ fuerit ignorantes; liquidò tamen credimus, eiusdem sancti Spiritus gratiam, qui toties ante eius sacrosancta pignora præclarum sui charismatis donum, operationem scilicet virtutum, ad ipsius demonstranda merita exhibere dignatur, eidem quoque in carne posito minimè defuisse. Non tamen desunt etiam certa de eius meritis apicum
moni-

monimenta. Habentur etiam gesta Pontificum eiusdem, cui præfuit, Ecclesiæ Cenomanicæ simplici eloquio, & absque omni nævo figmenti, fideli narratione contexta: in quibus non plena alicuius eorum vitæ series replicatur; sed quis cui successerit, cuius meriti fuerit, quot annis Ecclesiam rexerit, breuiter est annotatum. Huius verò sacri ac pretiosissimi viri Liborij etiam transitus ex hac valle lacrymarum ad societatem semper verè beate que gaudentium ciuium supernorum, quo contigerit ordine, latiùs indicatur. Extant & aliæ de eius ortu & vitâ litteræ strictim exaratae, de quibus omnibus utilissimis quibusque & veracissimis narrationibus desloratis, hinc eas, prout diuinitus facultas datur, paucis explicare conamur.

a In Ms. monasterij Bodecensis Canonico Regular. Ord. S. Augustini, è quo variantes lectiones nobis Ioannes Gamansius noster communicauit, hic Prologi finis, Vita exordium erat.

C A P V T II.

S. LIBORII à primâ etate sanctitas; Episcopatus.

6. **H**ic igitur ex Gallijs originem ducens, & parentum non ignobili ortus proficiat, clarissimam a patriam suorum claritudine meritorum ampliùs illustrauit. Nam que ab etate primæuâ, maturum in bonis actibus

hac unde accepta?

*verè beatè
in ms. Bodii.*

*utilissimis
ms. Bod*

*ms. Bod, minor
incipit hic hoc modo
Beaty Liborij ex
Gallijs etc.*

*Gallijs in ms. min
Bodec*

S. Liborius

Gallus, no-

bilis, à puero

grauis,

a

eor gerebat, neque illecebris voluptatum car-
 naliū, vt ætati lubricæ moris est, animo ce-
 dens, neque vitio leuitatis indulgens. Ad eò
 verò sese humilem & quietum & tremen-
 tem sermones Domini exhibebat, vt meritò
 super illum sancti Spiritus gratia requieuisse
 credatur, quæ illum ad sacerdotij dignitatem,
 ac dispensationem sacramentorum Dei, ad
 regimen fidelis populi nutriebat. Hæc etiam
 illius animo flagrantissimum discendi stu-
 dium inspirauerat, quatenus cælestium fluen-
 tis arcanorum, quæ multis erat quandoque
 largiter ructaturus, ipsius primùm præcor-
 diorum intima salubriter implerentur. Ne-
 que vnquam peruerso quorundam more
 prius voluit docere, quàm discere: sed tam-
 quam futurum se Doctorem prælagâ mente
 aduerteret, cunctarum ferè sibi vtilium scien-
 tiam scripturarum satagebat intentus auditor
 acquirere, quas postmodum, quibus opus es-
 set, valeret facundus præceptor ingerere. Nec
 deerat sagacis ingenij vigor, largam bono stu-
 dio efficaciam subministrans: magnamque in
 teneris adhuc annis præclaræ indolis flores
 spem suauissimorum fructuum præbuere,
 quos abundanter constat postea prouenisse.
 Denique simul cum processu temporis, pro-
 bitatis ac sophiæ proficiens incrementis, ita
 in breui maturitatem virilis ornabat ætatis,
 vt acceptus apud omnes, & tam honore,
 quàm amore, dignus haberetur. Nec mirum
 quippe

*discendi
 audius*

*auditis in ms. B.
 sed in margine
 alia vetusta ma-
 nu notat, audi-
 tor. in alio ms. B. d.
 est, auditor.
 Sic etiam ms. B.*

*deest in ms. B.
 B. d. e. k. maiore
 sed in omnibus ea-
 minore, us,
 ms. ad est*

quippe quem nulli elatio proteruum, nulli asperum lior, nulli contemptibilem fecit ignavia: sed humilitas etiam infimis coaptaret, caritas cunctis exhiberet affabilem & conformem, industria demonstraret eum esse vas utile in domo Domini, ad omne opus bonum paratum.

7. Postquam autem tam vitam, quam habitum sæcularem, cælestium præmiorum intuitu, dereliquit, & verè à Domino in suam electus sortem, Clero associatus, ac officijs est functus Ecclesiasticis, ampliùs totum se Divino cultui visus est mancipare. Studebat namque, quantum fragili carnis sarcinâ circumdatus potuit, cunctos actus cogitatusque suos ad rationis normam dirigere, circumspectus ac providus, docilisque & cautus existere, adversa vel prospera æquanimiter ferre, animam supra temporalis periculi metum fortiter agere, nihilque nisi quod esset ante superni examinatoris oculos fœdum, peccati scilicet maculas, formidare: habere de Dei bonitate fiduciam, securitatem, constantiam, tolerantiam, firmitatem: præterea nihil appetere pœnitendum, in nullo legem moderationis excedere, sub iugo rationis cupiditatem moderari vel domare. Hinc modestus & abstinens, castus & honestus, parcus & sobrius ante Deum & homines permanebat. Iam verò in illo propositum æquitatis iustitiæque servanda, quis unquam dignè valeat

Novum caput in
minore Bodeg. ms
notat rubrica hoc loco

E 3

expli-

Hoc loco in
utroq. ms. B. rubrica

Clericus factus
Novum caput
notat.
simè vivit

Tut in festo
in ms. Bod

= nisus in ms
Bod.

= mum in ms
Bod. utroq.

= deest in ms
ai. ms. Bodic.

ac ms. Bodic
in m. n. 2. p. 2. 2.

ms. Bodic. est
refrenare

explicare? Quis eius circa innocentiam, humanitatem & concordiam studium, quis erga pietatem & religionem enarret affectum? Omnis eius animi meditatio, à rebus vanis & caducis remota, circa salutem animæ ac statum vitæ perpetuæ versabatur.

8. Proinde quia tantus in eo cælestis iubaris splendor celari diu non potuit, sanctitatis eius ita rumor excreuit, vt totius inclytæ ciuitatis Cenomanicæ populi ad hunc sibi met eligendum Pontificem, vnanimiter corda conuerterent. Nec dubium, quin se beatos fore arbitrarentur, qui talem habere Pastorem ac Præsulem mererentur: cui ad docendum suppeteret linguæ disertitudo, ad doctrinam exemplis firmandam vitæ rectitudo, ad exorandum pro subditis Deum meriti magnitudo. Vnde cum memoratæ vrbs popululum Antistitis sui Pauacij viri sanctissimi obitus ingenti, vt par erat, mœrore afficeret; consolabatur tamen huius concorditer electi probitas, & firmata de illo apud omnes fiducia certitudo, quod nemine Sacerdotum Christi esset inferior. Quinimò antiquam Israëliticæ gentis gratiam sibi præstitam gratulabantur: quia sicut illis quondam, ablato & ad cælum raptò Eliâ Prophetâ sanctissimo, Elisæus duplici eius spiritu repletus successit; ita spiritales B. Pauacij virtutes, in successore Liborio repræsentandas, aut etiam duplicandas fore sciebant. Quapropter gaudentibus cunctis,

1. 2. 3. 4. ms. B. M.
in min. ms. ad doc-
trinam eligitur Ce-
nom. Epi-
scopus,
dam fidei recti-
tudo.

deest in ms.
reum inserit in
ms. min. Badec.
T futurum in serih
in ms. Badec. libro
post S. Pa-
uacium.

1. 2. ms. Bad. M.
at in minore ms.
uti hic exculu.

cunctis, Ecclesiæ Christi regimen, ad quod olim erat diuinitus præordinatus, iuxta morem canonicum assumpsit, regulariter Pontifex ordinatus.

a *Legende pars secunda* : patrum suorum licentiam.

CAPVT III.

S. LIBORII *mores in Episcopatu, predicatio,*

9. **S**Uſcepto verò sacerdotio, nihil ex studio sanctitatis, quam prius exercuerat, dereliquit: sed tamquam lucerna super candelabrum posita, ita ille Diuinâ luce repletus, quò in eminentiore constitutus est loco, eò latiùs in domo Dei collatæ sibi gratiæ notitiâ refulgebat. Neque illum tantæ dignitatis honores solitæ religionis mutare fecerunt mores, nec Ecclesiasticorum occupationes negotiorum quidquam ex quotidianâ Diuinæ laudis & placationis seruitute prætermittere coegerunt. Quinimò tantò eam instantiùs adaugere curauit, quantò iam non suæ solius, sed multarum animarum salutis causâ rectè se viuere debere sciebat: quibus frustra videbatur præesse, si non studeret etiam monitis exemplisque prodesse. Ob hoc igitur, nullius momenti spatium otiosè transigere volens, semper erat vilibus intentus actibus, nunc

Caput nouum in Bodic. ms. tam mai. quâ min.

Vir in Ms. B. maiore. Leo in minore uti hic excusum est. præclare fecerunt munus illud ms. B. utroq;

in min. ms. Bod augere debere abest in ms. min. Bod

numquam otiosus transire in ms. Bod. maiore. in min. est transigere

monitis et exemplis E 4 in ms. min. Bod.

lectioni diuinarum Scripturarum operam impendens, nunc orationi prolixius incumbens: interdum etiam rerum exteriorum dispositioni, prout suo conueniebat officio, prudenter consulens atque prospiciens.

10. Assiduè verò vigilijs & ieiunijs castigabat corpus suum, & in seruitutem redigebat, ne alijs prædicans, ipse reprobus inueniretur. Erat enim prædicationis studio valdè intentus, & tamquam se nosset gerere officium Apostoli, dicentis, Non enim misit me Christus baptizare, sed euangelizare; atque ab eodem audiret, Prædica verbum, in sta opportune, importune; ita ipse quotidie modis omnibus auditores suos ad vitæ rectitudinem

prouocabat. Cuius præcepta & monita id maximè populo grata & amabilia faciebat, quòd eius vitam in nullo doctrinæ contrariam deprehendebant: sed quod illis sectandum asserebat, euidentissimè in eius moribus agnoscebant. Verbi gratiâ: qui elationem velut inìtium omnis peccati cauendam penitus ab illo sæpè didicerant, nullum eius indicium in illius actibus, in habitu, in vultu, in gestu corporis, in sermonis vsu sentire poterunt. Audiebant ab eo: Non efficiamur inanis gloriæ cupidi: videbant eum verè pauperem spiritu, numquam nisi in Domino gloriari. Audiebant ab eo, quòd inuidiâ diaboli, mors introiuit in orbem terrarum: & Putredo ossium, inuidia: videbant eum affectu be-

neuo-

*Sequentia
usqz ad nūme-
rum 12. in
minore ms.
Vobis. omissa
sunt.*

1. Cor. 1. 17.

2. Tim. 4. 2.

*assiduè præ-
dicans,*

*Et eadem
agens:*

Galat. 5. 26.

Sap. 2. 25.

Prou. 14. 30

nevolentia gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus; aliorum prospera vel aduersa, sua aestimare. Audiebant ab eo: Ira enim *Iacob. 1. 20.*
 viri, iustitiam Dei non operatur: videbant eum, omnem ostendentem mansuetudinem *1. 2. ms. Bod.*
 ad omnes homines. Audiebant ab eo: Seculi *2. Cor. 7. 10.*
 tristitia mortem operatur: videbant eum esse hilarem datorem, quem diligit Deus. Audiebant ab eo, auarum esse idolorum seruitorem: videbant eum rerum suarum erogatione *Ephes. 5. 5.*
 largiflua thesaurizare sibi thesaurum in caelo. *= sibi deest in ms Bod*
 Deinde si quis eius parsimoniam, strenuitatem, castitatemque attenderet, non alijs ad fugiendam vitiorum corporalium labem admonitionibus indigeret.

II. Ita pius gregis Dominici pastor, commissis sibi ouibus, adhibitâ curâ duplici, exhortationibus scilicet & exemplis, iter ad aeternae vitae pabula quaerenda, & Spiritualium morborum dira contagia vitanda, demonstrans, tantum ex eis lucrum acquisiuit, vt, quod voce Dominicâ per Malachiam dicitur, de illo conuenienter valeat dici: Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius. In pace & in aequitate ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate. Verè enim multos ab iniquitate conuertens, & rectitudini vitae fideique restituens, inter sanctos Ecclesiae Christi Doctores praclarum obtinet locum: quorum multomodam gratiam, & infinitam meriti excellen-

E 5 len-

multos conuertit,
Novu Caput in ms Bod. Mai
Spiritualium ms. Bod
Malach. 2.
6. 7 Quod in senh hic in ms B
dignus encommiss. quibus Doctores ornat Scriptura:

lentiam, ipse verus eiusdem Ecclesiæ sponsus, in Canticis Canticorum multiplici laude prosequitur: nunc eos ipsius sponsæ collum, monilibus assimilatum, vocans; nunc tigna cedrina & laquearia cypressina cognominans; interdum labia, vittæ coccineæ, propter prædicationem Passionis Christi, similia, seu fauum dulcedinis verbi Dei stillantia; nonnumquam turrim David, ob constantiæ firmitatem, eos appellans. Aliquando verò ibidem, ob nutrimentum paruulorum, quibus lacte opus est, mammæ dicuntur. Aliquando fauo simul & vino, aliquando decori turris eburneæ comparantur. Plerumque portæ Ecclesiæ nuncupantur: & propter variam vtilitatem, firmitatem, prouidentiam, contemplationem, dentium & oculorum nomine designantur. Præterea ipsi sunt sexaginta fortes, Salomonis lectulum ambientes: ipsi columnæ argenteæ, sacri eloquij nitore fulgentes. Quarum omnium similitudinum si quis mysteria perscrutetur, profectò inenarrabilem huius sanctæ Ecclesiæ Doctoris & eius similium gratiam dignitatemque reperiet, cum satis indicent hæc pauca, de pluribus ex illo cælesti epithalamio sumpta, quòd nihil his illustrius, nihil pulchrius, in sponsæ laudibus decantandum Spiritus sanctus inuenit. Qui etiam de eisdem per Danielelem ita loquitur: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudiunt plurimos, quasi

= deest in
ms. Bodic

T dis miserit
ms. Bod.

eius dentes
ms. Bodic.

Septuaginta
ms. Bodic

T et miserit
in ms. Bodic

Dan. 12. 3.

quasi stellæ in perpetuas æternitates. Sed quoniam huius clarissimæ stellæ in erudiendis subditis feruorem pariter & splendorem ostendimus, quibus virtutum radijs in alijs quoque rebus effulserit, monstrare curemus.

quomodo in Bodic.

C A P V T I V.

Caput Nonum in ms. Bodic.

Sacrarum rerum cura.

12. **H**Abuit vir sanctus hoc præ ceteris tum temporis Pontificibus, religionis & Dei amoris indicium speciale, quòd omnia, quæ ad eius laudem iugiter celebrandam & Ecclesiastici cultus officium pertinent, totis nisibus amplificare, prouehere atque adornare contendit; & exceptis his, quæ sibi suisque ad quotidiani victus & vestitus necessaria, quibus solis contentus erat, vix sufficere poterant, nec non & his, quæ ad egentium & inopum sustentationem largâ manu solebat expendere, reliquos omnes redditus episcopaliû possessionum, omnes quarumlibet rerum census, qui sibi ex omni suâ diœcesi debebantur, vel si quid ex fidelium donationibus conferebatur, ad exhibendum ecclesijs congruentem ornatum, & noua quoque oratoria in locis, quæ ad hoc opportuna videbantur, construenda deputauit. Quorum constructionem primùm Diuinæ seruitutis multiplicandæ intuitu aggrediebatur.

cultum Diuinum prouehet:

= ad deest in ms. min. Bod.

egentium. ms. B. maior. minor egentium.

12. in ms. Bod. min.

templa ornatu desunt in min. ms. Bod.

diebatur; dehinc etiam plebium commodita-
 ti pariter & saluti prospicere piè meditaba-
 tur, vt ad ecclesias cum suis Sacerdotibus
 propè positas facilè confluere, orationum stu-
 dijs affuescere, regenerationis gratiam con-
 sequi, documenta sacrę legis audire, cęlestium
 sacramentorum celebrationibus interesse, at-
 que omnia Christianę religionis iura discere
 & exercere valerent; nec quemquam vllius
 molestiæ seu occupationis impedimentum
 exinde reuocaret, quò vniuersos ad salutem
 animarum quarendam ipsa loci opportuni-
 tas inuitaret. Hac igitur intentione præter il-
 las, quæ à suis prædecessoribus fabricatæ fue-
 rant, decem & septem sacris ædibus nouiter
 constructis & dedicatis, suam parochiam ita
 omnem illustrauit, vt in qualibet eius parte
 populo dęgenti aliquam orationis domum
 vicinam esse constaret. **L**ocorū verò, in quibus
 eas construxit, hęc nomina ponere dignum
 ducimus, quò religiosi operis memoria fir-
 mior, & fides certior habeatur. Vnam itaque
 ædificauit in Colinno, alteram in Siluiaco, ter-
 tiam in Raudatio, quartam in Campogene-
 sto, quintam in Conedaco, sextam in Aciaco,
 septimam in Aloncianno, octauam in Sau-
gunno, nonam in Sabonario, decimam in
 Bonâ, vndecimam in Luciâ, duodecimam in
Lugdunâ, tertiamdecimam in Marfone,
 quartamdecimam in Paliaco, quintamdecimam
 in Magitto, sextamdecimam in Noui-
 liaco,

17. noua æ-
 dificat:

quicquam
 in ms. min. Bod

= dec. 1. in ms
 Bod. minore

ruat in ms. Bod

min.
 = octo in ms. B. Mik

1. 2. ms. Bod. Mai.
 seu in minore

ut hic excus-
 sequētia delat
 in ms. min. Bod.
 utq. nū. 14.

Colunio. ms. B.

Canedaco

Sanguinno

Lugduna

liaco, septimamdecimam in Comnis.

13. Quibus ritè perfectis & decenter ad-^{sacra officia} ornatis, ac Sacerdotum & inferioris ordinis ^{assiduè in ijs} Clericorum iugi providentiæ commendatis, ^{fieri iubet.}

obseruandum omnino censuit, ne qua ibidem legitimis horis die noctuque sacrorum inter-

missio fieret officiorum, quibus sanctæ & indiuiduæ Trinitati debitæ gratiarum actiones & laudes referrentur. Deinde vt vnitati & concordia totius populi commissi consuleret, atque omnia illius diæceseos loca Deo dicata, cum vniuersis ad se pertinentibus, anti-

quæ & principali suæ Sedis ecclesiæ, velut vni capiti & matti omnium, subdita monstraret esse debere, decreuit vt illuc ex reliquis omnibus Ecclesijs per annos singulos census persolueretur, certus scilicet numerus librarum ceræ atque olei, prout illis offerendi facultatem suppetere sciebat. Æquum tamen omnibus eisdem locis debitum imposuit; hoc est, vt ex vnoquoque redderetur vna ceræ libra, & olei duæ, præter id, quod custodibus præfatæ principalis ecclesiæ dari constituit. Ex quo verè sancta & religiosa intentio beati viri satis apparet, quòd non sibi aurum vel argentum, seu quodlibet earum rerum, quæ mundum amantibus pretiosa, ipsi verò, velut cælestia desideranti, omnino erant contemptibilia, coacetuauit; sed ea magis Ecclesiæ dari constituit, quæ ad luminaria iugiter in eâ concinnanda copiam darent. Nam quoniam

Et ab ijs censum per di ad luminaria Catheredr. ecclesie.

Tibi ms. Bod

Sed. ms. Bod

deest in ms. Bod

ipse

ipse fuit templum veri luminis, hoc est, Spiritus sancti, etiam corporalis lucis ornatum manufactæ domui Dei noluit unquã deesse.

14. Mansit autem in Episcopatu annos quadraginta & novem; in quibus fecisse legitur ordinationes nonaginta & sex; ordinasse verò Presbyteros ducentos decem & septem, Diaconos centum septuaginta sex, Subdiaconos nonaginta tres; reliquorum quoque graduum ministros, quantum sacris officijs congruum & sufficiens esse videbat.

Præterea habuit bonum testimonium etiam ab his, qui foris sunt: ita ut hoc quoque specialiter de illo præfata referant scripta, quòd studuerit Deo in omnibus dulciter famulari, & in rebus Ecclesiasticis Deo & hominibus bonis oppidò placere. Unde liquidò patet, sic eum religionis constantiam ante Deum servasse, ut tamen proximorum oculos non offenderet: sic humano foris placuisse iudicio, ut Divinis obtutibus non displiceret in occulto. Ita per omnia verus Dei cultor illi meritò Pontifici comparatur, quem sine querelâ Domino servijisse Evangelica laudat historia: nisi quòd hic tantò præstantioris fuerit sacerdotij Præsul, quantò figuram veritas, quantò legem veterem nova Christi gratia transcendit. Illo denique præfulatu functi, animalium cruores immolabant: huius sacerdotij primus auctòr & Pontifex, per proprium sanguinem introiit semel in sancta.

Et

Caput novum
in ms. Bod. atery
ordih. et min
misit: et.
Viginti sex in
ms. sacros mini-
min. Bros ordi-
Bod. nati

quorundam in
ms. mm. Bod

[etiam laicis
se probat:
quentia usq; ad
nu. 15 de sum
ia min. ms. Bod.
] de sum
in ms. Bod.

plurimorum
ms. Bod

famulatu ms
Bod Luc. 1. 6.

fuit ms. B.

Et tamen in officio dispari fuere Pontifices isti, sanctitate pares, ambo Euangelicâ laude digni, ambo iusti ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus Domini sine querelâ.

a Ms. Corsend, Marsano. Nonnulla horum vicorum aut oppidorum nomina aliter paullò in 2. Vita expressa.

CAPVT V.

S. LIBORII obitus, sepultura, miracula.

Novum Caput
in Bodic. Ms.
maiore sed in
minore continetur
at. textus in c.
n. 14.

15. **C**um autem Divinæ Maiestati complacuit, post tam diuturna tot annorum certamina, victorem hostis antiqui, militem suum æterno præmio glorificare, anno quinquagesimo Episcopatus sui, corporis eum molestiâ ita fatigari permisit, ut adesse sibi diem exitus sui non dubitaret. Qui annus illi verus extitit Iubilæus, quem in eodem numero annum remissionis appellans, vnumquemque in eo redire ad familiam, & ad possessionem suam lex Divina præcipit. Nam & ipse quò minus se dubitaret ad requiem tendere, post septem septimanas annorum, ex quo constitutus est super familiam Domini, adhuc in terris positam, ad eam quæ in cælis est, lætus vocari meruit, ut possideret terram, quam mansuetis & mitibus Veritas repromisit.

= deest.
in Ms. min
morbo cor-
reptum

verè in Bod
maiore in min
verus

— præcipit
Leuit. 25. m. B.
maior
et minor

Matth. 5. 4.

16. Eodem tempore S. Martinus Episcopus

Novum Caput
in Ms. Bodic
maior & min

S. Martinus ^{Angelico} Turonensem regebat Ecclesiam, vir A-
 postolicis clarus omnino virtutibus: cui inter
 illa, quibus assiduè frui solebat, Angelicæ col-
 locutionis mysteria, etiam hoc ex Diuinâ re-
 uelatione præceptum est, ut ad urbem Ceno-
 manicam pergeret, atque ibidem in infirmi-
 tate positum Dominum visitaret. Vnde anim-
 aduertens, hanc Domini infirmitatem de
 aliquo membrorum suorum intelligendam,
 de quibus ipse dicturus est in iudicio, Infir-
 mus fui, & visitastis me; cœpit illicò festinus
 ad memoratam pergere ciuitatem. Cui cum
 iam appropinquans, iuxta vineam quamdam
 iter ageret, vidit eminùs in eâ stantem Cleri-
 cum, gradu Subdiaconum, a Victurium no-
 mine, operi quidem, b quodcumque ibi agen-
 dum erat, studiosiùs insudantem, sed nihilo-
 minùs frequentatione psalmodiæ laudes Do-
 mini decantantem. Hic erat discipulus S. Li-
 borij, atque in ipsâ sitæ continentiæ mentis-
 que & habitus humilitate, bonæ institutionis
 magistri optimi clarum præbebat indicium.
 Quem intuens S. Martinus, reuelante sibi
 Spiritu sancto hunc esse futurum ibi Episco-
 pum, his eum verbis salutauit, dicens: Aue
 noster Pontifex. Dehinc illi baculum suum
 dedit, atque ita concito gradu, in urbem pro-
 perauit. In quâ inueniens sanctum & verè
 Deo dilectum Præsulem iam in extremis po-
 situm, & cælesti tantum gaudio, quò iturus
 erat, intentum, cum ineffabili ab eodem læti-
 tia

quo monitu, vi-
 tidie sit:
 in ms. min. Bod

q Jesu Christi
 inserit, in ms
 min. Bod. ec.
 Match. 25.
 36.

1. 2. 3. in ms. min.
 Bod.
 Victorium a
 in ms. min b
 Bod. ec.
 S. Victu-
 rium illi
 successurum
 prædicit.

= deest in
 ms. min Bod.
 = deest in ms
 min. Bod

== fideliter in ms. min. Bod.

tiâ susceptus est. Hic verò necesse est, vt no-
ster sermo deficiat: quia neminem dignè con-
stat posse referre, quàm diuina, quàm spiritua-
lia, quàm cælestia fuerint eorum colloquia;
cum quâ se exultatione mutuo viderint, quo
mentis affectu suam ad tempus separationem
ferre potuerint. Erant enim ambo Christi mi-
litum excellentissimi duces, ambo crebris de
diabolo triumphis gloriosi. Sed alteri iam
reddendum erat præmium sempiternum, al-
teri aliquamdiu differendum, & adhuc pro
castris Dei fuerat decertandum.

17. Igitur B. Liborius, præsentē sibi tanto
consolatore, suarumque exequiarum proui-
sore, c. decimo Kalendarum Augustarum die
latus migravit ad Dominum. Cuius venera-
bile corpus S. Martinus cum honore congruo
ad ecclesiam extra urbem positam duci, & in
eâ sepeliri fecit: quàm primus eiusdem Sedis
Antistes, Iulianus nomine, construxit, & in
honore d. duodecim Apostolorum dedicauit.
Decebat enim, vt qui Apostolorum in terrâ
successor, & in cælis esse meruit consors, in
eorum quoque ecclesiâ communi cum illis
memoriâ coleretur. Sequenti verò die vir Dei
Martinus populum omnem, qui ad tanti viri
exequias copiosus nimis & innumerabilis
conuenerat, & internum amorem erga Pa-
storem suum largissimis lacrymarum fonti-
bus testabatur, in ecclesiam conuocans, san-
ctæ admonitionibus doctrinæ consolabatur,
F eisque

*pjs colloquijs
Liborium
animat,
= deest in
ms. Bod. mai.
sed in minori
adeft*

*crebris in
ms. min. Bod*

*fuerit ms. B
Novum hic
& sancte caput
mortuum in ms.
sepelit: Bodie.
c. Signatur
tam mai.
qua min.*

*1. 2. ms. min.
Bod.*

*= abest a min
ms. B.*

filixter in ms. min. Bod.

§2 VITA S. LIBORII PATRONI

Victorium *ms.*
min. Bodec.

eisque præfatum Victurium ordinavit Episcopum. *Hic fuit ms. min. Bodec.*

Liborius
post mortem
miraculis
illustratur.

18. Tradunt quoque litteræ superiùs memoratæ, multa quidem S. Liborium in hac vitâ fecisse miracula, sed multò plura postmodùm ad sepulcrum eius fuisse diuinitus ostensa, licet ob multitudinem suam nominatim expressa non sint. Quod nos facillè credimus ex his, quæ oculis nostris videre meruimus, postquàm ad nos sacrum translatum est corpus, sicut, adiuuante Domino, sequens huius operis textus enarrabit. Nam quoniam ipse verè fuit organum Spiritus sancti, per ipsius nunc operationem ante eius reuerenda pignora virtutum signa sæpius ostenduntur; curationes scilicet debilium, salutes languentium, expulsionones immundorum spirituum; præstante ipsius gratiâ, qui est fons & origo bonorum omnium, Deus & Dominus noster, qui in Trinitate inseparabili viuit & regnat per infinita secula seculorum, Amen.

93 ms. addit

a *Alij Victorem, Victurum, Victorium vocant. Colitur 25. Augusti, uti testatur Coruasserius; at 1. Septemb. alter Victorius, eius filius.*

b *ms. Bod. addit, vinearum. Non satis eam interpolationem patiuntur sequentia verba, quodcumque ibi agendum erat: etsi ex S. Victorij Vitâ constet, eum operantem in vineâ repertum à S. Martino.*

c *Dissentiunt alia eius Acta, ut supra §. 1. diximus, colitur saltem hoc die.*

d *Vita primo loco relata, solùm habet Petri & Pauli.*

ms. Bodic. ita terminat hunc librũ: Explicit Vita S. Liborij ep̃i et Confessoris. Incipit Translatio eisdem.

E I-

LIBER SECVNDVS.

TRANSLATIO

S. LIBORII.

CAPVT I.

*Scriptiois causa. Episcopatus primæ
in Saxonîâ.*

Inscriptis. ms B

i. **D**Escrip̄tis superiori libello
vitâ & transitu pretiosissimi
Confessoris Christi atque
Pontificis Liborij, nunc se-
cundùm tuam, a Bisio, Præ-
sul egregie, iussione, ad exponendam seriem
Translationis eius sacratissimi corporis, &
ostensa per eius merita virtutum *b* insignia,
pro concessâ diuinitus facultate, stylum men-
temque conuertimus; excitante studium no-
strum pensatione sollicitâ, qualiter vobis ob-
temperate, quantum deferre debeamus, ma-
ximè cum eorum officij dignitate subhama-
tos, quibus Diuinâ voce dicitur, Qui vos
spernit, me spernit, non dubitetur, vos mini-
mè sine Dei contemptu posse contemni.
Proinde ad retexendas cum laude debitâ vir-
tutum operationes, per quas sancti Spiritus

*Bisonis Ep.
iussu scripta
hæc histo-
ria,*

*Signa Ms
B*

Luc. 10. 6.

*T Virtus
ms. B. inferit
omissa voce
gratia*

84 VITA S. LIBORII PATRONI

gratia solet electorum merita declarare, eo, quo te præcipiente huic operi insistere debuimus, nullum opportunius tempus occurrat: appropinquante videlicet sacrâ solennitate aduentus eiusdem Spiritus Paraleti, qui B. Liborij & in hac vitâ manentis inhabitator apparuit, & nunc ipsius sanctitatis per miracula index & glorificator existit. Cuius nos ad susceptum opus auxilium haudquaquam inefficacibus votis inuocatuos speramus, præsertim cum non aliud, quam quod ipse adueniens, mentibus, quas repleuit, ad proferendum inspirauit, Dei scilicet magnalia loqui, & ipsum mirabilem in Sanctis suis monstrare conemur. Sed antequam ad rei gestæ ordinem veniamus, causam Translationis memoratæ, atque exordium constructionis ecclesiæ, quæ tanto cælitus illustrari meruit thesauro, referre breuiter congruum arbitramur.

2. Igitur vbi primùm gloriosæ memoriæ Carolus Imperator, concertatione longissimâ, & varijs præliorum euentibus, cum gente Saxonum exactis, illos ferro edomitos Christi fidem suscipere fecit, suoque addidit imperio, clarum illicò dedit indicium, quâ fretus intentione, tam diuturnum laborem infatigabilis ferre potuerit. Siquidem, vt in *c* libello vitæ ipsius legitur, triginta & tribus continuis annis bellum cum eadem gente gessit. Quâ tandem partim armis, partim liberali-

tate

circa Pentecosten inchoata.

extitit. MSB

*Novum Caput
in MS Carolus
B. Magnus,
Saxoniam
dominans.*

LZ. MS B. 1

tate, per quam maximè Primorum eius animos sibi deuinxerat, superatâ, totum exinde suum ad hoc contulit studium, vt pro tantarum saluatione animarum populi, post tot secula cultum demonum relinquentis, fructum sui laboris ex Dei remuneratione consequeretur. Et vt se magis Christianæ religionis, quàm regni sui dilatandi causâ, tantæ rei difficultatem aggressum ostenderet, ecclesias ^{templa multa extruit;} per omnem regionem illam, ad quas rudis infide populus confluere doceretur, & sacramentis cælestibus initiari consuesceret, sub quantâ potuit celeritate construi fecit: atque parochias diligenti ratione suis qualque terminis seruandas designans, quia *d* ciuitates, in quibus more antiquo Sedes Episcopales constituerentur, illi penitùs prouinciæ deerant; loca tamen ad hoc, quæ & naturali quadam excellentiâ & populi frequentiâ præ ceteris opportuna videbantur, elegit.

3. Tum verò vix reperiiebantur, qui barbaræ & semipaganæ nationi Præsules ordi- ^{Et, quia verbes non erant, in pagis episcopatus erigunt,} parentur. Cuius interdum ad perfidiâ relabentis cohabitatio, nulli Clericorum tuta videbatur: cui Ecclesiasticum officium, & quidquid ad rerum Diuinarum pertinet cultum, non solùm deerat, verùm ignotum omnimodis erat. Quocircâ vnâquamque prædictarum pontificalium Sedium cum suâ diœcesi singulis aliarum regni sui Ecclesiarum Præsulis commendauit, qui & ipsi, quoties sibi

quos alia-
rum Se-
dium Epi-
scopi com-
mittit:

vacaret, ad instituendam confirmandamque in sacrâ religione plebem, eò pergerent, & ex Clero suo personas probabiles cuiuscumque ordinis, cum diuerso rerum Ecclesiasticarum apparatu, ibidem mansuros iugiter destina- rent. Et hoc tamdiu, donec annuente Domi- no salutaris illic fidei doctrina conualesceret, & ita Diuini vsus ministerij proueheretur, vt proprij quoque in singulis parochijs dignè & fiducialiter possent manere Pontifices.

Biso Ep.
Paderborn.
4.

a Biso quando sederit, supra indicauimus §. 2. tem- pore nimirum Ioannis VIII. Papa, vt scribit Gobelinus Persona. Cosmodromij etate 6. cap. 45. Sedit verò Ioan- nes à 14. Decemb. an. 872. ad 15. Decemb. 882. Biso autem rexit ipsam Ecclesiam Paderfontanam, in- quit idem, annis XXIII. Hic à Carolo Crasso Imp. vt refertur in Vita S. Meinuerici Ep. Paderborn. quam v. Iunij dabimus, an. 885. electionem Episcoporum inter eiusdem & ab eiusdem Ecclesiæ filijs facien- dam impetrauit. Idem corpus S. Meinulphi, vt dice- mus ad eius Vitam v. Octob. transtulit temporibus Ar- nulphi Imp. qui rerum potitus est à fine anni 887. qd an. 900.

b Ms. Corfend Signa.

c Dedimus 28. Ianuarij S. Caroli Magni Vitam per Eginardum. Tomo 2. Scriptorum Francic. Andrea Duchesnij in varijs Annalibus Francorum plenius re- feruntur eius res gestæ.

d Gobelinus cap. 38. etate. 6. in totâ patriâ illâ non erat locus muris cinctus; paucis castis exceptis.

C A P V T II.

Primus Paderbornensis Episcopus
B. Hathumarus.

*nō est in
notum Caput
in Bod. ms*

4. **I**nter omnia verò loca, constituendis
Principalibus Ecclesijs in hac, de quâ lo-
quimur, prouinciâ designata & Paderbornen-
sis Sedes speciali quadam dignitate præcellit,
habens amplissimam circumquaque plani-
tiem, nemorum tamen frequenti & variâ di-
uersitate sufficienter ornatam, agros vberes,
& frugum omnium feracissimos. Cui adiacet
à læuâ in ipso mœnium prospectu silua, mul-
tis passuum millibus in longum latumque
diffusa, ad eò pecorum & armentorum pascuis,
apiumque seruandarum vsui opportuna; vt illi
non dissimilis videatur regioni, quam sacræ
litteræ vocant Terram lacte & melle manan-
tem. Accedit ad ornamentum loci saluberri-
morum fontium, intra ipsum oppidum in
vnum pariter alueum confluentium, incom-
parabilis tam species, quàm numerositas; in
tantum, vt eorum *b* latitudini & amœnitati
similes esse alibi minimè compertum habea-
mus. Nec desunt hinc inde & alia flumina,
utilitatum, quæ ab his petuntur, largissima.
Aër ibidem & aura placidior, & licet in fri-
gido terrarum tractu, naturali gratiâ tempe-
rator, citius quàm in alijs illarum regionum

*Paderborn-
na, sic a-
mæno loco, bur-
& ms. Bod.*

*/maniorum
ms. b*

fertili

b

salubris

F 4

parti-

partibus, maturitatem cunctorum fructuum afferre consuevit. Præterea pagus ipse, ut & nostra memoria, & veterum relatio testatur, viris omni nobilitate generis animique semper insignibus abundabat: ut non esset dubium, quin patria ciuibus, & ciues patriæ congruerent, ac sibi utraque vicissim ornamento forent. Et hæc quidem pauca de pluribus, hinc à nobis non ex superfluo dicta animaduertet, qui Christianissimi Principis ex hoc quoque in Deum deuotionem comprobabit, quòd ea, quæ ex tantâ locorum amœnitate iure belli acquisita, sub suâ potuit tenere ditio, Diuino magis seruitio, quam suis deputauerit vsibus. Tamen interdum, pro varijs gentis eiusdem utilitatibus generale placitum habiturus, illic populi conuentum fieri iussit, & hac ibidem causâ aliquamdiu solebat immorari.

conuentum
habet:

Caput Novum
in ms. Bodic.
S. Leonē III.
Papam ibi
excipit,
hic. ms. B. d

à quo ara
dicata, collo-
cat & reli-
quia

5. Nam & vir sanctissimus & verè Apostolicus Papa Sedis Romanæ, d. Leo nomine, iniusta ciuium odia perpeffus, illic eum adiit, pro sedandis contra se ortis simultatibus, imperialem opem quæsiturus. A quo cum ingenti, ut par erat, honore susceptus, religiosum eius ac salutare Christianitatis dilatandæ studium nobiliter inchoatum, Apostolicâ auctoritate firmavit, atque in Ecclesiâ tunc ibidem nouiter constructâ e quoddam altare consecrans, adorandas in eo reliquias Protomartyris Stephani, quas secum Româ detulerat, collo-

collocavit; fiducialiter id Principi promittens, quòd oratorium illud, tanti Martyris patrocinio munitum, non vlteriùs passurum foret iniuriam, quam, ipso referente, priùs ei contigisse cognouit; vt videlicet ob incolarum loci perfidiam & odium in religionem Christianã, aliquoties f igni traderetur. Et ob hanc maximè causam easdem reliquias ibi rogatu Imperatoris recondidit, non sine effectu congruo fiduciae sponsionisque suæ, cum nihil tale postmodùm illic perpetratum esse certissimum sit.

burn.

6. Hoc igitur ordine Paderbornensis Ecclesiæ Sedes episcopalis tam Imperatoriã sanctione, quàm Apostolicæ benedictionis auctoritate primitus constituta, ob causam superius memoratam commendata fuit aliquamdiu tuitioni Præfulum cuiusdam castelli orientalis g Franciæ, quod sermone barbaro Wirtzburg appellatur. Sub quorum regimine status rerum ipsius parum proficere potuit; quippe cum loca ipsa longâ inter se terrarum intercapedine distarent, & Præfatos Præsules rarò hanc nouellam Ecclesiam inuisere, vel occupatio permitteret, vel commoditas suaderet. Neque enim ibi deerant negotia, quibus procurandis insisterent, neque huc pergendi laborem paruum faciebat itineris longitudo. Ibi res necessariae sufficientes erant & ordinatæ: hîc & tenues, & cum difficultate nouiter ordinatæ.

F 5

7. Quo-

*ad fidei securitatem;**f aliquoties**ms Bod**Novum Cap**mi Bod.
eum Episcopatū VVirtzburgensis regit;*

&

7. Quocircà meritò vtilius visum est, hanc Sedem suam per se habere Antistitem, qui non alibi occupatus, hinc tantum agendis rebus præsens insudaret. Erat tunc temporis in Clero Wirtzburgensi vir magnæ humilitatis atque modestiæ, i Hathumarus nomine, de gente nostrâ, hoc est, Saxonica, oriundus: qui cum adhuc puer esset, belli tempore Carolo Imperatori obses datus, illic servari iussus est. Vbi postea tonsuratus, ac studijs litterarum traditus, in virum perfectum moribus & eruditione profecit. Hic ex præcepto Principis primus est Paderbornensis Ecclesiæ ordinatus Episcopus. Post cuius ordinationem paucis annis transactis, k idem gloriosissimus Princeps ab hac luce migravit. Cuius incomparabilem in omni virtutum gloriâ præstantiam licet libellus de vitâ eius conscriptus plenissimè referat, nos tamen hinc aliquid de eo vel breuiter dicere, ipsius in nos beneficij magnitudo suadet. Quem arbitror nostrum iure Apostolum nominari: quibus ut ianuam fidei aperiret, ferreâ quodammodò linguâ prædicauit. Qui cum toties victoriâ potitus, quoties in procinctu positus, multas sibi gentes, multa regna subiecit; constat tamen eum gloriosissimè etiam de diabolo triumphasse, cui tot animarum millia, prius sub eius tyrannide captiua, in conuersione nostræ gentis eripuit, & Christo Domino acquisiuit. A quo illum recipere præmium & confidimus, & opta-

Hathumarus

ms. B. i

deim Hathumarus,
Episc. Saxo,
olim obses
datus Carolo,

Paderbornensis
Episc. = ms. B.

k

verè Apostolum
Saxoniae

Euem ms. B.

Subiecit ms. B.

optamus, vt fruatur in cælis Apostolorum consortio, quorum functus est in terris officio.

a MS. *Corsendoncanum*, Padaburnensis. Variè huius urbis nomen effertur ab antiquis Scriptoribus: Paterbruna, & Paterbrunnas appellatur in Ioannis Tiliy annalibus minoribus; in auctioribus Paterbrunna, & Patrisbrunno: in fragmento annalium Alex. Petauij, Padresbrunnon, & Padresburnon: in annalibus Loiselij Paderbrunnen (vii & in alijs quibusdam) & Padabrunno: in Vitâ Caroli Magni per incertum, Paderburnen, & Paderburnum: in eiusdem Vitâ per monachum Egolismensem, Paderbrunnem, & Padabruno: in Poëtâ Saxone Pathalbrunnon: apud Eginhardum, Padabruna: in Vitâ Ludouici Pij, Paterbruna: in historiâ constructionis nouæ Corbeie, Patherbruna: in Annal. Fuldens. Padrabrunno, & Padraprunno: in historiâ Translationis S. Viti Patherbrunna. Gobelinus cap. 38. nominis etymon exponit. Oritur enim isthic fluuius, qui Pader dicitur, ex tribus fontibus, quorum singuli Pader appellantur. Quare idem Gobelinus suprâ, Ecclesiam Paderfontanam dixit. Born namq; aut brunn, siue borne, & brunne Teutonice fontem significat. Quidam fluuiio huic nomen indidisse Carolum Magnum aiunt à Pado Italia fluuiio, fonte ex tribus itidem fontibus, in unum coëuntibus alueum, orto. Refellitur id ex S. Ludgero, qui in Vitâ S. Svviberti I. Martij, inter Saxones VVerdense monasterium an. DCCLXXVIII. populatos recenset nefarium quemdam Ogellum Oosterbach de Paderborne: atque ex Poëtâ Saxone infrâ citando, qui vetustum fuisse urbis nomen significat, ergo & fluuij, à quo urbi nomen. Alij à Romanis, cum ijs in locus castra haberent, factum volunt, ob eandem Padi similitudinem. Quod vt absque veteri auctore affirmare mihi non est animus, ita consentaneum rationi vsuq; non inficior; & accolarum traditione celebratum. Vix xv. stadia progressus

Paderbornæ nomen variè expressum:

ductum à fonte

gressus Pader, ad Niehuis arcem à Theodorico Furstenbergio Ep. constructam & oppidulum, Lippæ miscetur, sat tenui riuo, alteriq; ac deinceps Lippæ, siue Lippia, aut Lupia, seu Luppia retinet nomen, donec in Rhenum sese ad Wesaliam oppidum exoneret. Locum in quo Lippa ac Pader coeunt, vel ipsam (ut tunc erat) Paderbornam, ita describit Auctor carminis de Leonis III. Papa ad Catolum aduentu:

Patra, siue
Padi fl.

Est locus insignis, quo Patra & Lippa fluentant,
Altus & in nudo campo iacet, vndique largo
Vestitus spatio: celso de colle videri
Namque potest legio omnis & hinc exercitus
omnis,
Castra Ducum, & Comitum, radiantiaque arma
virosum.

Qui hinc Patra, in Vita S. Adelardi per S. Paschasium Ratbertum 2. Ianuar. cap. 16. nr. 66. Pater appellatur, ita enim describitur Corbeia Saxonica situs: Est autem locus, pergentibus ad ortum solis de Fonte Parris, situs supra littus Wisiræ, &c. Franciscus Irenicus l. 12. Germanica Exegeleos Padam vocat.

eoq; multi-
plice:

b Tres precipui Pada, siue Padi, aut Padula, fontes; qui è rupe omnes prorumpunt intra ipsam urbem: intra quam in unū alueum coeunt, ac fluium profundum latumq; conficiunt, qui aestate frigidissimus, hieme utcumque calidus est. Trium horum fontium vnus ita profundus est, Gobelino teste, ut ab aqua superficie ad fundum pedes esse 98. testati sint qui explorarant. Alij praterea fontes in eadem ipsa urbe orti, aquis suis Padum augent: ex vnus, qui maximè Australis, aqua prestans coquitur cereuisia, qua etiam vim medicam habere contra calculum creditur.

Fontes eo
tractu aci-
duli:

Extra urbem alij fontes ac riui, sanè memorandi: nam prater tres circa Driburgum, aliumq; propè Ludam oppidum, acidulos ac medicatos fontes, à Matthæo Meriano in Topographiâ VVestphalia relatos, maximè mirabilis qui Bolderborna, siue Bulterborna appellatur, iuxta Aldenbekam pagum. Hic estum quem-
dam

dammarino similem patitur : nam XXIV. horarum spa- Bulderbor-
tio bis aquas suas resorbet, ac post sex horas denuò eru- na fons re-
elat ingenti cum strepitu, unde & nomen accepit : Bol- sorbetur,
deren enim, siue bulderen, Teutonicè, cum strepitu
blaterare aut detonare dicimus. Tam copiosum ramentum
Bolderborna riuum profundit, ut is non longè à suâ *uti & riuus*
scaturigine ternas molarum rotas circumagat. Sed ali- *ex eo ortus*
quanto spatium progressus in terram penitus subsidit. Idem
alij duobus riuus eodem tractu accidit : quorum alter
Svvanerum pagum præterfluit, haud procul Pader-
bornâ, ac paullo post terrâ se condit: alter inter oppidum
Lechtenauiam, ac pagum Steinem. Retulit mihi Io-
annes Grothufius noster, se, cum isthac iter faceret,
animaduertissetq; mergi fluuium illum, propius acces- *& alij duos*
sisse, & silicibus glareâque submotis, nullum perspexisse,
quo absorberetur, foramen; sed aure ad terram admo-
tâ, unâ cum socio, audisse ingentem strepitum ac colli-
sionem velut in cellam delabentium aquarum. An hi
annes Paderbornæ, aut alibi, denuò prorumpant, ut
tradi ab aliquibus scribit Merianus, frustra quæram,
quod latere voluit Auctor natura.

c Placitum passim pro conuentu iudiciali, siue con- Placitum
uentus loco, usurpatur in mediæ ætatis scriptoribus. siue conuen-
Exempla plura reperies in Glossario Frid. Lindenbrogij tus, Fran-
ad Codicem legum antiquarum. De conuentu ad Pa- corum ad
derbornam, quod huc facit, ita scribit Poëta Saxo lib. 1. Paderbor-
annal. ad an. 777. nam, an.
777.

Conuentum placiti generalis habere
Cum Ducibus se velle suis denuntiat illic.
Tanto concilio locus est electus agendo,
Quem Pathalbrunnon vocitant, quo non habet
ipsa

Gens alium naturali plus nobilitate
Insignem, qui præcipuè redimitus abundat
Fontibus, & nitidis & pluribus, & trahit inde
Barbaricæ nomen linguæ sermone vetustum.

Meminere magni placiti isthic eo anno habiti Anna-
les Tiliiani, quod Losseliani & monachus Egolismensis
synodum

an. 785.

synodum publicam appellant; Vita Caroli magni per incertum, synodum, & concilium publicum; Eginardus generalem populi conuentum. Iterum an. 785. placitum habuit ad Paderbrunnon cum Francis & Saxonibus, ut habet Fragmentum annal. Alex. Petauij, siue; ut Loiseliani, synodum publicum celebravit; aut, ut Vita eius per incertum, concilium publicum tenuit. De secundo hoc conuentu agunt cum Eginardo ceteri Scriptorès. De tertio, an. 799. mox dicemus. Ibidem Ludouicus Pius an. 815. conuentum habuit, vti idem Eginardus auctor est, & alij infra. Pij quoque filius Ludouicus Rex Germania, ut habent Annales Fuldenses, an. 845. in Saxonia apud Paderbrunno generale placitum habuit.

799.

815.

845.

S. Leo III.
Papa

d Leo III. is fuit, de quo ad XII. Iunii. Extat de eius ad Carolum aduentu poëma elegans tom. 2. Francicor. scriptor. Quã de re ceteri quoque agunt annales, qui & memorant sanctissimo Pontifici manus à populo Romano iniectas in publicã supplicatione, oculos erutos, linguamq; excisam; sed virtute Diuinã & hanc & illos ei restitutos.

Indulgen-
tias concedit
Paderborna.

e Gobelinus addit: Visitantibus eandem capellam in anniuersario dedicationis ipsius, qui est VIII. Decembris, de benignitate Sedis Apostolicæ magnas Indulgentias concessit. Extat etiamnum in cryptâ illud altare S. Stephani De eo Vita S. Meinuueri Ep. Paderborn. 5. Iunii cap. 1. in cryptâ ibidem nouiter constructâ, quoddam altare consecrans, Leo Papa, adorandas in eo Protomartyris Stephani reliquias, quas Romã secum attulerat, in priuilegium Apostolicæ consecrationis collocavit.

Paderborna
combusta
an. 1000.

f Non planè ab omni incendio immunem fore Paderbornensem Ecclesiam vaticinatur sanctus Pontifex, sed quod incolarum loci perfidia, odiumq; in religionem Christianam, excitasset. Alioquin, ut in citatâ S. Meinuueri Vitâ dicitur, & supra §. 5. retulimus, anno Dominicæ Incarnationis millesimo, ordinationis Re-thardi Ep. nonodecimo, regni Ottonis III. decimo-
septi-

septimo, Imperij quarto, Indiēt. XIII. ciuitas Patherbrunnensis primū incendio vastatur, nobile-
 que principalis Ecclesiæ monasterium, præcipui
 operis & decoris, à Carolo Magno fundatum, à
 beatæ verò memoriæ Badurado Episcopo conlum-
 matum, & XIV. Calendas Nouembris dedicatum,
 cum libris, priuilegijs plenarijs, alijsque Ecclesiæ
 ornamentis propemodū conflagrauit. *Ex ijs quæ
 ibidem subiiciuntur, patet, vel omissum aliquid esse, vel
 vocem propemodū, pro penitus accipiendam: quare
 à Gobelino, qui cap. 50. atatis 6. idem incendium iisdem
 ferè verbis commemorat, omissa est: vti & à Krantzio
 Metropolis lib. 3. cap. 40. Iterum conflagrauit ciuitas
 cum ecclesiâ an. MCXXXI. vti refert Krantzius lib. 6. & an. 1131.
 cap 10 & Gobelinus cap. 58. qui cap. sequenti tradit à
 Bernardo Ep. restauratam, & duodecimo post anno,
 Christi MCXLIII. dedicatam.*

g Franconia nunc vulgò dicitur, Teutonicè, Franc-
 kenlandt, id est, Francorum regio.

h Ita & *Annales Fuldenses ad an. 746. Eginardus
 an. 793. Celebrauit Carolus Natalem Domini apud
 S. Kilianum in Wirtziburgo iuxta Mœnum flu-
 uium. Monachus Egoismensis ad eundem annum,
 Wirtzinburg vocat, MS. Bodecen. Wirzeburg. Poste-
 riores Herbipolim dixere, paritè idoneâ interpreta- Herbipolis
 tione, ex Latinâ Gracâque voce nomen conflantes. vnde unde dicta.
 Gunterus lib. 5 Ligurini:*

Conueniunt, urbemque petunt, cui nomen ab
 herbis

Esse putant, linguæ vulgaris origine tractum.

Burg quidem castrum, siue urbem munitam significat
 sed v virtz, siue vvurtz, non herbam, sed radicem. vnde
 Iacobus Spigelius in Scholijs ad Ligurinum, fatetur
 satis durè Herbipolim dici, pro VVirtzburgo. Plura de
 eius etymologiâ Irenicus lib. 11. Germania Exegeticos
 sed quod ait à Ptolomeo Arctanum dici; nescio ubi le-
 gerit; nam in Ptolomeo nusquam id nomen habetur.

i Quia sapius obsides à Saxonibus accepit Carolus,
 scirâ

sciri certò non potest, quo anno traditus ei sit R. Hathumarus, quem Cratepolius alijq; S. Hadumarium appellant; Krantzius & alij Hatimarium. Constat sub S. Burchardo, primo Ep. Herbipolensi, litteris & pietate eruditum.

k Cùm obierit Carolus 28 Ianuarij an. 814. manifestum est errasse eos. qui anno Christi 795. ordinatum Hathumarum 804. mortuum scripsere, ut ad sequens caput notabimus.

Novum Caput
in MS. Bodic

CAPUT III.

Episcopus II. Baduradus. Reliquiae petitione
Cenomanis.

II. Ep. Baduradus,
nobilis, egregius:

a

b

c

is templa
struit &
ornat:

8. **V**T verò ad propositum redeamus; defuncto Carolo, a Hathumaro quoque Episcopo non longo post tempore ab hac mortalitate ad perennem, ut credimus, vitam assumpto, successit ei vir egregius, nomine Baduradus, qui & ipse ex hac regione nobili ortus prosapia, ex eiusdem Ecclesiae Clero b electus est. Qui praeclaræ morum nobilitatis, magnanimitatis & industriæ merito, familiaritatem regiam c intimè consecutus, tantæ dignitatis locum promeruit, ut ei non minor facultas, quàm voluntas amplificandæ, prouehendæ, atque adornandæ Ecclesiae sibi commissæ, suppeterere videretur. Tunc verò, tamquam ad hoc sibi datam diuinitus excellentiam animaduerneret; nihil sui laboris studi; que subtraxit ab acquirendis ac procurandis omnibus, quæ ibidem ad Diuina

uina

uinæ laudis augmentum, ad vtilitatem Christiani populi nouerat pertinere. Hæc illi cura prima imminēbat, ecclesias per omnem parochiam suam sub celeritate construere: principalem verò basilicam ingenti decore & grandi opere extollere, res omnes ad eam pertinentes modis varijs adornare, augmentare Clerum, disciplinam monasterialem instituire, pueros tam nobiles, quàm inferioris conditionis, in scholam congregatos, in Diuinæ legis eruditione nutrire. Quod eius laudabile studium ita felix profectus comitabatur, vt verè illum ad hoc à Deo præsignatum, & rudimentis eius loci cælitus concessum dicere valeamus.

9. Quia verò rudis adhuc in fide populus, & maximè plebeium vulgus, difficilè poterat ab errore gentili perfectè diuelli, latenter ad auitas quasdam superstitiones colendas sese conuertens; intellexit vir magnæ prudentiæ, quòd si præcipui alicuius Sancti illic corpus allatum, miraculorum, vt fieri solet, ostensione & gratiâ sanitarum suadente, multitudo plebis inciperet venerari, & ad eius patrocinia confluere consuesceret, nullâ re eam faciliùs ab infidelitate posse reuocari; præsertim cùm verbis doctorum de Diuinâ virtute non credentes, tamen his, quæ oculis viderent, quæ beneficiorum vtilitate sentirent, fidem derogare non possent; prætereà cunctis fidelibus ibidem manentibus, vel eò

G conue-

Schule Peltz
Comitabatur

Clerum aug-

ger:

pueros in-

strui curata

Comitabat. ms

Bodis

Novu Caput in

ms Bod

Reliquias

SS. procu-

randas cert-

set:

Confluere
ms-Bod

conuenientibus magnæ hoc apud Deum intercessionis solatium, maximam eidem locutionem & gloriam collaturum fore non dubitans, ad id obtinendum sedulæ cogitationis curam intendebat. Et quoniam à Deo, qui est fons bonitatis, quidquid optatur boni, & maximè rem tantam nouerat expetendam, indicto ieiunio, & celebratâ supplicatione publicâ, cum omnibus sibi commissis, ab eius clementiâ demonstrari sibi postulat, quoniam ordine pro adipiscendâ re desideratâ deberet insistere.

10. Vnde fidem eius benignè respiciens, dignatus est ei reuelare, quòd ad Cenomanicam urbem Galliæ rem diu optatam peti- tum ab Episcopo loci mittere deberet: ibi dandum votis eius effectum prosperum fore. Ex hac reuelatione indubiâ spe animatus, accelerare negotium studuit. Episcopus qui præfatam urbem eo regebat tempore, Aldricus nomine fuit. Ad hunc ergo cum consensu & præcepto Cæsaris Ludouici, nuntios destinandos elegit, ex Clero quidem suo probabiles personas, & in sacris ordinibus religiosam vitam ducentes: necnon & quosdam laicos nobiles, quorum fidem & industriam ad tale opus idoneam nouerat. Clericorum verò, quibus id negotij commendatum est, præcipuus erat quidam Presbyter, Ido cognomine, qui omnem suæ profectiois historiam, & signa, quæ in eâ diuinitus ostensa perspexerat,

partim

*diuinitus
monetur, ut
eas Ceno-
manus pe-
tat.*

d

*(. 2. ms 4d)
probante
Ludouico
Pio Imp. eò
legatos mit-
tit:*

partim viuâ voce intimata, partim litteris breuiter annotata, ad nostram fecit notitiam peruenire.

a *Viuebat B. Hathumarus adhuc an. 815. quo anno Adelardus, S. Adelardi Abbas Corbeiensis tunc exulantis vicarius, Ludouicum Pium, qui tunc habebat placitum in Saxoniâ, in loco qui dicitur Patherbrunna, rogauit, ut monasterium in eâ prouinciâ construï iuberet. Quod cum pijsimus Princeps benignè suscepisset, placuit accersere Episcopum, nomine Hathumarum, ad cuius diœcesim pertinebat locus, vbi construendum erat monasterium, vt cum eius fieret imperio & voluntate. Ita libellus de constructione noue Corbeia, atque historia Translationis S. Viti, quam 15. Iunij dabimus. Fallitur ergo scriptor vitæ S. Meinuerci, qui B. Hathumarum anno Christi 804. sui Episcopatus 9 decessisse asserit. Quem temerè sequuntur Gobelinus cap. 38. & 40. Kranzius Metrop. lib. 1. cap. 11. & 16. Cratepolius de SS. Germania, Bruschius in Catal. Epp.*

B. Hathumarus quando mortuus.

b *Hunc quoque, vt decessorem, inter obsides Herbipolim translatum, ait Kranzius lib. 1. Metrop. cap. 16. II. Ep. Pat. ac Bruschius. Alij Baderatum & Baduratum vocant, detborn. alij Badaradum, Canisius Baduranum, Rolevinckius Badueradum, Cratepolius Balduinum. Hic esse videtur, quem Theganus Baradadum, Episcopum Saxonicum appellat, aitq; cum alijs Principibus à Ludouico ad Lotharium filium an. 834. missum, præcepisse ei sub edicto omnipotentis Dei & Sanctorum eius, vt alienaret se à societate impiorum seductorum eius, &c. Idem indubiè est, qui in concilio ad Theodonis-villam an. 835. habito pro depositione Ebbonis, & Ludouici Imp. reconciliatione, Badaradus appellatur.*

vir egregius.

d *Colitur S. Aldricus Cenomanensis Episcopus 7. Ianuarij: ad quem diem illius Vitam dedimus ex Gallicâ Petri Vielli Latinè redditam. Pleniorè nuper, sed Gallicè quoque, edidit Antonius Coruasserius.*

*Novum Caput
in MS. Bodic.*

CAPUT IV.

Miracula facta dum eleuatur S. LIBORII corpus.

*S. Aldricus
Ep. Cenom.
addicit cor-
pus S. Libo-
rii:*

*a
b*

II. Igitur anno Dominicæ Incarnationis octingentesimo trigesimo sexto, Indictione xiiij. cum præfatus Ludouicus tertium & vigesimum *a* in imperio annum ageret, Legati Paderbornenses, de Saxonîa profecti, ad urbem Cenomanicam *b* quinto Kalendarum Maiarum die venêre: insinuantisque Episcopo causam, pro quâ missi fuerant, benignè ab eo suscepti, Dei nutu, vt credimus, sine morâ petita impetrauerunt. Sequenti namque die cõuocans omnem Clerum, præfente suo quoque Coëpiscopo, David nomine, tractare cum eis diligenter cœpit, qualiter Missorum, de tam longinquâ regione venientium, religiosi precibus decenter in hoc posset annuere, vt Sancti alicuius integros, vt petebant, artus accipere mererentur. Erat ibidem sanctorum corporum magna copia: inter quæ S. Liborij quondam Præsulis eiusdem urbis præcipuè glorificatum miraculis habebatur insigne. Quod cum Episcopus præfatis nuntijs dare disponderet, reniti primò cœpêre plurimi, dicentes se illis pignoribus pretiosius nihil habere.

II. Tandem vix omnium impetrato consensu,

sensu, assumptis secum Sacerdotibus & cuius-
 cumque gradus Clericis, sacri ministerij ve- *ieiunii ad*
 stibus ornatis, Missos quoque, qui sanctos ar- *ecclesiam*
 tus accepturi erant, adesse præcipiens, proces- *conueniunt*
 sit ex vrbe ad ecclesiam, in quâ sacratissimum
 B. Liborij corpus digno cum honore condi-
 tum habebatur. Erat autem eadem ecclesia
 iuxta ciuitatem posita, & in honore s̄ duode-
 cim Apostolorum dedicata, quam primus
 eiusdem Sedis Præsul, nomine d̄ Iulianus, con-
 didisse fertur. Ad hanc itaque memoratus
 Episcopus, denuntiato prius ieiunio, cum sa-
 cro illo comitatu humiliter ac deuotè, vt ad
 tale opus decebat, perrexit, vicissim psalmos,
 litanias, hymnosque decantans. In quam cum
 ipse & plures secum, sacros artus de Mauso-
leis leuaturi, conuenissent, (mirum dictu) sen-
 sere cuncti inæstimabilis odoris suauitate to-
 tam domum repente completam. Qui dissi- *suauis odor*
 milis odorem omnibus, quæ in terris vel *diuinitus*
 naturâ vel arte fiunt, clarum cælestis cuius- *aspirat,*
 dam præsentia dedit indicium. Ita enim om-
 nium, qui aderant, mentes magis quàm cor-
 pora ineffabili iucunditate immutauerat, vt
 velut in ecstasi positi, & aliarum rerum obli-
 tantum ibi manendi delectatione teneren-
 tur. Nec dubium, quin ipse tunc fuerit in me-
 dio multorum fidelium, in suo nomine con-
 gregatorum, qui paucis quondam discipulis
 tantam suæ visionis dulcedinem præbuit, vt
 primus eorum diceret: Domine, bonum est Matth.

deest in
ms. Bod.

Capitulum No-
vum in ms. B
Manifestis in
Bod. deest in

nos hîc esse. Nec erat incongruum, vt eorum
meritis odoris fragrantia testimonium daret,
cum quibus Apostolus dicit: Christi enim
bonus odor sumus Deo. Erant autem in eo-
dem loco aliorum quoque membra Sancto-
rum, in sarcophagis honestè reconditorum,
maximè Episcoporum ciuitatis illius. Ex qui-
bus tunc simul, cùm B. Liborij membra de
tumbâ leuata, in feretro locanda compone-
bantur, prædictus odor numquam defuit:
quò minùs dubitaretur illi operi ministerium
præbuisse, quo cœpto, inchoauit; quo finito,
non diutius mansit. *(Cap. Nou. in ms. Bou)*

13. Dum hæc in templo agerentur, foris
quoque aliud signum eadem contigit horâ.
Nam mulier quædam ab annis plurimis cæ-
ca, in conspectu populi, qui satis frequens pro-
foribus stabat, interuentu ipsius, cuius corpus
interiùs ad efferendum parabatur, lumen re-
cepit. Et quoniam eius tam prioris ærumnæ,
quàm nouæ sanitatis omnes ferè, qui aderant,
testes erant, adedò multitudinis animos res
gesta commouit, vt omnes simul in laudem
Dei, elatâ in excelsum voce, prorumperent.
Quod audientes qui cum Episcopo erant in-
tra clausas oratorij ianuas, statimque mira-
culo quolibet populùm in tantæ gratulatio-
nis clamorem excitatum intelligentes, & ipsi
pro viribus Diuinæ pietati gratias agere, ac
præ gaudio flere cœperunt. Cumque suas
vtrinq; voces, qui intus & foris erant, re-
cogno-

2. Cor. 2. 15.
dum S. Li-
borij reli-
quia ele-
uantur,

*In Corpore dante
sunt reliquia
Pauacij videlicet
atq; Gundanisti,
per totum autem
illud diei spati-
um quo S. Li-
borij membra
ecce visus
recipit.*

*omnibus
Deum lau-
dantibus;*

cognoscerent; vno omnes affectu mirabiliter inspirati, in tantum erupere planctum, vt vix quisquam continere lacrymas posset. Sed Episcopus videns cantum Diuinæ laudis fletu exigente intermissum, cœpit rursus antiphonas & psalmos Sanctorum gloriæ congruos cum Clero psallere; atque ita confusæ multitudinis clamorem compescuit. *Nov.*

14. In ipso verò momento, priusquam illud sacratissimum corpus de ecclesiâ, in quâ sumptum est, efferretur, etiam tertio signo eius declarata sunt merita. Denique vir quidam horribiliter longo tempore vexatus à dæmonio, & multis iam famâ tantæ miseræ factus notissimus, quippe qui per multas ecclesias & monasteria ductus, nusquam suæ remedium calamitatis accepit; tandem cum matre propriâ veniens ad ecclesiam, in quâ sacer ille thesaurus adhuc inter Sacerdotum manus habebatur, confestim ita purgatus est, vt ne signum quidem ultra talis pertulerit passionis.

15. Tum verò Antistes, ne quam nuntijs memoratis moram faceret, eodem die venerandum illud corpus cum omni reuerentiâ suis & Sacerdotum manibus deportari fecit in urbem, ad principalem suæ Sedis ecclesiam, vt hoc ibi coram populo his, qui accepturi erant, honorificè commendaret. Comitabantur verò, nec vsquam deerant, velut præsentis Dei virtutis, Sanctum suum mirifican-

~~Nov. 103.~~

-gruentes. MS

*Nov. Cap. in MS Bod
energume- = de
nus libera- est in
tur; MS*

-nec. MS-B

Cap. Novum. MS-B

*desertur
corpus S. Li-
borij ad ba-
siliam Ca-
thedralem;*

e

ris, indicia. Nam ubi primùm ecclesiæ, quam diximus, illatum est, ingressus pariter quidam claudus utroque pede, & multis in hac debilitate derentus annis, mox ut caput ad orandum inclinavit, recepit integram sanitatem.

claudus gressus restituitur,

mutus loquens.

16. Transacto deinde paruo diei spatio, mutus quidam, diuturno inutilis linguæ damnatus silentio, subitò sibi vocis organa sentiens restaurata, omnipotentis Dei misericordiam, eiusque Confessoris & Pontificis Liborij patrociniū, plano coram omnibus sermone laudabat.

Cap. novum in ms. Bod.

17. Sed cum ita coruscantibus supernæ gratiæ beneficijs celeberrimus ageretur dies, postremò maiori quoque miraculo novum fidelibus gaudium, nova data est materia gratulandi. Licet enim omnia Deo sint æquè facilia, magis tamen solemus mirari, cum dantur nova & numquam habita, quam cum amissa restaurantur. Hic eadem rursus fiunt, quæ naturali ordine prius facta fuerant: ibi mira Dei virtus tribuit, quod natura negavit. Vir quidam ab ortu natiuitatis in tantum à genibus deorsum debilitatus, ut tibiæ cum pedibus arefactæ, graciles & contortæ, omnem ambulandi usum penitus denegarent, in prædictâ ecclesiâ ante veneranda S. Liborij pignora deportatus est: atque illicò viuaci vigore neruis venisque infuso, & dissolutis antè compagibus solidatis, recto gressu cœpit ingede-

et perdita ms. p. in grit contractio subita integritas,

— claus deportatus est reliquias

cedere. Quo cognito, fit ingens admirantis
 atque gratulantis populi circa eum concur-
 sus. Certatim omnibus videre cupientibus,
 quod paullò antè numquàm se visuros arbi-
 trabantur. Neque enim velut infirmis aut ti-
 tubantibus vestigijs gradièbatur, sed coram
 omnibus, qui eum numquàm antea sanis ter-
 ram plantis tetigisse nouerant, celeri motu
 currens & exiliens, Christo Domino eiusque
 sancto Confessori gratias referebat. Agebat
 hoc nimirum ipse per successorem Apostolo-
 rum, qui per ipsos quondam Apostolos eo-
 dem modo claudum à natiuitate, simili gra-
 tiâ sanari concessit.

18. His ita gestis, cum inclinâtâ iam die
 Dominicæ noctis appropinquaret exordium,
 præcepit Episcopus Clerum omnem ad vigi-
 liarum solemniam maturiùs conuenire, vt his
 statim peractis, primo diluculo præfatis nun-
 tijs optatum munus accipientibus, redeundi
 ad patriam opportunitas optata daretur,
 Conuenit autem pariter laicorum grandis
 numerus, quos ostensa priori die miracula ad
 quærenda sanctorum pignorum patrocinia
 ingenti delectatione inuitauerant. Cumque
 propè finito matutinæ laudis officio, auroræ
 ortus illucesceret, lux lucis & fons luminis
 illuminauit ciuem vrbs eiusdem, qui cæcus
 genitus, vsque in diem illum coæuam sibi eam
 miseriam tolerabat. Sed qui in Euangelio le-
 gitur per semetipsum hominem à pœnâ si-

— *admir*
ms Bod

1-2. *ms. B.*

Act. 3. 8.

Nov. Capit. ms
Bode.

1-2. *ms. Bod*

1-2. *ms Bod*

cæco nato
visus

Ioan. 9. 1.

mili liberasse, hunc quoque per electum membrum suum à tenebris diurnæ noctis eripiens, ignotam priùs lucem videre concessit.

*Nov. Caput in ms. Bod
energumeno
libertas:*

*arrectus.
in ms. Bod*

19. Eadem horâ eodemque in loco, id est, in ecclesiâ coram Clero diuina carmina concinente, multisque alijs fidelibus aspicientibus, arrectus quidam à dæmonio, vexari miserimè cœpit. Diu namque ab eo torqueri antè solebat: sed tum interuentu eiusdem Confessoris, expulso hoste nequissimo, sospitatem mentis recepit, nec deinde vllum in se larualis phantasmatis sensit horrorem.

a Ostendimus superiùs rectè inuicem congruere characteres chronologicos hîc expressos; annumq; Christi 836. fuisse Ludouici Pij 23. à morte Caroli patris, & 24. ex quo imperiali eum diademate, ut in Vita eius dicitur, coronauerat pater, medio ferè ante mortem suam anno.

b Ita mss. Corfendonc. & Bodc. editi habebant quarto, perperàm, ut suprâ ostendimus.

c Vita 1. ac 3. solum habet, Beatissimorum Petri ac Pauli Apostolorum. Vita 2. in Ecclesiâ Apostolorum. & congruit breuior Translationis historia, quam prox dabimus.

d De S. Iuliano suprâ egimus, & plenius 27. Ianuarij.

e Ea primùm S. Mariæ dedicata, postea S. Iuliano, cum sub idem ferè tempus huius reliqua in eam essent à S. Aldrico deportata.

CAPVT V.

Corpus S. LIBORII è Cathedrali
ad S. Vincentij adem transfertur.

*in Bod. ms.
nō est hic
novi Capiti
Signum.*

20. **I**Ta illius diei exordio geminatâ lætitiâ *Solenni sup-*
cælitus illustrato, infinitam populi mul- *plicatione*
titudinem sexus vtriusque atque omnis con- *(cuius hinc*
ditionis & ætatis, tam ex eâ regione, quàm ex *ritus expo-*
vicinis vrbibus, tantorum signorum latè cir- *nitur) effertur*
cumvolans fama contraxit. Celebratis verò *sacrum*
Missarum solennijs, accelerabat Episcopus *corpus è ba-*
sanctum illud corpus his, qui ad patriam se- *silicâ maia-*
cum delaturi erant, commendare, ipsumque *re:*
cum honore debito ex vrbe deducere, ante-
quàm adueniens turbarum immensitas, eo-
rum iter impediret. Ornatur itaque Clerus
omnis sacerdotalibus & ecclesiasticis indu-
mentis, eleuatoque feretro sanctorum pigno-
rum in humeros Sacerdotum, sonantibus
quoque signis omnium per vrbem ecclesia-
rum, ac præeuntibus, qui sanctæ ac viuificæ
Crucis vexilla sanctorumque Euangeliorum
libros ac sacras reliquias in aureis argenteis-
que reconditorijs cum aromatibus præfere-
bant, deducitur cum ingenti cunctorum ve-
neratione, cum psalmis, hymnis & antipho-
nis, in oratorium 4 S. Vincentij, sitam iuxta
portam vrbis, per quam egressuri erant.

*humeris sa-
cerdotum
ms. Bod.*

— et in Bod

*a Orati:
omni do:
mum. ms
Bod:
Sitam. id.*

21. Prosequebatur autem maxima multi-
tudo

tudo plebis: sed non minor ibidem obuiauit, quæ signorum rumore audito, vndique confluebat. ¶ Tam verò non leuis oritur contra Præsulem populi querimonia, clamantibus plurimis, magni se patrocinij tuitione priuari, ablato à se corpore tanti Confessoris, cuius intercessione solerent ab omni aduersitate muniri. Hoc suæ regionis vnicum post Deum fuisse tutamen, hunc honorem maximum, hanc gloriam singularem. Timere se meritò posse, ne translatis eius venerandis artibus pariter nominis eius in breui veneratio memoriaque neglecta, indignos eos ipsius interuentu apud Dominum faceret. Arbitrari sese, Pastoris potius officio conuenire, Sanctorum pignora ad munimentum gregis sibi commissi vndecumque acquirere, quàm eorum, quæ haberent, pretiosissima quæque in alias mittere nationes.

22. Commotus aliquantùm his vocibus Antistes, & maximè lamentantis turbæ acclamatione, tandem facto silentio, populum in eadem ecclesiâ S. Vincentij ita breuiter allocutus est; Non est, inquit, æquum, Fratres, quemquam vestrùm putare, me in tantum aut commissæ mihi sollicitudinis, aut vestræ simul meæque salutis oblitum, vt hæc nostri perpetualis Patroni pignora sine certâ ratione ex hoc loco transferri permetterem. Si enim, cum apud nos Sanctorum corpora Deo miserante satis abundet, illi populo, qui nuper ad

*Novu Cap:
m. p. f. d. d.
plebem ob
sacturam
reliquia-
rum cumul-
uantem,*

*aptâ oratio-
ne placat S.
Aldricus
Ep.*

ad fidem vocatus, & eorum aut parum, aut nihil penitus habens, à nobis huius suæ necessitatis solatium humiliter postulat, omnino assensum præbere dedignamur, fatendum est, nos Evangelici Apostolicique præcepti contemptores, contra ius caritatis fraternæ, claudere à fratribus viscera nostra. Absit verò hic error procul à cordibus vestris, ut putetis electos Dei iam cum ipso regnantes, ibi tantum, ubi corporaliter eorum habentur reliquiæ, intercessionis suæ præstare beneficium posse. Quin potius credendum, eius patrociniū in hac Ecclesiâ, quam in carne positus fideliter rexit, & in quâ finem vitæ mortalis accepit, omnibus piè quærentibus in perpetuum non defuturum. In illo enim populo, noviter ad Deum converso, novos sibi servitores & veneratores acquireret, ad quos corporali præsentia suorum pignorum accederet: sed à vobis spiritalis eius protectio numquam recedet. Sciendum quoque, quòd serenissimus Imperator id ipsum fieri præcepit. Cuius quicumque potestati resistit, Dei nimirum ordinationi resistit. Prætereâ luce clariùs ostensum est, Dei pariter, & huius ipsius sancti Patroni nostri Liborij placere voluntati, ut ad illam, in quâ cum summo cunctorum desiderio expectatur, regionem adueniat. Quod si non ita esset, ab inchoato heri istius Translationis exordio, vsque ad hanc horam tanta nequaquam miracula coruscarent. Cum enim

1. 2. ms. Bod
Test. ms. B. inq
serit

1. 2. 3. 4. 5. ms. Bod

1. 2. 3. ms. Bod

Coruscarent
ms. Bod

IIO VITA S. LIBORII PATRONI

enim placatus potius, quàm iratus, Deus dona cœlestia largiatur, quisnam existimare potest, quòd si hoc opere offenderetur, tantis illud signorum beneficijs illustrasset? Quocirca, Fratres, ab hac intentione desistite, ne Diuinæ dispositioni comprobemini palàm resistere voluisse.

*dispensationi
ms. Bodic.*

*Cap. Nouu. ms. Bod.
dein recens
suis mira-
culis*

*-nā - tatem
ms. Bod.*

1. 2. ms. Bod

*de Deo palàm
est in gratias agit
ms. Bod*

*diuersis
ms. Bodic*

23. Cùm his & multis alijs admonitionibus, & maximè Dei nutu, sedata plebis commotio quieuisset, præcepit Pontifex eos, qui per totum biduum à varijs debilitatibus, seu ab immundis spiritibus, liberati fuerant, in vnum congregatos, ad conspectum multitudinis nouiter aduenientis adduci: vt eorum omnem & pristinæ calamitatis, & nouæ reparationis historiam pandens, Diuinam clementiam faceret ab omnibus vnanimiter collaudari. Vbi primùm verò populus coadunatum illud recens sanatorum agmen adspexit, & quos nudius tertius diuersis passionibus affectos, iam tunc sanissimos esse cognouit, subitò ex omni parte infinitæ multitudinis vox magnæ gratulationis exoritur. Nec datur vllus Episcopum loquentem audiendi locus: sed nemine tacente, nemine alium expectante, pro se quisque, quâ poterat, Deum voce laudabat. Cumque etiam Clerus, Episcopo incipiente, hymnũ TE DEVM LAUDAMVS, & quædam alia tantæ lætitiæ conuenientia decantaret, immensæ illius iubilationis sonus, inexplebili supernæ laudis delecta-

lectatione, in longum diei spatium protelatus est.

a Hoc oratorium, ut ex aliâ Translationis historiâ patet, erat Ecclesia Cœnobij S. Vincentij à S. Domnolo Episc. Cenoman. (cuius natalis agitur 1. Decemb. Translatio 16. Maij) adificata; dedicata à S. Germano Ep. Parisien. qui 28. Maij colitur, restaurata à S. Aldrico, vti scribit Coruasserius.

CAPVT VI.

Miracula facta in itinere Carnotum
versus.

Non est hic in
ms. Bod. n. v. u.
Cajut.

24. Quo tandem finito, aduocatis Badu-
radi sæpè memoratis Episcopi Mis-
fis, beatæ memoriæ Aldricus Antistes pretio-
sissima illa, quæ suprâ diximus, pignora co-
ram omni Clero & populo commendauit
sub obtestatione grauissimâ, vt cum digno
semper honore tractarentur, nec eis vnquam
omnis reuerentia cultus Ecclesiastici à quo-
libet Episcopo Paderbornensi, & Clero suo,
quolibet tempore subtraheretur. Dehinc in-
ter vtriusque Ecclesiæ, Cenomanicæ videlicet
& præfatæ Paderbornensis congregationis,
firmatâ caritate perpetuæ a fraternitatis, ad
patriam eis redeundi licentiam dedit. Quos
tamen vnâ cum multitudine extra ciuitatem
aliquamdiu profecutus, cum paucis suorum
rediit: quoniam à tam glorioso comitatu vix
quisquam nisi inuitus separabatur.

dat Legatid
corpus, is-
betq; reue-
renter ha-
beris

therbûrn.
ms. Bod
init cum ijs
fraternita-
tem:

1. Az. ms. B

At illi Ceno-
ms. B. manus 1.
Maij lati
discedunt.

Contendebant
ms. B

de Sancti ope
est in curati, sur-
ms. dus de mu-
I de us Pont-
est in leuua,
ms. b

Cap. Nov. in ms. B.
Infirma,

25. Et illi quidem, annuente perspicua Dei clementia, voti sui se compotes effectos sum- moperè gratulantes, Kalendis Maij ab vrbe Cenomanica profecti, cum omni studio ad patriam festinare contendunt; Cuius itineris gloriam ac lætitiã quis dignè valeat enarra- re? Opportunum tamen credimus, viam om- nem celeri stylo percurrere, annotatis tan- tum locis, in quibus præcipua sunt, eademque certissima, gesta miracula. Nam omnia, quæ sacrum illud iter cælesti quodam lumine illu- strarunt, ne illorum quidem aliquis, qui præ- sentes fuerunt, dicere aut memoriã potuit retinere.

26. Illis itaque proficiscentibus, prædictã die iuxta locum, vulgò b Pontleuua nomina- tum, secutus eò quidam ex familia pertinate ad seruitium Ecclesiæ ipsius S. Liborij, quem & sensum audiendi, & sermonis vsum num- quàm habuisse magna pars populi nouerat, Dominum suum, vt sui miseretur, quia vo- ce non poterat, gemitu & lacrymis precaba- tur. Cumque crebrò caput inclinatum, ex- pansæ manus, leuati modò ad cælum, modò ad sacrum feretrum oculi, satis internum eius affectum indicarent, nec iam præ lassitu line sequi longiùs posset, tandem à pœnã secum genitã relaxatus, eo primùm die cœpit & au- diri loquens, & loquentes audire.

27. Inde cœpto itinere properantes, cum ad ecclesiam quamdam, S. Medardi memoriã cele-

celebrem, propinquarent, ibi in viâ quædam mulier à longâ infirmitate curata est, quam per omne tempus vitæ suæ priùs tolerasse ferbatur. De quâ id, quamuis incredibile, multorum tamen relatione afferebatur, quòd nullum alimenti genus vnquam gustare potuerit; sed cochlearum more, suo victitans succo, noxio tantùm aleretur humore. Quod nequaquam affirmantes; id tantum dicimus; quod verum nouimus, eam ad S. Liborij patrocinium & venisse languidam, & redisse incolumem:

28. Hinc ad basilicam S. & Symphorij aduenientes, ibidem sunt recepti hospitio, vbi notem illam splendor pietatis Diuinæ clarè fecit illucescere. Nam fœmina quædã, diu malignorum spirituum se vexantium miserabile receptaculum facta, ad sæpè memorati Confessoris implorandum pro eâ suffragium, in ecclesiam adducta est. Finitis verò matutinis ex more vigilijs, cum facto iam silentio plebs egressura esset, cœpit subito horrorem diræ vocis emittere, ululare, mugire, sibilare, ac per omnia belluinos imitari sonos: vt nisi præsens videretur, nihil minùs quàm mulier putaretur. Terrore cuncti, qui aderant, simul & miseratione permoti, teneti eam, & ad Sanctorum feretrum propiùs iuuitam trahi fecerunt. Deinde vnanimes pro illâ preces fundentes, citò exaudiri meruerunt. Denique statim à dæmonum violentiâ liberata, sobriâ

H mente

fatidiah

132
Cap. Nov. ms. B.

energumena

atop. ms. B

mente ac voce gratias & laudes Deo referens, euntes eos inde diu cum populo sequebatur.

Nov Cap. MS. B.

contractus,

29. Exinde festinato cursu monasterio S. Sulpitij appropinquantes, vident eminus adduci mendicum quemdam in vehiculo, qui miserabiliter toto penè contractus corpore fuit. Nam & pollices vtriusque manus erant in medium palmæ incuruati, & reliqui digiti supra ipsos pollices extensi, ita eos stringebant, ut ungues radicibus palmarum hærent infixi. Reliquum corpus adeò velut in spheram rotundatum videres, ut genua pectori, summitates pedum renibus iungerentur. Sed quantò eius fuerat miserabilior pœna, tantò secuta est mirabilior medicina. Interuenientibus namque B. Liborij meritis, cuius opem integrâ fide implorabat, erectis in momento ac sanatis omnibus simul membris, prosiliit de paruo illo, quo vehebatur, curriculo, & celeriter ad loculum sacri corporis currens, ibidem se in terram prostravit cum ingenti affectu, corde simul & ore, gratias agens. Mirati populus, Deumque sublatis in cælum vocibus collaudare, quòd non videretur circa viuèntem hominem amplioris virtutis opus sub cælo fieri potuisse.

1. 2. MS. B.

energumens:

30. Pergentes verò ad ecclesiam quamdam, in honorem S. Petri Apostoli dedicatam, subito dæmoniacum, qui eos aliquamdiu sequebatur, conspiciunt in viâ mediâ cecidit-

cidisse. Ad quem erigendum cum aliqui ex plebe cucurrissent, iacuit omnino sine motu aliquo, ut ab omnibus esse mortuus non dubitaretur. Post paullulum tamen erectus ad sedendum, coepit sensim quasi reuiuiscere: & sequenti die coram populo laudes Saluatori suo rependens, sanus apparuit, ac si numquam a maligno fuisset hoste vexatus.

a De eâ fraternitate egimus supra.

b Vulgò Pontlieue. in Vita S. Hadoindi Ep. 20. Ianuarij cap. 1 n. 3. Pontilema appellatur (forsan vitiosè pro Pontileuca, aut, ut hic, Pontileuua) & Pontilemalensè xenodochium; fortè Pontileuale. Pontileualensè xenodochium etiam pro diuitibus.
Domnus Bartichrannus eiusdem vrbs Episcopus, ut ibi dicitur, ipsum xenodochium in Pontilemâ in honore S. Martini fecerat, ut omnes aduentantes, tam diuites quàm & pauperes, ibi receptiones haberent, & alimenta & onera necessaria abundanter inibi acciperent. Colitur S. Bertichrannus 6. Iunij.

c Symphoriani legendum, ut patet ex breuiori historia infra num. 7. celebris in Galliâ S. Symphorianus Martyr Augustodunensis 22. Augusti: Symphorium nusquam legi.

C A P V T VII.

cap. Nov. ms B

Carnoti & Parisijs gesta.

31. P Roinde cum tantis Diuinorum beneficiorum donis, velut caelestibus radijs, micantem viam læti carperent, quæ plus quotidie gaudij, quàm fatigationis offerret; contigit, ut ad ciuitatem Carnotensem, satis amplam & populosam, deuenirent. Cuius vrbs

occurrit cum Clero Episcopus Carnotensis a ferret ms.

H 2

Episco-

Berniviny. Ms.

Episcopus, a Bernuinus nomine, iam tum ætate simul & moribus valdè maturus, collectis ex more Presbyteris, eo tempore synodum in vrbe celebrabat. Cui cum nuntiatum esset, qualiter & quo ordine assumptum Cenomanis corpus præfati Confessoris, suæ iam vrbi appropinquaret, statim cum omni illo sacro Sacerdotum collegio, totoque Clero suo & populo, processit in eius occursum, atque cum hymnis & canticis spiritalibus illud deuotissimè extra urbem longè progressus excepit, [iussitque vt deferretur per viam, quæ ducit foras muros ciuitatis ad oratorium, in quo S. b. Carani membra requiescunt.] Cumque cateruatim sequente grandi multitudine ad memoratum locum honorificè duceretur, sonantibus signis per totam urbem, & populo excelsâ ad Deum voce proclamante, vt tantam sibi gratam esse deuotionem Dominus declararet, multa ibidem per B. Liborium fieri signa concessit. Ex quibus vnum præcipuum hoc loco memorare decreuimus, reliqua, vitandæ prolixitatis causâ, intermittentes.

32. Puella, quæ ab exordio miserandæ natiuitatis, membris ferè omnibus curua, & velut in globum contorta, numquam vel mentum à genibus leuare, vel plantas pedum à femoribus remouere valebat, ante loculum sanctorum cinerum deportata, singulorum officia membrorum cum integerrimâ sanitate

[ ] defunt
in ms. Bodic
b

1. 2. 3. sonantibus
ms. b. campanis:
= fore ms. b

facta ibi
miracula:

contracta
sanata:

— pignorum
ms. B.

rate suscepit. Sed quoniam brevis illa vestis, quâ contractum prius corpusculum facilè tegebatur, iam erectè stanti non sufficiebat, quin ex parte nuda videretur; citissimè fideles quique (nam in ecclesiâ corâ Clero & populo res gesta est) raptis fœminarū facit ergulis eam contexere, donec allatis sibi congruis indumentis vestiretur. Ibi ergo cum spiritali lætitiâ noctem illam transigentes, primo manè optatum iter arripuere.

33. Appropinquantes verò Parisiensi civitati, quam fluentis Sequanæ cinctam, c Julius Cæsar condidisse, & ob similitudem insulæ maris, d Ilius nominatæ, Parisius fertur appellasse; simili modo ab Episcopo loci illius e Er-canrado nomine, omniq̃ue populo, ultra pontem stratum super memoratum fluvium occurrente, suscepti, & in principalem eiusdem urbis ecclesiam deducti sunt. Erat autem dies Dominica. Cumq̃ue Missarum ibidem solennia celebrarentur, deducebatur in medium fœmina quædã de viciniâ eiusdē loci oriunda, quæ cum pœnâ gravissimâ nata, in eadem præteritum vitæ suæ tempus exegerat. Muta

enim à natiuitate & surda, tertio insuper tormento subiacebat, quòd videlicet mente capta, spiritu agitabatur immundo. Hæc in conspectu omnium ad Missas circumstantium vehementer anxari cœpit & sudare, postremò in pavementum ruit. Post celebrationem mysteriorum, ad mansionem deportata est,

Cap. Nov. Ms. B

excipiuntur Parisiis hō-
norificè: c. d. r. t.
ms. B. d.

c

d

e

—Con=ms B

—strato ms. d

muta, surda, stulta, energumena = sanatur; deef in ny. 3

118 VITA S. LIBORII PATRONI

Yam. ms. B

& ad vesperam rursus in ecclesiam delata, ibi cum multis alijs pernoctabat. Statimque ut albescente polo roseum auroræ iubar illuxit, lux magnæ misericordiæ Dei, effugatis ab eâ tenebrosis tortoribus, & auditus illi & vocis facultatem condonauit. Obstupuere magno- perè cuncti, qui aderant, videntes eam in vno momento ita immutatam, ut & vacua esset à dæmone, quo plena erat, & plenum haberet membrorum officium, quo vacua fuerat.

= deest in M

alius mutus & surdus:

f

g

cuiusq; ms. B

= deest in M

34. Euntibus autem illis iuxta f Montem Martyrum, cum essent iam à dextro latere insignis g monasterij S. Dionysij, occurrit ibidem seruulus quidam de familiâ eiusdem Martyris, quem & Sacerdotes & cuiuscum- que gradus Clerici, necnon & plures laici, contestati sunt ab exordio natiuitatis suæ auditus pariter & loquelæ usu penitus caruisse. Qui appropinquans sacris pignoribus, ubi vidit plures è populo pro suâ quemque facultate in honorem S. Liborij, ad eius loculum iactare munuscula, & ipse quoque satis deuotè aliquid de vestimentis proprijs illuc offerre nitebatur. Cuius extemplo adiutus inter- cessione, apertis auribus & soluto vinculo linguæ in eadem horâ Dei laudes canentem populum audiuit, & ipse simul cum gaudio decantauit.

extemplo ms. B

a *Claudius Robertus Hieronymum, & Berninum appellat: alij Geruinum, uti Cornasserius refert.*

b *S. Carani, siue Karauni, Carnutum Apostoli, Gallicè S. Cheron, natalis agitur 16. Maij.*

c *Ne-*

c Neque Parisiorum urbem Caesar condidit, neque ea fortassis sic nuncupata illius auro: sed ciuitas vniuersa, siue gens ipsa, Parisij dicta: vrbs precipua Lutetia, non ab ipso primùm sic appellata, sed antea (vt lib. 7. de bell. Gall. patet) eo nomine nota, eodẽ ferè etymo, vti reor, quo in Eburonibus Leoticus, siue Leodicus vicus, etiam tempore Caroli Magni dictus, que nunc vrbs magna Leodium. Idem enim sunt Leodes, Leudes, Luidi, liudi, luiti; & fortè læti, ac leti: Teutonicè, luden, luyden, lieden, populi, & nonnumquam clientes, siue homines, aut vasalli. Eadem notione Leodenses Gallicè urbem suam Lige vocant, quòd villa ligia, siue latica, id est, militum aut hominum ligiorum, seu vasallorum olim fuerit, cum in propinquo Iupilia esset palatium regium, sed hac alibi indicata. Quod quidam Lutetiam à luto dictam volunt aut quasi λουστειν à candore, erudito nulli prababunt: vnde Latina Græcave vocabula, apud interiorem Galliam, Celticã tunc linguã utentem?

Lutetia &
Leodium
vnde?

d Nota Ortelio & antiquis Isidis insula, portus, templum, oppidum, regio; diuersa omnia: at nusquam nobis Isius insula lecta. Parisij potiùs videri possunt ab Isia, siue Æsia amne, qui nonnullis etiam Isara, appellati: ab eius enim leuã ripã colebant ad Matronam ac Sequanam amnes, inter Bellouacos ac Meldas. Ipsa Lutetia olim posita erat in insulã fluminis Sequanæ, in quã nunc quoque templum Cathedrale, prolatis utrimque longissimè pomærijs.

vnde Parisij?

e Claudius Robertus duos eius nominis statuit Parisiorum Episcopos, quorum prior interfuerit an. 829. Parisiensi concilio, (in quo tamen illius nomen non exprimitur) alter electioni Hincmari Remensis Archiep. an. 845. & Parisiensi concilio an. 846. Medios locat Ermanfredum, de quo nihil memorat, & Inchadum, quem interfuisse ait restitutioni Ludouici Pij an. 835 obijisse 839. At concilio ad Theodonis-villam, in quo reconciliatus Ludouicus, Ebbo Archiep. Remensis de. Erchanradus positus, Inchadus nullus, sed Erchanradus Episcopus Ep. Parisiensis

subscriptus. Anno vero 836. à concilio Aquisgranensi II. ad Pippinum Aquitania Regem missi Aldricus Cenomanica urbis & Herchinradus Parisiorum Episcopi. Atque ex hoc ipso coætaneo scriptore patet, Ercanradum tunc Episcopum fuisse, non Inchadum. In Parisiensi concilio an. 846. Erchenradus appellatur: apud Floardardum lib. 3. cap. 1. Ercamradus.

Mons Mar-
tyrum.

f Gallicè Mont-matre. in eo casus capite S. Dionysius Parisiorum Apostolus, cum SS. Rustico & Eleutherio, de quibus agemus 9. Octobris. Distabat is locus ab urbe Lutetiâ mille circiter passus, celebratus in annalibus nostris, quòd isthic in ade Deipara Virginis S. Ignatius Loyola cum Socijs aliquot, votus Deo nuncupatis, prima posuit conflanda Societatis fundamenta.

S. Dionysij
monaste-
rium.

g Sepultus fuit S. Dionysius in fundo Catulliaci, à Catullâ piâ muliere: ubi dein vicus coaluit, qui in Vitâ S. Genouefæ 3. Ianuarij cap. 4. nu. 16. Catholacensis appellatur, siue Catholacensis, & in 2. Vitâ n. 14. Catholicensis, diciturq; in sexto à Parisius miliario situs. Dagobertus Rex sumptuosissimam isthic ecclesiam & monasterium adificauit, quod varijs deinde privilegijs, reliquijs, Regum mausoleis ac donarijs ornatum.

Nov. cap. III. Bid.

CAPUT VIII.

Iter per Belgium ad Rhenum usque.

35. **I**Nterim festinantes cum summâ alacritate iter suum peragere, deuenerunt ad villam, quæ a Gebaloha nominatur. Vbi, sicut antea multorum fides & deuotio remunerata, sic etiam quorundam contumacia digna est correptione castigata. Contigit namque ibidem, vt fluuiolum quemdam transire deberent.

Gebaloha
ms. Bod

berent. Quò cum proximarent, hi qui san-
ctum feretrum portabant, quatuor, qui po-
 steriora eius tenebant cornua, recto tramite
 per vadum aquæ incedere volebant. Totidem
 autem reliqui, priorem eius partem gestantes
 in humeris, pontem magis, per quem transi-
 rent, quærere se velle asseriebant, in tam præ-
 claro Sanctorum obsequio calceamenta sua
 madefacere dedignant. Qui cum ad pon-
 tem quemdam venissent, & venerabilem the-
 saurum secum portantes, super eum transi-
 rent, repente rupto sub pedibus eorum in-
 strumento lignorum, omnes illi, qui in vado
vel pedes intingere aspernabantur, ex alto
 cadentes, in profundo flumine submersi sunt;
 meritis tamen sanctorum artuum, quos fere-
 bant, illæsi euasere: illud verò sacratissimum
 feretrum ab eâ parte, quâ ab illis, antequam
 caderent, tenebatur, (mirum dictu) nemine
 contingente, in aëre pendeat immobile,
 donec accurrere possent, qui illud accipien-
 tes, ad vadum reueherent: atque ita demum
 cœpto itinere perrexerunt.

36. Ex quo loco non longum iter emensi,
 consuetum virtutis Dei testimonium ad com-
 probanda merita electi sui videre meruerunt.
 Id ipsum tamen, quod factum est, quo appel-
 letur nomine, non satis occurrit. Euentum fuisse
 dixerim? sed non solet res talis casu eueni-
 re. Miraculum nominem? sed id non magno-
 perè quisquam eorum admirabatur. Quis

H 5

energumens
 Bauacensis
 enim curatus,

Sanctorum

in flumen, ms. B

fractio pontis,

labuntur,

vado transi-

re abnuentes

ne madefice-

rent;

= deest in M

feretro eor

ceteris illa-

sis: nimirum

in ms. B

Nov. cap. ms.

Bodic

enim velut nouum miretur, quod sæpius in-
 tuetur? Mulier à dæmonio liberata est. Magna
 Dei pietas, magnum Confessoris eius meri-
 tum, rem alibi raram, in illo itinere fecit esse
 vsitatam. Quæ tamen mulier tunc à valde
 diurnâ vexatione saluata, (nam quindecim
 annis eâ laborauerat) haudquaquam ingrata
 suo exitit Saluatori. Cùm enim esset de ca-
 stello, quod *b* Bauaca nominatur, non infimis
 orta natalibus, relicta patriâ & parentibus,
 Deo & S. Liborio se, dùm viueret, seruituram
 deuouit; secutaque sancta pignora vsque ad
 locum, in quo hæcenus requiescunt, in eo-
 rum seruitio reliquum vitæ suæ spatium tran-
 egit. Circa hæc eadem loca & alia plurima
 sunt in viâ ostensa miracula: sed nobis festi-
 nantes illos ad patriam stylo prosequentibus
 non vacat in singulis immorari.
 37. Cùm ad Rhenum fluium peruenis-
 sent, erant in sancto illo comitatu prouincia-
 rum occidentalium populi infinitæ multitu-
 dinis, qui de longinquis locis illuc secuti, iam
 necessariò reuerti ad propria debuerunt. Oc-
 currit verò nō minor mortalium numerus ex
 nationibus orientalem eiusdē fluminis ripam
 incolentibus; & maximè Saxones nostri, quo-
 rum confinia non longè ab amne memo-
 rato distant. Ipsi enim nūper ad fidem vocati,
 auditâ tantorum famâ signorum gregatim ex
 suis vndique locis eò confluxere. Stabant igitur
 in utroque litore turbæ innumerabiles,
 diuerso

= deest in Ms
 B. d.

b
 1. 2. 3. 4. ms B. d.
 1. 2. Sancti ser-
 uicio se de-
 uouet:

plura ms.
 alia mira-
 cula:

Nov. Cap. ms. B.

1. 2. ms. B. d.

plurimi p. d.
 comitan
 t. m.

diuerso nimis affectu sese inuicem contem-
plantes. Siquidem suscepturis pretiosum illum *donec Rhe-*
thesaurum quantum gratulationis & gaudij, *num tray-*
dimissuris verò quantum mœroris & gemitus *ciant:*
hora illa attulerit, quis vnquam exprime-
re poterit? Denique statim vt sancti corporis *Sacri ms B*
baiuli nauem introierunt, vniuersa plebs, quæ
diutius sequi non valebat, vnanimiter sese in
terram prosternens, cum ingenti gemitu &
intentâ supplicatione B. Liborij se patrocínio
commendabat, testes quodammodò affectus
sui largos lacrymarum imbres effundens. Pari
modo & hi, qui in citeriore littore expecta-
bant, terræ aduoluti, sacra pignora cum
omni, quo poterant, honore suscipientes, &
gratias agentes Deo, læti cum laudibus de-
duxêre.

a Ms. Bodecen. Gebalhoja.

b Bauacum, *hic* Bauaca, *oppidum est Hannonia Bauacum*
antiquissimum, ac præcipua Romanorum in Neruijs vetus oppi-
statio, Βάγανον Ptolemeo, foriè Βαούανον, Bagacum dum.
Neruiorum Antonino, vti 15. Ianuarij diximus, cum
de Translatione reliquiarum S. Mauri Abbatis agere-
mus: pro quo est in tabulâ Peutingerianâ Baca Coner-
uio, pro Bacaco Neruio. Isthic Circi ruina visuntur,
ingentium adificiorum fundamenta, nec procul inde
aquaductuum vestigia, aliq; monumenta antiquita-
tis, atque illud ferè præcipuum, quòd septem vie mili-
taries Romanorum inde ad varias vrbes ducunt: qua-
rum quæ celeberrima, quòd per pagum Brunehault
ducta (restauratâ quidam non ineruditi à Brunehilde
Reginâ autumant, quo argumento, ipsi viderint) vul-
gò la Chauffee de Brunault appellatur, & Coloniam
vsque tendit, vti in Itinerario Antonini itur, Bagaco,
Vodgo-

Vodgoriacum, Geminiacum, Perniciacum (*meliùs*
Peruiciacum) Aduacam Tungrorum, Corioual-
lum, Iuliacum, Coloniã: *quorum locorum hæc nunc*
nomina sunt, & Gallica, totidem Teutonica: Bauay,
Woudray, Gemblours, Pervvez; Tongeren, Alt-
Falckenborg, Gulich, Colen.

Cap. Nov. ms. Bod.

CAPVT IX.

S. LIBORII corpus Paderbornam
deportatum.

*occurrit
cateruatim
Vestphali:*

38. Igitur ingressi Saxoniam, præ nimia sibi
Iobuante turbâ vix gradum mouere po-
terant. Totis tamen nisibus iter accelerantes,
tandem die tertio, id est, quinto Kalendarum
Iuniarum, quo tunc sacra Pentecostes solen-
nitas agebatur, ad desideratam diu Pader-
bornensem ecclesiam peruenerunt. A quâ
cùm adhuc tribus distarent millibus, iuxta
fluuium quemdam & Hedraha vocatum, ob
immensam multitudinem, quæ vsque ad me-
moratum locum sequi non poterat, in medio
campo Missarum celebrauere solemnia. Quæ
antequam finirentur, in eodem loco quin-
que pariter homines à varijs debilitatibus li-
berati, causam immensæ admirationis & læ-
titiæ tantam Dei virtutem videnti populo præ-
buere.

*Paderborn.
ms. Bod.*

*infirmi s.
sanati:*

Virtutis. ms. B.

39. Insuper eadem horâ in sæpè memo-
ratâ Paderbornensis monasterij ecclesiâ, cui
talis gloriæ decus per tanta terrarum spatia
affe-

afferebatur, contigit quoddam clarum valdè
 miraculum, velut insigni præconio B. Liborij
 aduentum annuntians. Nam puer quidam de *puero vobis*
 eadem oriundus parochiâ, qui à die natiuita- *auditusq;*
 tis suæ surdus erat & mutus, ibidem auditum *diuinitus*
 pariter percipere meruit & loquelam. Age- *conferatur*
 bat hoc nimirùm Diuina dispensatio, vt in
 die aduentus ipsius tot signa coruscantia in-
 dicio essent, eundem locum ad hoc fuisse
 cælitus electum, vt tanti Confessoris corpore
 illustraretur.

Cap. Nov. Ms. B

40. Quod cum innumeris vndique sti-
 patum turbis, monasterio paullatim appro-
 pinquare cœpisset, Episcopus quidem nequi-
 bat occurrere, (nam apud palatium tunc mo-
 rabatur) sed tamen Clerus omnis cum vni-
 uersis Ecclesiastici cultus ornamentis proces-
 sit obuiam, sequente populo, qui vel de lon-
 ginqvis venerat, vel ex eodem oppido & vi-
 cinis locis illuc ad audienda Missarum solen-
 nia in tantâ festiuitate fuerat congregatus.
 Cumq; sibi non paruo ab oppido intervallo
 vterque populus, sequentium videlicet vene-
 rabile corpus atque excipientium, obuiasset,
 ij qui occurrerant, ter cuncti simul solo pro-
 strati, summâ illud cum veneratione suscepe-
 runt. Cumq; Clerus in hymnis & confes-
 sionibus Deum benediceret, & spiritualium
 carminum melodiam, Sanctorum laudi con-
 gruam, concineret, populus verò KYRIE
 ELEISON ingeminaret, cum ineffabili iubi-

magnâ ordi-
 nium ordi-
 num accla-
 matione &
 pietate,

gingus Ms. B

hi qui occur-
 rerunt Ms
 1-2. Ms

lo

lo erectis ad Deum mentibus singulorum, nihil eius laude dulcius videbatur: ita ut in huius vitæ exilio similitudinem quamdam beatitudinis, quæ in patriâ speratur, prægustasse viderentur, de quâ dicitur: Beati qui habitant in domo tuâ Domine: in secula seculorum laudabunt te. Quem illis tantum divinæ laudis amorem, eius meritis credimus inspiratum, in cuius tunc exequiarum honorem fuerant congregati: quoniam & ipsius sola in cælis beatitudo, vita & gloria, non nisi laus Dei est, in cuius caritate perfectâ ad tantum ipse sanctitatis culmen ascendit. Itaque cum sensim magis ac magis in altum sublatae populi voces attollerentur, etiam circumquaque gaudentium, psallentium, Deo gratias agentium & iubilantium, illi in voce exultationis per totam viciniam sonitus intonarent, cum tali honore sacratissimum corpus in ecclesiam delatum, & in loco, in quo hætenus requiescit, collocatum est. Vbi quantis postmodum miraculis effulserit, quanta sanitarum dona præstiterit, alibi dicenda reseramus, hinc præsentis libello terminum imponentes.

41. Hæc denique secundum tuum, Præsul venerande, præceptum, nostrumque propositum, de ijs quæ in Translatione eius gesta sunt, non quidem ut voluimus, & tantæ rei conveniebat, sed ut potuimus, & scientia superpetebat, describere curauimus: non magni-

Psal. 83. 5.

deest m
ms. B.

defertur
Paderbor-
nam sacræ
corpus:

et. ms. B.

multi sunt
miracula.

Nov. Cap. ms. B.

Epilogus
Auctoris.

Volumus

pendentes in sermonum qualitate reprehendi, dum tantum integræ veritatis fide seruata diuinæ operationis insignia silentio tegi nequaquam permetteremus. Nostri enim propositi necessitas admonet, vt in huiusmodi operibus nobis iniunctis id omnimodis elaboremus, vt si nos imperitia facit ineloquentes, deuotio tamen ostendat obedientes. Nec infructuoso nos sudore laborasse confidimus, si alicuius lectoris hæc in manus sumere dignantis, vel cuiuscumque audientis animus in laudem largitoris tantarum virtutum fuerit excitatus. Merito namque laudes illi & grates toto corde referimus, qui nos inter tot ærumnas seculi laborantes, tantorum Patronorum suffragijs tueri dignatur. Qui per visibiles corporum curationes ad internam nos animarum salutem quærendam prouocantes, spem tribuant per eorum exempla & intercessionem illuc perueniendi ex hac valle lacrymarum, vbi absterget Deus omnem lacrymam ab oculis Sanctorum. Quò qui iam Sanctum suum Liborium feliciter perduxit, nos quoque licet indignos, eius interuentu, venire concedat, qui in Trinitate perfectâ vnus & verus viuit & gloriatur Deus per infinita secula seculorum, Amen.

a Serena vocatur in minori historia. Videtur is esse fluuius, qui Salcottenâ defluit iuxta arcem & pagum Werne. Sanè Ioannes Gigas, siue Rife, in Prodomo Geographico, viam regiam à Rheno Paderbornam ita describit; Duisburgo, Brock, Mollem, Effendiam, Boec-

1.2.ms B

Boeckum, Tremoniam, Vnnam, Gesekenam, Saltkottenam, Paderbornam. *in quâ viâ is quem dicit fluius occurrit, congruente dimensione, qua in historiâ assignatur. Neque nomen fluij Serena, à Verne aut Werne, arcis ac pagi nomine multum abluat. Verena fortassis, aut Werena, scriptum olim fuit.*

E I V S D E M
T R A N S L A T I O N I S
H I S T O R I A,

Ex veteri Legendario Eccl. Cenoman.

Baderadus I.
Ep. diuino
monitu it
Cenomanos,
Reliquias
petiturus,

Tempore quo Cenomanica Ecclesia B. Aldrico Pontifice gloriabatur, & Gallia sub Ludouico Pio Rege & Imperatore florebat; Baderato venerabili Patroburnensi, Saxonix regionis, Episcopo, vnde a B. Aldricus oriundus erat, Diuinâ iniunctum est reuelatione, ad urbem Cenomanicam proficisci, sacrarum reliquiarum perdiuitem & inde aliquê ibi quiescentiam deferre Sanctorum, toti Saxonix, de nouo ad fidem Christi conuersæ, sacris meritis profuturum. Qui nihil cunctatus Diuinis obedire præceptis, adhibitis sibi reuerentioribus suæ Ecclesiæ personis, eò proficisci decreuit. Sed vt sacræ petitioni regia quoque sub-

subueniret auctoritas, ad Ludouicum eo tem-
 pore gloriosum Regem Francorum paullu-
 lum declinavit: & acceptis ab eo ad vota sua
 epistolis, ad Cenomanicam, quò intenderat,
 urbem feliciter *b* peruenit.

2. Qui à B. Aldrico benignè & honorifi-
 cè susceptus, aduentus sui causas exposuit, re-
 gias epistolas recitans; & ne aliquam pati
 posset repulsam, ad Diuinum sapius recurrit
 oraculum & Angelicam reuelationem. Exau-
 diuntur à B. Aldrico sine morâ eius vota: &
 assumptis in processione Ecclesiasticis or-
 namentis, vterque Pontifex Aldricus & Ba-
 deratus, vnâ cum Clero ad reclinatorium
 Sanctorum proficiscuntur. Erat autem *c* in
 suburbio prædictæ ciuitatis, supra fluuium
 Sarthæ, in honore Apostolorum fabricata ec-
 clesia, quæ cum se Reliquijs multorum San-
 ctorum iactitaret, præcipuè super pretiosis
 BB. Liborij atque Victurij corporibus gloria-
 batur. Ad quam, velut ad promptuarium
 gemmarum Domini Pontifices accedentes,
 deflexis in orationem poplitibus, sacræ suæ
 præsumptionis facilem & felicem meruerunt
 effectum. Quippe quibus hoc etiam merita
 B. Liborij contulerunt, vt nec loci ignorantia
 fallerentur, nec aliquâ superueniente mole-
 stiâ sacrum opus impediretur.

3. Et ne quisquam de meritis hæsitaret
 Confessoris sancti Liborij, dum beata mem-
 bra piâ curiositate defodiuntur, & in vase
 I cum

*litteris à
 Lud. Pio
 Imp. ac-
 ceptis:*

b

*à S. Aldrico
 Ep. obtinet
 corpus S. Li-
 borij.*

c

*quod facile
 effoditur*

*suavis odor
diminitus
ad eum replet:*

*sunt alia
miracula:*

*cæca visus
restituitur,*

*puero (pulso
dæmone) u-
sus rationis:*

*dein claudus
gressus,
vox muta,*

cum debitâ reuerentiâ componuntur, tam festiuus odor astantem populum affluit, ut adesse putaretur omnium commixtura aromatum; & cuius orationes fuerant sicut incensum in conspectu Domini, eius ossa non immeritò odorem spirauerunt incensi. Iam beati artus quasi quoddam futuræ gloriæ pignus acceperant, qui illud futuræ gloriæ mirificum nectar astanti populo propinabant. Mirata est turba insolitam generalis beneficij refectionem: sed vnde in maiorem suspenderet stuporem, plures ibi salutem consecuti sunt specialem. Quædam enim mulier cæca dum ad defossos artus & sacras Diui Liborij reliquias propiùs accessisset, torpentium oculorum tenebras euasit, & ad propria reue- nit. Huic successit & aliud non minùs stupendum miraculum: nam antiquus hostis & vaser animorum auceps diabolus inuaserat quemdam Ecclesiæ filium, quem mente & carne torquebat assiduè: qui à matre ad sanctas attractus reliquias, expulso dæmone, & turbatæ mentis memoriam & afflictæ carnis recepit tranquillitatem.

4. Compositis intereà reuerendis artubus in vasculo, impositum est sacrum onus pijs humeris Sacerdotum, & ad matrem Ecclesiam honorificè deportatum. Vbi duo viri in ipsius matris Ecclesiæ sinu, quorum alter claudus, alter fuerat mutus, incommodi sui remedium consequuntur; nam alter vsum linguæ

linguæ recepit, alter vitiosum incessum ami- alteri mem-
 fit. Alius etiam monstrum magis quàm ho- brorum in-
 minem exprimens, ad propria sanus reuerti- columitas,
 tur. Flet populus præ gaudio & lætatur, &
 discessuro Pastori reuerenter famulatur, ro-
 gans ne Pastor ouium obliuiscatur. Interea caco visus,
 cæcus natus illuminatur, energumenus fugi- energumeno
 to dæmone sanatur. libertas:

5. Manè autem facto sancti Pontifices
 sanctæ fraternitatis fœdus inuicem percu-
 tiunt, & sub sacro osculo suarum orationum
 suffragia comunicant. Certant filij Dei Di- Paderbor-
 uinis se præuenire obsequijs. Experiantur nenses in ite
 Saxones non infructuosam Cenomanorum cum Ceno-
 benignitatem, à quibus & largos sumptus ad manis fra-
 viam, & intercessorem suscipiunt ad gloriam, ternitate,
 nempe B. Liborij corpus cum multis aliorum d
 Sanctorum reliquijs illis tribuitur. Gratulan- sumptibus
 tur Saxones pretiosas secum delaturi marga- itineris do-
 ritas, quæ & illos illustrarent in terris, & in- nati
 ter Angelos coruscarent in cælis. Et alijs reli-
 quijs,

6. Eos autem cum illo locuplete thesauro
 Saluatoris ecclesiâ egressos, S. Vincentij mo-
 nasterium pio recepit affectu, vbi quidam
 eorum populum circumstantem sic affatus
 est: Gratias vobis, filij Dei & cohæredes Iesu gratias
 Christi. Certum quippe sacre dilectionis agunt;
 argumentum posteris reliquistis, cum nobis
 ex studio humanitatis necessaria corporum
 hilariter effudistis, & ex reuerentiâ Diuinæ
 receptionis Patronum tribuistis animarum.

Vnde gratias Deo agentes, vestris nos orationibus cōmendamus, numquā tantis ingrati beneficijs, numquā vestræ benignitatis immemores, numquā studiosissimæ pietatis satis abundè futuri prædicatores.

7. Ijs peroratis, & dicto vale, Saxones discedunt, & sacro suffarcinati thesauro, ad e pontem Yuriacum, duobus ab vrbe distantem milliaribus, felici proficiscuntur euentus vbi sanatus est mutus & surdus. Inde profecti ad ecclesiam f S. Medardi perueniunt. Vbi eius fama miraculorum circumquaque diuulgata est: & accurrentes vndique vicini infirmos suos offerebant, incolumitatem eorum deprecantes; quibus sancti Confessoris intercessione & sanitas conceditur, & deuotio fidelium augetur. Sequenti die ad vicum Canoniorum, nomine g Conediarum, accedunt: ibique, deposito in basilicâ S. Symphoriani sancto corpore, pernoctant: vbi spectabilis fæmina, miris modis à dæmone vexata, ad Sancti reliquias accedens, fugato dæmone liberata est. Et vt mirandis miranda succederent, alij quoque septuaginta infirmi redditi sunt sanitati, & vnus præter ceteros vsque ad portentum gibbosus & paralyticus.

8. Hinc Carnotum proficiscuntur, cui tunc præerat Bernuinus venerandæ sanctitatis Antistes; qui audiens aduentum sancti Confessoris Liborij, sumptis secum suæ diocesis Sacerdotibus, qui illic sacrum concilium cele-

c
ad Pontem
Yuriacum
mutus &
surdus sa-
natur.

f
alij in viâ;

g
ad Conedia-
rum ener-
gumena;

Et alii 70.

*excipiuntur
magnificè
ab Ep. Car-
notensi,*

celebraturi conuenerant, festiuo apparatu obuius ei procedit, pio veneratur affectu, ac speciali deuotione suscipit. Resultat vbique vicinia cymbalorum sonitu, reboat psallentium voce clericorum, qui sacrum corpus, humeris impositum Pontificis, vsque ad ecclesiam S. Carauni, propè ciuitatis muros constructam, deuotiori reuerentiâ comitantur & retroducunt. Vbi puella monstro per similibus, sanata est.

(vbi agra sanatur)

9. Inde Saxones profecti breui Parisios allabuntur, qui à h. B. Ercanrado Parisiensi Episcopo gloriâ quâ decuit suscepti sunt: vbi in matre Ecclesiâ corpus beati Confessoris Liborij biduo requieuit; per cuius intercessionem dæmoniaca, muta & surda sanitati est restituta. Egressi inde dum iuxta Montem Martyrum proficiscētes, ad ecclesiam B. Dionysio sacram accederent, obuiam quemdam surdum à naturâ & mutum habuerunt; qui more aliorum ante sacras reliquias sua vestimenta substernens, accessit ad feretrum, & osculatus est, & sic S. Liborij interuentu, quod totis votis postulabat, est assecutus.

h
& ab Ep. Parisien.

surdus & mutus curatur:

10. Comitatur maxima Gallorum multitudo venerabiles reliquias, & vsque ad Rhenum fluium deuotiùs prosequitur, tantò patientiùs angustias itineris toleratura, quantò sæpius collata miraculorum beneficia illis blandiebantur. Imposito tandem naui corpore discedunt Galli, nil vlteriùs de meritis illius

comitantur Galli vsque ad Rhenum:

dubitaturi, qui tot cæcorum illuminationibus, tot curationibus debiliū, tot repulsis dæmonum, fuerant experti.

*occurrunt
Saxones:*

11. Stabat ex alterâ parte Rheni deuota Saxonum multitudo, quæ iam discurrentium miraculorum famâ perculsa venientem Patronum festiuo cursu suscipere decertabant. Suscipitur locuples ille thesaurus, suscipitur, inquam, desideratus Patronus, & ad urbem tanto intercessore gauisuram gloriâ quâ debuit defertur.

*mutus ad-
uentare re-
liquias præ-
dicit:*

12. Cuius aduentum quidam mutus prædixit: dum enim adhuc procul esset, & in matre ecclesiâ Patrobrunensi Missarum solennia celebrarentur, aperto ore & attentis auribus, ille boni nuntij præco, dixit, haud procul esse expectati intercessoris corpus. Cui credidit Clerus, & nouum suscepturus Patronum cum sacro apparatu obuiam Clero procedit. Interim verò beati funeris portitores iuxta fluuium Serenam, tribus ab urbe distantem millibus, parumper substiterunt; ubi multa claruerunt miracula: ibique prædictæ ciuitatis populus & Clerus, ad fidem recenter conuersi, ad beatos artus accedentes, ter in humum prostrati, gratias Deo egerunt, & diu promissum, diu expectatum, diu cum lacrymis quæsitum Patronum suum B. Liborium susceperunt. Quem pio honore deferentes in matrem ecclesiam Patrobrunensis regionis, in eius honore postea consecratam, hono-

*que dedu-
cuntur Pa-
derbornam,
non sine mi-
raculis.*

honorificè in sacro die Pentecostes collocauerunt, sacris meritis toti Saxonix profuturum. Hunc etiam precemur, vt in aeternum cum Christo viuamus, cui cum Patre & sancto Spiritu sit laus & gloria in sempiterna secula, Amen.

a In Vita S. Aldrici, quam dedimus 7. Ianuarij, dicitur pater eius Syonius in Galliâ ortus, Gerilda mater ex Germanis genus duxisse. Coruasserijs scribit patrem Sionium Saxonem fuisse, matrem Verildam è Bauariâ oriundam, utrumque è regio genere.

b Prior historia ex Idonis Presbyteri, vnius è Legatis Baduradi, relatione, à coætaneo conscripta, non ipsum Baduradum, sed solum eius Legatos iuisse in Galliam tradit.

c Non ergo, quod scribit Coruasserijs, iam an. 834. translata erant SS Iuliani, Thuribij, Pauacij, Liborij, Romani, Trenchestine, Adrechildis, Hadoindi corpora. Sed fortassis eodem anno 836. postquam in Saxoniam auectum erat S. Liborij corpus; S. Aldricus, miraculus iam patratus motus, reliquorum quoque ad basilicam Cathedralem transferri corpora curauit. Coruasserijs ait Translationem contigisse die 25 Iulij, quod die anniuersaria circum urbem instituitur supplicatio. Meminerunt Translationis S. Iuliani Ep. eo die quaedam Martyrologia.

S. Iuliani
Ep. Cenom.
Translatio
25. Iulij.

d Diximus suprâ ex Roleuinckio & Gobelino, Sanctorum aliorum reliquias unâ cum S. Liborij corpore allatas.

e Coruasserijs locum hunc Yurè appellat.

f Coruass locum ait situm ultra Huinam amnem, vulgoq; dici S. Mars de la Briere.

g Idem, Conneray.

h De eo egimus suprâ. Coruass. Eucaradum vocat. Nusquam alibi legimus eum Beatis accenseri, nisi laudatissimus Antistes fuerit.

HISTORIA

REDUCTIONIS RELIQUIARVM

S. LIBORII,

Auctore Ioan. Carolo Erlevvein.

Reuerendissime ac Serenissime
 Princeps, Clementissime
 Domine.

ANNO
 MDCXXIII.

I.

Erenitatis Vestrae manda-
 tum Broilæ an. MDCXXVII.
 die xxvii. Nouembris, vnâ
 cum litteris Admodum Re-
 uerendæ & Prænobi-
 lium DD. Decani ac Capituli Paderbornensis
 Ecclesiæ, ad me perlatum est xiiii. Decem-
 bris: eaque omnia debitâ cum reuerentiâ re-
 cepi, ac perlectis ritè omnibus, quæ in ijs con-
 tinebantur, confestim me ad obsequentissimi
 animi officium contuli, & cœpi in memo-
 riam reuocare præterita tempora & seruitia
 mea humillima; nimirum quòd an. MDCXXII.
 Ser^{mæ}. Clem^{iz}. suæ consensu impetrato, sub
 Sereniss. Lotharingiæ Duce Henrico, nullis
 licet meritis meis exigentibus, signiferi eque-
 stris honorem in militiâ consecutus, stipen-
 dia

*Auctor mi-
 litat Lotha-
 ringo an.
 1622.*

dia meruerim, bello quod aduersus Mansfeldium tunc gestum fuisse constat. Cùm autem *dein Gallo* post missionem honestam, vii. Iulij eius *sub Rin-*dem anni, quando Regis Galliarum exercitus *gratio:* ad Sermese iustrabatur, altera stipendia eques cœpissim mereri, auspicijs Illustrissimi Ottonis Philippi Comitis Siluestris ac Rheni, aduersus eundem Mansfeldium, pro obsequio Regis Galliarum, militantis; præclara mihi, Dei munere, obuēnit fors, S. Liborio, suæque Serenitati vnà seruiendi.

2. Siquidem anno eodem MDCXXII. die xviii. Septembris, cùm Illustriss. Otto Philippus Comes Siluæ ac Rheni, Vaucoleurio Galliaæ vrbe, in quâ ipsius equestris legio stationaria habebat, profecturus esset, ab eius Gratiôsâ Generositate impetraui potestatem Coloniam proficiscendi, eâ conditione, vt sex hebdomadam euoluto curriculo me ipsius gratioso obsequio restituerem: quod etiam pro viribus annisus sum præstare. Cùm autem *ab hoc iube-* iam itineri me darem, idem gratioso suo *tur Electori* imperio id mihi negotij dedit, vt apud Serenissimam Clementiam vestram, præter *Colon. offer-* humillimam obsequendi promptitudinē, etiam *re restitu-* indicarem, quâ ratione Reliquias S. Liborij, à *tionem Re-* Christiano Brunswici Duce acceptas, asseruaret, & honori Paderbornensis Ecclesiæ non inuitus daret, vt ea Patroni sui thesaurum sacrum recuperaret, & Sanctus in locum pristinae quietis, ac honoris sui gradum, restitueretur.

retur. Et quandoquidem sua Sereniss. Clem. etiam Paderbornensi Ecclesiæ, Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ, præfideret, se libenter venire in partem curæ, quam sua Sereniss. Clem. pro eiusdem Ecclesiæ sacris habere dignosceretur.

3. Feci itaque quod mihi imperatum erat sanctè & ordine; ac *iii.* die Octobris eiusdem anni coram suâ Sereniss. Clem. mandata Illustriss. Comitis exposui: Nimirum, non multò ante eam diem Ducem Brunswici Christianum, cum ciuitatem Paderbornensem impetu belli sui occupatam, expilasset, *quas Paderbornâ ablatas,* sacras S. Liborij Episcopi reliquias ex summâ æde abstraxisset, secumque è Westphaliâ in Hassiam ad Mœnum flumen vsque conduxisset; conditorium verò Sancti pretiosum confregisset, & ex illius aliâque materiâ imperialibus nummis similem procudi fecisset monetam; demùm post ambigua itinera tritum ferè horarum itinere supra Metensem in Mosellæ ripis sitam urbem confedisset; eoque loci prædictus Illustriss. Comes Rheni, eundem Ducem cum quinque vel sex virorum comitatu familiariter inuississet, inter varios super mensâ sermones, uti fit, etiam de reliquijs S. Liborij sermonem esse subortum. Cumque Illustriss. Comes confidenter inquisisset, quonam eæ reliquiæ deuenissent inter tot itinera Ducis, ipsum Ducem excepisse, dixisseque eas adhuc apud secretarium suum *et circumuectas,* asser-

afferuari, ac mox iussisse ex abaco supellecti-
 lis argenteæ exemptas afferri. Quod cum illi-
 cò factum fuisset, Illustriss. Comiti esse osten- *linleo inuo-*
 sas super mensâ, inuolutas obscuræ & inglo- *lutas, & si-*
 riæ mappæ, seu linleo, attamen consuto & si- *gnatas,*
 gillis Ducis ipsius munito. Cumque propiùs
 eadem reliquiæ inspectæ fuissent, & vehe-
 menter comminutæ apparuissent; ac Comes,
 veluti dubitans, ampliùs inquisisset, num eæ
 verè essent Reliquiæ, quas in S. Liborij condi-
 torio reperisset; ibi Ducem respondiisse, esse
 ipsissimas tam verè quàm ipse sit Brunswici
 Ducum sanguine natus, & præsens verè co-
 ram assideret. Interrogante autem Comite, *sed successio-*
 quanam igitur ratione ad eò essent commo- *ne confra-*
 litæ, Ducem respondiisse, eò quòd abaco ar- *ctas,*
 gentæ supellectilis inclusæ, cumque eâ per
 itinera & hospitia sæpius contusæ fuissent.

4. Tum demùm Comitem cœpisse insta-
 re, petijssæque vt eas sibi Dux gratiosè cle-
 menterque cederet, cum ei per religionem
 suam, à Sanctorum reliquijs alienam, nihil
 admodùm possent proficere, & Comes ipse
 vicissim alio ipsi commodiore munere posset
 honorare cognatum Ducem, nimirùm ge-
 nerosiore equo & pilei honestamento præ-
 claro. Ad quæ cum ipse Dux retulisset, se ad
 eas reliquias neque dimittendas neque reti-
 nendas sat cõsilij habere, & esse perplexum, *a*
 tandem tamen varijs modis precibusque
 adhibitis Ducem Christianum, sine vlllo pacto
 mune-

sibi Halber-
stadius do-
narat,

ipse in arce
suâ asserva-
bat:

muneris alicuius, Illustriss. Comiti Ottoni Philippo Reliquias easdem liberaliter esse largitû. Atque hæc vix xiv. diebus ante cladem Duci in finibus Brabantiaë xxix. Augusti 1622. (in quâ ei brachium confractum fuit) illatam, prædicto modo accidisse. At Comitem sæpè memoratû, lætum munere sacro, easdem acceptas ob signatasque statim Principi de Croy coniugi suæ in arcem Neuuiller, quæ ferè septem leucis supra Nanceium visitur, transmisisse: quæ illas pari gaudio reuerentiâque exceperit, & (vt erant) sigillatas in sacello arcis per Sacerdotem domesticum supra sacelli altare reponi curauerit, ibidemque honorari.

Auctor pro
is mittitur
in Lotha-
ringiam ab
Electore:

5. His compendio ad Serenissimæ Clem. suæ notitiam allatis apud Bonnam die tertiâ Octobris anni MDCCXXII. quoniam sequenti die eadem Sereniss. Clem. sua erat iter ingressura, quò Comitij Imperij Ratisbonæ agendis adesset, iussus sum, per Reuerendiss. ac Illustriss. Franciscum Wilhelmum Osnabrugensem Episcopum, iter Suæ Ser. profèqui, ac Confluentiaë responsi opportunitatem operiri. Quæ cum ne eo quidem loco, ob plurimorum negotiorum molem vndique incumbentem, affulsisset. Hanouiam vsque sum profecutus; ibique viii. Octobris Serenitatis Suæ litteras, de fide ac legatione mihi à suâ Sereniss. Clem. demandatâ, impetraui, & cum his ad Serenissimum Lotharingiaë Ducem, atque Illustrissimum Comitem Rheni citato itinere

itinere sum profectus. Cùm autem, Deo iter
 secundante, incolumis VII. Nouembris eius- *sed ab erat*
 dem anni MDCXXII. in arcem Neuuiller per- *Ringranis*
 uenissem, & Illastriff. Comitem, eodem, quò
 Sua Sereniff. Clem. contenderat, iter insti-
 tuisse comperissem, litteras Principi de Croy,
 pijssimæ Comitissæ coniugi, tradendas duxi, ac
 debitâ cum obseruantia porrexî. Quæ se Re-
 liquias petitas, etiam Suâ Serenissimâ Clem.
 omnibus modis colendâ postulante, sine con-
 silio & consensu Comitissæ coniugis, tradere
 posse prorsus negauit. Itaque infecto negotio
 tunc mihi quidem discedendum fuit: sed per
 litteras vtrîmque submissas, Serenissimæ
 Clem. Suæ ac Illustriss. Comiti ampla coram *qui Ratis-*
 de Reliquiarum recuperatione occasio data *bonæ eas*
 est Ratisbonæ in ipsis Comitissæ Imperij tra- *Electori spo-*
 ctandi: quâ factum est vt vltro citroque ha- *pondit:*
 bitis colloquijs Illustriss. Comes Reliquia-
 rum S. Liborij restitutionem ratam habere
 voluerit, & addixerit: quæ etiam consecuta
 est, vt in sequentibus dicitur.

6. Nam Comitiorum apud Ratisbonam
 peracto tempore, cùm anno MDCXXIII. ad
 XXIX. Maij Sua Sereniff. Clem. ad Bonnense
 castrum salua, gratulante patriâ vniuersâ, re-
 diisset; iterum cum litteris fidei, & negotij
 eiusdem apud Illustriss. Comitem Rheni con-
 ficiendi gratiâ, missus sum in Lotharingiam,
 ad castrum Neuuiller, adiuncto mihi comite *mittitur de*
 itineris Adm. Reu. & doctissimo Domino *nudò anno*
 1623.

D. Ioan-

D. Ioanne de Blier Canonico SS. Cassij & Florentij in collegiatâ Bonnæ Ecclesiâ, nec non Aulico Sacellano : cumque eo, rhedâ ad iter clementer datâ, iter ingressus sum, deducente nos Sereniss. Clem. Suæ caduceatore. Iter nobis fait Bonnâ egressis per Eissliæ iuga & valles, Adenauiam, Merrimum, Vitelliacum, Treuirorum Augustam, Ricciacum, siue Sirick, Theodonis Villam, Metas, Mussipontem, Nanceium.

7. Cùm autem ad Neuuillerium castrum peruenissemus, neque Illustriss. Comitem, neque Principem coniugem reperimus : sed Comitem quidem ad curiam Regiam Parisios profectum esse, Principem verò ipsam in Baudouiller concessisse comperimus. Ea causa fuit, cur Neuuillerio castro duodecim leucas processerim, itinere facto per Rambervillariam & Aultrey, interiecta loca Neuuilleriensi castro & Baudouillerio. Ibi Principis Neuuillerium rediturae præsentiam nactus, oblatis litteris, alijsque mihi clementissimè mandatis, postero die cum Principis aulâ Neuuillerium redijmus, & vi. Iunij in castrum peruenimus. In quo cùm pro Serenitatis Suæ obseruantia, nos Missos eiusdem gratiosè recepisset, atque in octauum Iunij diem detinuisset, ex consilio & consensu Illustriss. Comitis Rheni, mariti sui, suoque gratificandi studio, magno sensu pietatis ac reuerentiæ, Reliquias S. Liborij, præsentibus aliquot Sacerdo-

*Benignè ex-
ceptus,*

*Reliquias
accipit à
Ringramij
uxore,*

cerdotibus, per sacelli aulici Rectorem nobis cum ipsâ, cui inuolutæ fuerant, mappâ, seu linteo mensæ vsibus olim destinato, offerri & tradi iussit. Quæ traditæ per Sacerdotes ^{suauem} con- ^{odorem ex-} festim apertæ, non sine insigni odoris fra- ^{spirantes,} grantiâ expirante, positæque sunt in capse- ^{lâ,} lâ, quæ statim inclusa est cærulei coloris panno, consutaque, circumducto sæpius eiusdem coloris serico redimiculo, quod va- ^{denuò obs-} rix in locis ipsius Principis, in rubrâ cerâ in- ^{gnatas:} fixis, sigillis communitum fuit, nobisque con- creditum.

8. Verumtamen eadem pijssima Princeps mappam, in quâ antea reliquiæ S. Liborij re- quieuerant, in partes scissam, gratiosè inter præsentés distribuit, qui magno animi gau- dio reuerentiâque suas quisque partes am- plexi fuerunt. Ad hæc etiam partem ossis de ^{osse isidori:} S. Liborio suo sacello seruauit, eamque in li- ^{terento} gneâ, arte singulari efformatâ, & viuis colo- ribus delibutâ hermâ, seu statuâ Episcopalis habitus, pectore tenus productâ, recondi cu- rauit, vt sancti hospitis memoria ex eius loci incolarum animis numquàm deleretur, sed præsentiam aliquantâ corporis sui ipse locum sanctificaret, in sui ac Dei Optimi Maximi obsequium. Cui spei optimæ sanè hætenùs ^{ob vicin-} non defuit pius effectus in animis circum- ^{rum pieta-} positorum populorum, qui locum illum sup- ^{erius} plices, votis etiam anathematis, frequentare non desistunt.

9. Huic

9. Huic religioni caussam non leuem dedit id quod per legationis meæ tempus ex ipsâ Principe accepi. Cùm enim illa, acceptis nuper sanctis Reliquijs, consideraret Reliquias S. Liborij è folio honoris & loco diuturnæ quietis suæ, Ecclesiâ scilicet Paderbornensi, violenter & contumeliosè abstractas, & huc illucque cum impio exercitu sine honore & reuerentiâ ipsi congruente, circumactas fuisse, Electa Princeps pium & decorum animo facinus concepit, nempe honore aliquo sancti hospitis sui lipsana celebrare, populoque vicino commendare. Itaque tam in memoratæ arcis parochiâ, per sacelli Rectorem, quàm in vicinis circumcirca parochijs, etiam in ciuitate *b* Baionensi, præconiâ voce edictum fuit, quòd Reliquiæ S. Liborij Episc. per Christianum Ducem Brunswici Paderbornâ violenter ablatae, & cum exercitu circumductæ, demum in Illustriss. Comitis Rheni, &c. Domini sui, potestatem deuenissent, & modò in arcis Neuuiller sacello ad cultum debitum essent repositæ; & ideò certus dies esset statutus, quo supplex circumcirca populus ex utroque sexu collectus, sancti hospitis venerandi gratiâ, cum ipso Sancto sit processurus in publicum, succollantibus sacro oneri duobus Ecclesiastici ordinis viris; ipsaque Principe cum aulâ ac populo vniuerso prosequentibus per magnum agri circumiecti tractum, populo in hymnis & canticis
Domi-

*quod ijs so-
lenniter in
supplicatio-
ne ambar-
usali cir-
cumlatis,
b*

Dominum Sanctorum collaudante, donec Reliquiæ in sacellum & altare relatæ suo fruerentur honore.

10. Accidit eo die aliquod non leue sanitatis beneficium, vni, vel potiùs duabus personis in vno, collatum. Nimirum fœmina probæ famæ, magno fidei & pietatis sensu, filium octennem, ab vtero matris contractum adèd vt genua ad pectus eius contorta rigerent, magno nihilominùs labore in prædictâ procedentium turbâ circumtulit, orans Deum, vt meritis S. Liborij Episcopi ipsam & filium exaudire dignaretur; & si tam ipsi quàm filio salutare foret, puerum ab infirmitate suâ absolueret. Res mira: cùm mater processione peractâ, fessa & genibus nixa puerum ante se deposuisset, & ante Reliquias *contractus* S. Liborij super altari repositas feruentiùs in *sanatus* medio templi oraret, ecce puer volutari *esset* cepit, & mox in pedes erigi, & erectus ambulare, timidè tamen & nutando, vti solent qui primos gressus figere discunt, atque ita confestim ad altare pergens, ibi Deo & S. Liborio gratias agit. Mater pueri, videns virtutem Dei in filio, & ceteri qui aderant, puerumque nouerant, ingenti gaudio perfusi, lacrymas præ teneritudine cordis admirantis non tenebant, sed Deo & S. Liborio pro tam manifesto signo sanitatis laudem dicebant. Factum est hoc signum in ipso arcis Neuuiler sacello, vbi reliquiæ sacræ in conspectu

pijssimæ Principis erant collocatæ : & ego, cum isthuc legatus adueni, auide eundem puerum sum contemplatus, vnâ cum socio itineris mei, ipsumque locum, in quo acciderat, non sine gaudio inspexi. Quin etiam fidelissimas de hoc miraculo litteras testes, Latino ac Francico sermone scriptas, Princeps de Croy ad Sereniss. Clem. suam transmisit, vnâ cum Reliquijs S. Liborij.

II. Referebat etiam eadem pijsissima Princeps plura sanitatis signa in ægris, maximè *multi febribus liberati:* febri correptis, Dominum operari dignatum, ad honorem serui sui S. Liborij: sed exactam notitiam singulorum, quæ in Principis animo multa erat, mihi comparare tam breui tempore superfedi, cum festinarem citissimo reditu Sereniss. Clem. Sux mandatis satisfacere.

12. Itaque summo manè circa tertiam horam itineri nos dedimus cum Reliquijs in rhedam impositis. Quod cum non lateret plebem vicinam, ex hac plures personæ ad rhedam accedentes, eam supplices venerari, S. Liborij à se auerendi suffragia postulare, & in discessu ex arce lacrymari cœperunt. Nos autem Camponidem, Mussi-pontem, S. Iulianum, Ricciacum, denique Treuiros peruenimus: & sub vrbis muris in S. Maximini abbatiâ religiosissimam cum sacris pignoribus diuertimus. Ibi indicio sacrorum pignorum cum Abbate communicato, ipse insigni gaudio

*cas Auctor
desert Tre-
uiros,*

*ea iussu Ele-
storis visi-
tantur.*

aulâ viros, nimirum R. P. Georgium Schrotelium, Societatis I E S V Sacerdotem, Confessarium suum, & Nobilem ac strenuum Dominum D. Benedictum Schweindell Camerarium; qui præfente P. Priore monasterij Mariæ-Forestani, iussu Sereniss. Clem. Sux, cistam continentem Reliquias S. Liborij, referatis sigillis, aperuerunt, inspexerunt, & cognitione terminatâ, rursus sigillis pro suæ Serenitatis parte communierunt; mandantes, Vestræ Sereniss. Clem. iussu, Reliquias easdem in sacrario Mariæ-Forestano intactas seponi oportere. Quibus ritè constitutis, nos scripta, attestations miraculi, Latino ac Francico idiomate exaratas, nec non litteras Principis de Croy ad Sereniss. Cl. V. datas, prædictis viris delegatis porreximus, ad eandem Clementiam perferendas. Hæc summatim gesta sunt in negotio Relationis Reliquiarum S. Liborij, eo tempore quo Sereniss. Clem. Sua operâ meâ paratissimâ vti dignata est: quam vt semper pluribusque in caussis impendere Sereniss. Clem. Sux seruitio liceat, Deum precor, qui eandem Clem. suam patriæ diutissimè incolumem præstare dignetur. Ita precor, & ad posteritatem testor, in castro & oppido Seren. V. Cæsaris-Insulano anno MDCXXVII. XXIII. Decembris. SERENISS. CLEM. SVÆ

humillimus cliens

IOANNES CAROLVS ERLLENWEIN
Prætor Lunnensis & Vrdingensis.

a ERAS

a Erat is, ut supra annotauimus, asecularum magis suorum, quàm proprio vitio malus. Testatus nobis est vir clarissimus Bartoldus Nihufius (qui Helmstadij unà cum ipso Christiano, an. MDCXV. studijs operam dedit, ac postea litterarum scientiã in Aulã erudit Saxonia Ducem Vinariensem Bernardum, preclari dein nominis militem, si pro meliori causã arma gessisset) is, inquam, cum iam prior pars huius commentationis excusa esset, testatus est nobis, Christianum Ducem eo tempore indolis fuisse optima: sed postquam Episcopatu Halberstadiensi auctus est, alios planè mores induisse, fraude (ut omnium opinio erat) Billerfeldij chirurgi, hominis impijssimi, qui aliquamdiu Constantinopoli atque in Perside versatus, in huius deinde improvidi adolescentis sese familiaritatem insinuauit, eiq; pharmacum miscuit, quo fieret ex homine (ut aiebat) nimium scholastico generosus ac vegetus: verum ea potio insanum eum quodammodo reddidisse visa est. Hac tunc per Saxoniam fuit fama. Pessimè ipse quoque postea periit Billerfeldius, ab rusticano homine, cuius uxori afferre stuprum moliebatur, trucidatus. Quanti interest, quibus magistris formanda committatur Principum adolescentia!

b Non hec Aquitania, ad Cantabrorum confinis, urbs est Baiona; sed Lotharingia oppidum ad Mosellam flumen, non longè ab Neuwillari arce.

A C T A

ECCLESIAE PADERBORN,

De Reliquijs S. LIBORII Episc. Peregrino Carleno Abbati, pro Ecclesiâ Amerinâ, donatis.

1. N nomine Domini, Amen. Tenore præsentis publici instrumenti, cunctis pateat euidenter & sit notum, quòd anno post Christum natum millesimo sexcentesimo quadragelimo sexto, indictione decimâ quartâ, Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini D. Innocentij, eius nominis decimi Papæ, anno secundo, sabbathi nonâ mensis Iunij, inter septimam & octauam ante meridiem, coram me Notario Apostolico, in infrâ nominatorum testium præsentia, personaliter constituti fuerint, Illustrissimi & Reuerendissimi Domini, Theodorus Adolphus à Recke Præpositus, Casparus Philippus à Kettelers Decanus, Ioannes Gulielmus Baro de Syntzigh Cantor, & Cellerarius, Adolphus Henricus Droste Præpositus Cathedralis Monasteriensis, Arnoldus de Vitinghoff cõdictus Schelle, Præpositus ad S. Mauritium Monasterij, Adolphus Henricus Droste Iunior

Acta notarialia Monasterij confecta 9. Iunij 1646.

nior, omnes Ecclesiæ Cathedralis Paderbor-
 nensis Canonici; prout & Illustriss. & Reue-
 rendiss. Dominus Peregrinus Carlenus Ab-
 bas S. Mariæ, Plenipotentarius Ducis Gel-
 driæ & Iuliæ, Comitum Egmondæ & Zutpha-
 niæ ad tractatus pacis vniuersalis; me Nota-
 rium & testes adhibitos requirentes, vt vnâ
 cum iisdem Dominationibus, vigore eum in
 finem porrectæ singularis requisitionis sche-
 dulæ, certo cuidam ab ijs celebrando & di-
 ctæ schedulæ inserto actui interesse, eum-
 demque sic peractum ad protocollum meum
 redigere, necnon desuper, erga condignum
 meum salarium, vnum vel plura conficere
 vellem, instrumentum & instrumeta. Actum
 Monasterij Westphaliæ in aulâ habitationis
 Reuerendiss. & Illustriss. Domini Bernardi à
 Westerholt Cathedralis Ecclesiæ ibidem Ca-
 nonici, anno, indictione, papatu, mense, die,
 & horis, quibus supra; præsentibus circum-
 spectis Dominis Michaële Sitthoff Notario
 & Registratore Cancellariæ Paderbornen-
 sis, & Ioanne à Versen Secretario antè memo-
 rati Illustriss. & Reuerendiss. Domini Abbatis
 Carleni, vt fide dignis, ad id specialiter re-
 quisitis & adhibitis testibus.

Tenor præfatæ singularis requisitionis
 schedulæ erat subsequens tenoris:

2. Ad maiorem Omnipotentis Dei glo-
 riam. Nos Theodorus Adolphus à Recke,
 Præpositus, Casparus Philippus à Ketteler

Decanus, ceterique seniores & Capitulares Cathedralis Ecclesiæ Paderbornensis, vobis Domino Notario & testibus ad hoc specialiter requisitis, pro rei dignitate, & meritis S. Liborij Patroni nostri, exponendum duximus; Quandoquidem magnus Dominus & laudabilis nimis, etiam laudandus in Sanctis suis, propter quorum merita & preces, multa nobis, eaque non leuia, subinde largitur beneficia, etiam illis ad felicioram vitam subleuatis, vt existentes in cælis, etiam nunc honorificentur in terris, vbi fideliter Domino suo ministrauerunt; hic, inquam, miserator & misericors Deus, vt annuntietur inter gentes gloria eius, in omnibus populis mirabilia eius, sicuti honorem sancti Prophetæ Elisæi iam vitâ functi, per suscitationem mortui ad contactum reliquiarum eius, toti mundo voluit esse contestatû, sic etiam serui tui, Liborij, Patroni nostri, nomē non modò apud Cenomanos in Galliâ (vnde Dominicæ Incarnationis an. 836. quintâ Calend. Iunij, sanctæ eius reliquiæ, Paderbornam delatæ, multis in viâ miraculis honoratæ claruerunt) & Paderbornæ in Westphaliâ; sed & in alijs diuersis ac diffinis locis, regnis & prouincijs, diuersorum mortuorum, ac præcipuè calculi, curatione voluit esse celebre & honoratum.

*S. Liborij
efficaci con-
tra calculi
dolores pa-
srocina*

3. Quâ quidem miraculorum experientiâ permotus, Illustriss. & Reuerend. Peregrinus Carlenus, patriâ Amerinus, dignitate Abbas beata

Beatæ Mariæ, functione Comitæ Egmundæ
 Ducis Geldriæ ad tractatus pacis vniuersalis
 Monasterij Westphaliæ Plenipotentarius,
 scriptis ad nos litteris, non modò Diuinæ bo-
 nitati quas potuit gratias egit, sed & reliquias
 nostri Sancti Liborij miris encomijs, magno
 affectu & singulari deuotione commenda-
 uit: Quòd ipse in primis Monasterij magnis *intellecto,*
 & insolitis calculi doloribus fatigatus, & tan-
 tum non exhaustus ac oppressus, intellectâ à
 Venerando admodum Patre F. Bonauenturâ
 de Ruthæno Prædicatore Capucino, tunc
 suo Confessario, mirâ S. Liborij deuotione,
 eiusdemque ad calculi malum curandum
 singulari virtute; pro suâ à calculo liberatio-
 ne, aut saltem dolorum ipsius mitigatione, *Et piè insu-*
 oblatam sibi à dicto Patre antiphonam & *caso,*
 orationem de S. Liborio, ad ipsum Sanctum,
 sæpius magnâ fide, multisque cum gemiti-
 bus, ac tandem de ipso Sancto sacrum à dicto
 suo Confessario celebrari curans, celerem
 sub eodem sacro expertus Diuinæ bonitatis *ijs doloribus*
 gratiam, ab acerbissimi calculi puncturis, & *liberatus*
 ab ipso (vt speraret) calculo miraculosè fue- *Peregrinus*
 rit sanatus: Deinde quòd frater eius Augu- *Carlenus,*
 stinus Carlenus, Ameriæ Cathedralis Eccle-
 siæ Canonicus, de hoc ab eo certior factus, *(vixi & fra-*
 cum dudum vrinandi difficultate, & conse- *ter eius dys-*
 quenter calculo, laborasset, per eandem *uriâ,*
 transmissam sibi antiphonam & orationem,
 memorati Sancti intercessionem pro recu-
 peran-

perandâ sanitate efflagitans, illicò ab isto malo liberatus sit: Demùm quòd plures in Umbriæ partibus per eiusdem antiphonæ & orationis deuotam recitationem magna à Diuinâ misericordiâ beneficia obtinuerint. Id quod intercessioni huius sancti Patroni nostri tribuens, pro patriâ suâ, Ameriâ in Umbriâ, tam euidenti miraculo in deuotionem erga hunc Sanctum & reliquias eius raptâ, earundem sanctarum reliquiarum, apud nos existentium, particulam, tam per litteras quàm per suum Confessarium, magno affectu à nobis petijt ac postulauit. Non potuimus quidem non cõmendare pium hoc desiderium tum Illustriss. & Reuerendiss. Domini Abbatis, tum Capituli & populi Amerini: verùm quia in potestate nostrâ non erat, sine consensu & expressâ concessione Serenissimi Principis nostri Ferdinandi, Electoris Coloniensis, & Episcopi Paderbornensis, vtriusque Bauariæ Ducis, thesaurum hunc vel aperire, vel minuere; ideò re & postulatione tam piâ ad ipsius Serenitatem humiliter delatâ, quando quidem gratiam & mandatum aliquam sanctarum reliquiarum partem communicandi Clero & populo tam deuotè expetenti, statim obtinuimus, prout suæ Serenitatis litteræ hinc insertæ fusiùs declarant.

Copia litterarum Serenissimi Electoris Coloniensis, Episcopi Paderbornensis, ad Capitulum

& alij in Umbriâ)

partem reliquiarum eius petit, ut Ameriam miseret;

Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Paderbornensis; quibus conceditur, vt dentur Reliquiæ S. Liborij Cenomanensis Episcopi, Paderbornensium Patroni, Illustriss. & Reuerendiss. Abbati Carleno pro Ameriâ,

4. Ferdinandus Dei gratiâ Archiepiscopus Colonienſis, Princeps Elector, Episcopus Paderbornensis, Monasteriensis & Leodiensis, Administrator Hildesimensis, Berchtsgadensis & Stabulensis, Comes Palatinus Rheni, vtriusque Banariæ, Westphaliæ, Angariæ & Bullionis Dux, Marchio Franchimontanus,

assenſerunt
Electore Colo-
nienſi. 2. Ianu-
uarij. 1645.

Venerabiles & honesti, dilecti deuoti, ex vestris ad nos XII. Decembris, huius iam ad finem currentis anni, datis litteris, earumque adiunctis, didicimus quo pio feruore S. Liborij, diœcesis nostræ Paderbornensis Patroni, nomen in peregrinis ac diſſitis prouincijs veneretur: & qualiter particula sacrarum eiusdem reliquiarum, ad maiorem deuotionem excitandam, & ad Dei honorem augendum, expetatur: quodque vos ad elargiendum illam, gratiosissimum nostrum consensum submissè exquiratis. Quemadmodum igitur nobis pergratum fuit intelligere, quod dicti sancti Episcopi veneratio, & ad illam subsecuta intercessio, tam mirabiles effectus ad exteras nationes produxerit; & minimè dubitandum sit, quin elargitio Reliquiarum eiusdem maiorem in plebe deuotionem excita-

cita-

citabit; ita libenter concedimus, vt expetenti ac postulanti Abbati Carleno (quamuis ipsæ Reliquiæ, cùm ab hostibus circumueherentur, multùm comminutæ fuerint) aliqua earum particula, sine notabili tamen remanentium diminutione, donetur & tradatur. De hoc vicissim monere vos voluimus, quibus beneuolentes, gratiam nostram offerimus. Datum Bonnæ in ciuitate nostrâ secundo Ianuarij, anno 1645.

FERDINANDVS

Ioan. Stam Secr.

5. Idcirco nos Theodorus Adolphus à Recke, Præpositus, Serenissimi Electoris Coloniensis, Episcopi Paderbornensis & Monasteriensis, Consiliarius intimus, & ad tractatus pacis vniuersalis Legatus, & Ioannes Guilielmus Baro de Syntzigh, Cantor & Cellerarius, à Reuerendissimo Capitulo Paderbornensi ad hoc negotium specialiter deputati, anno MDCXLV. die nonâ Iunij, manè inter septimam & octauam, in Cathedrali Ecclesiâ Monasteriensi, sacrarum reliquiarum, pro temporum tunc statu, asylo, ad tumbam sanctarum reliquiarum conseruatricem deuotè accedentes, duas particulas, vnam cranij, alteram tibiæ, ex eadem sublatas, hac intentione, vt Ameriam in Vmbriâ, ad augendam populi illius deuotionem, & maiorem Diuinæ bonitatis gratiam ipsi conciliandam, in ouali & varij coloris capsulâ reposuimus: eamque præsen-

eam illi donant Canonici Paderbornen. 9. Iunij 1645.

præsentibus tunc & astantibus, admodum Venerando Patre F. Bonaventurâ de Ruthæno, Prædicatore Capucino cum suo socio, Cathedralis Ecclesiæ Monasteriensis Thesaurario, Petro Buschman Iurium Doctore, Electoris Colonienfis, Episcopi Paderbornensis, intimo Consiliario, Cancellario, & ad tractatus pacis vniuersalis Monasterij Westphaliæ Legato, alijsque ex Clero & populo eiusdè ciuitatis, publicè tradidimus Illustri & Reuerend. Abbati Carleno, transferendas ad desiderantem Clerum populumque Amerinum.

6. Cùm verò fataliter acciderit, quòd ob varia bellorum pericula & impedimenta Monasterij denuò conuenire non potuerimus, ad consignandum debitè ipsas reliquias, & conficiendum in formâ attestationis instrumentum; atque inde ipsæ Reliquiæ ad *sed demum* destinatum locum translatae non fuerint; tan- *an. 1646.* dem tamen anno elapso integro, Deo sic *9. Iun.* disponente, eodem die nono Iunij, eademque horâ inter septimam & octauam, Monasterij Westphaliæ, in aulâ habitationis Reuerendissimi & Illustris Domini Bernardi à Westerholt, Cathedralis Ecclesiæ ibidem Canonici, præter opinionem conuenerimus, Theodorus Adolphus à Recke Præpositus, Casparus Philippus à Ketteler Decanus, Ioannes Gulielmus Baro de Syntzigh Cantor & Cellerarius, Adolphus Henticus Droste Præ-
posi-

positus Monasteriensis Cathedralis Ecclesiæ, Arnoldus de Vittinghoff condictus Schelle, Præpositus ad S. Mauritium Monasterij; Adolphus Henricus Droste Iunior, omnes Paderbornensis Cathedralis Ecclesiæ Canonici; deinde Illustriss. & Reuerendiss. Dominus Peregrinus Carlenus, Abbas B. Mariæ, & P. Bonauentura Capucinus Prædicator cum socio, atque sæpè dictas sacras Reliquias ex prædictâ ouali capsulâ extractas, commodiori rotundæ, argenteo, aureo, viridi ac rubro colore variegatæ, & vittâ subrubicundâ quater ita circumligatæ, vt octo in locis contineatur, reuerenter inclusimus, eamque consignatam Illustriss. & Reuerend. Abbati Carleno retradidimus, securè transmittendam Ameriam: expressâ tamen hac lege, vt non solum eâ quâ decet, solenni deuotione deferatur, verum etiam vt à Capitulo & Clero, à Magistratu populoque Amerino in habitu decenti, secundum status differentiam professionaliter obuiante, & deuotè solemniterque acceptante, cum hymnis & canticis ad Cathedralem Ecclesiam, quæ est Ameriæ, honorificè deducatur: ibidemque, & non antè, ab Illustriss. & Reuerendiss. loci Episcopo, præsentè Capitulo & Magistratu Amerino, tandem hæc capsula aperiatur, & productus inde sanctarum Reliquiarum thesaurus palam exhibeatur, dignisque encomijs Clero populoque commendatus, loco celebri &

hono.

In aliâ capsulâ positam, legitime signatam, ei tradunt.

in lege, vt honorificè Ameria recipiatur,

honorato in eadem Cathedrali Ecclesiâ reponatur; imò & S. Liborij huius Patroni nostri, officium de Confessore Pontifice, quotannis dicatur; eiusque festus dies vigesimatertiâ mensis Iulij, conuocato ad hoc populo, & *Et anniuersario sacro celebretur* sanctis Reliquijs solenniter expositis, more nostro Paderbornensi, in organis celebretur, & sit hic sanctarum Reliquiarum thesaurus, veluti vinculum & tessera fraternitatis mutui amoris, & symbolum piæ confœderationis inter Amerinum & Paderbornense Capitulum.

7. In cuius rei fidem, hunc Reliquiarum S. Liborij Confessoris Pontificis, Patroni nostri, thesaurum inæstimabilem, sigillo Serenissimi Ferdinandi Electoris Coloniensis, Episcopi Paderbornensis, in rubrâ cerâ superiùs; Paderbornensis Capituli maiori, in viridi cerâ inferiùs; minori verò S. Liborij, in rubrâ cerâ Hispanicâ ad latus; præsentium autem Reuerendissimorum ac Illustrium Dominorum, necnon Illustriss. & Reuerendiss. Abbatis Carleni, annulis signatorijs, circumcirca in rubrâ cerâ Hispanicâ super vittam subrubicundam consignari curauimus & communiti; atque sic consignatum Illustriss. & Reuerendiss. Domino Abbati Carleno eundem tradidimus, & hoc ipso retradidimus, fideliter transferendum: vos Notarium requirentes, vt super hac Serenissimi Electoris Episcopi nostri Paderbornensis gratiosâ concessione, suæ
Sere-

*Actis de hac
donatione
confectis,*

Serenitatis litteris contestatâ, nostroque consensu & insuper secutâ consignatione & traditione, instrumentum & instrumenta in meliori formâ nobis conficere, & pro debito salario communicare dignetur. Actum Monasterij Westphaliæ, ubi hæ sanctissimæ Reliquiæ, ob sæuientis belli pericula, nunc asseruantur, nono die mensis Iunij, anno millesimo sexcentesimo quadragesimo sexto.

*per publicum
Notarium,*

8. Et quia ego Henr. Vphaus ciuis Monasteriensis Westphalus, sacrâ Apostolicâ auctoritate publicus & approbatus Notarius, præinserto celebrato, inclusionis sacrarum Reliquiarum, consignationis & retraditionis actui, vnâ cum antè memoratis Dominis Requirantibus & testibus, interfui, omniaque alia & singula sic fieri vidi, audiui, & in notam sumpsi; idcirco præsens publicum desuper confeci instrumentum, manuque propriâ illud ipsum conscripsi, nec non nomine & cognomine, signoque Notariatus mei solito subappositis communiui, ad hoc specialiter requisitus. Henr. Vphaus, qui suprâ, Notarius Apostolicus m.p.

*attestante
senatu Mo-
nasteriensi.*

Nos Consules, Proconsules, ac Senatus ciuitatis & Reipublicæ Monasteriensis partium Westphaliæ, notum facimus & attestamus, quòd suprâ nominatus Henticus Vphaus conciuis noster, qui præsens instrumentum expediuit, illudque manu suâ propriâ nobis abundè cognitâ subscripsit, & signo

signo suo notariatus muniuit, sit publicus & legalis Notarius, cuius documentis, & instrumentis in & extra iudicium publica vbique fides adhibetur. In cuius rei testimonium sigillum ciuitatis nostræ secretum hisce appendi, & Secretarij nostri iurati subscriptione roborari iussimus. Actum anno salutis millesimo sexcentesimo quadragesimo sexto, die 17. mensis Iulij. Loco signi. Henricus Holland, ciuitatis ac Reipublicæ Monasteriensis, partium Westphaliæ, Secretarius iuratus, iudicij Imperialis Camerae Notarius immatriculatus, in fidem manu propria subscripsi.

A C T A

ECCLESIAE AMERINÆ,

*De Reliquiarum S. LIBORII
receptione.*

i. N nomine Domini, Amen. Presenti publico instrumento cunctis vbique pateat euidenter, & notum sit; quod anno à Natiuitate Domini nostri Iesu Christi millesimo sexcentesimo quadragesimo septimo, Indictione xv. die vero xv. mensis Martij, Pontificatus autem Sanctiss. in Christo Patris & Domini nostri D. Innocentij Diuinâ prouidentia Papæ decimi, anno eius tertio, coram Illustriss. & Reueren-

Coram Episcopo & Canonico Amerinis 15. Martij 1647.

L. diss.

162 VITA S. LIBORII PATRONI
diss. Domino Gaudentio Polo, Dci & Apo-
stolicæ Sedis gratiâ Episcopo Amerino, ac
Perillustri & Reuerendiss. Domino Delio
Vectio Protonotario Apostolico, eiusdem Il-
lustriss. & Reuerend. Domini Episcopi Vica-
rio Generali; necnon Perillustribus & Ad-
modùm RR. DD. Nicolao Racano Priore,
Iulio Geraldino Archidiacono, Ioanne Vin-
centio Mandosio Præposito, Augustino Car-
leno, Claudio Picioto, Petro Carleno, Hiero-
nymo Roscio, Curtio Mandosio, Fabiano
Zucchante, Petro Venturello, Ioanne Bapti-
stâ Sandro, Iosepho Venturello, & Petro Fran-
cisco Racano, Canonicis venerabilis Cathe-
dralis Ecclesiæ S. Firminæ de Ameriâ; meque
Notario, & testibus infrascriptis, ad hæc spe-
cialiter vocatis atque rogatis; in infrascripto
loco, præsens & personaliter constitutus fue-
rit R. P. Frater Bonauentura de Rutheno,
Prædicator Capucinus prouinciæ Rhenanæ
cum suo socio, & extraxerit ex coloris cine-
ricei sacco stamineo illatam pyxidem: eam-
que ex vtraque parte aperiens, inde aliam
produxit; inde aliam capsulam rotundam
argenteo, aureo, viridi, rubro colore variega-
tam, vittâ subrubicundâ quater ita circumli-
gatam, vt octo in locis contineretur, signa-
tam Sereniss. Ferdinandi, Electoris Colonien-
sis, Episcopi Paderbornensis, cum rubrâ cerâ,
superiùs Paderbornensis Capituli ex viridi
cerâ, inferiùs circumcirca super vittam S. Li-
borij,

*exposita est
capsula reli-
quiarum S.
Liborij,*

borij, Theodori Recke Paderborneusis Cathedralis Præpositi, Gasparis Philippi à Ketteler Decani, Ioannis Gulielmi Baronis de Syntzigh Cantoris & Cellerarij, Adolphi Henrici Droste Præpositi Monasteriensis Cathedralis, Arnoldi de Vittinghoff conducti Schelle Præpositi ad S. Mauritium, Adolphi Henrici Droste iunioris, Canonorum Paderbornensis Cathedralis, & Abbatis Carleni in rubrâ cerâ Hispanicâ sigillis: deinde explicato in pergamento donationis, & attestationis instrumento, dicto Illustriss. & Reverendiss. Episcopo, Capitulo, & Canonicis Amerinis, in optimâ formâ legerit; & ostendens omnia dicta sigilla integra & in nullo violata, ex ipso instrumento abundanter docuerit, dictam capsulam verè, & eam ipsam esse, quæ & ab Illustriss. & Reverend. Cathedralis Paderbornensis Prælati & Canonicis, anno MDCXLVI. nono die mensis Iunij, Monasterij Westphaliæ, in aulâ habitationis Reverend. & Illustr. D. Bernardi Westerholt Cathedralis ibidè Canonici, tradita fuit fideliter Ameriam transferèda: quòd demum dictam capsulam in dictâ pyxide, & hanc cum illâ in dicto sacco reposuerit. huic Illustriss. & Reverend. Dominus Episcopus Amerinus quatuor chartas in modum stellæ sic superposuit, ut octo radios constituent: in medio verò ubi sese contingunt, posuit Capitulum in quatuor radijs suum; dictus autem P. Bonaventura in

*ritè signata
à Canonicis
Paderbornensibus*

denuò obsignata,

*in armario
clauso:*

alijs quatuor radijs suum sigillum rubrâ cerâ Hispanicâ. Ita his peractis sic sigillatam pyxidem cum capsulâ deposuit idem Illustriss. & Reuerendiss. Dominus Episcopus Amerinus reuerenter in armario, in dictâ sacristiâ, quod respondet ianug ducenti in ecclesiam: & clausum fuit duabus clauibus, quarum vnâ retinuit idem Illustriss. & Reuerendiss. Dominus Episcopus, alteram dedit Perillustri & Admodum Reuerendo D. Augustino Carleno custodiendam. Super quibus omnibus & singulis præmissis, petitum fuit à me Notario & Cancellario publico infra scripto, vt vnum, vel plura, publicum, seu publica, conficerem atque traderem instrumentum & instrumenta, prout opus fuerit, & requisitus ero.

Acta conscripta,

2. Actum Amerinæ in dictâ venerabili sacristiâ dictæ venerabilis Cathedralis Ecclesiæ S. Firminæ, præsentibus ibidem audientibus & intelligentibus Admodum RR. DD. Julio Ghiringhelo Magistro cæremoniarum, & Christophoro Varatio Capellano eiusdem Cathedralis Ecclesiæ, Amerinis, testibus ad prædicta habitis, vocatis & rogatis.

Actis Monasteriensibus præsentibus,

Tenor autem donationis & attestationis instrumenti, de quo supra fit mentio, talis est, videlicet. *Hic inserta erant integra Acta Monasteriensia, quæ iam antè è tabulis Monasterio acceptis retulimus: & quæ rursus in fine nu. II. recitantur in schedulâ descripta.*

3. Eisdem anno, Indictione & Pontificatu, quibus

quibus suprà, die verò VIII. mensis Maij, Admodùm R. P. Bonaventura de Rutheno Prædicator Capucinus prouinciæ Rhenanæ, vnâ cum Adm. Ven. P. Iosepho Maria Perusino Prædicatore socio Romano, reuersus Ameriam, egerit cum Illustriss. & Reuerend. eiusdem Episcopo, de modo, diebus, & horis resignationis sanctarum Reliquiarum S. Liborij Episcopi Cenomanensis, Patroni Paderbornensis, & institutione processionis cum eisdem; conuentuinque inter ipsos fuerit, dictas Reliquias vndecimo Maij resignare, & processionem cum eisdem sequenti die duodecimâ Maij.

4. Vndecimâ igitur dicti mensis die post vespas prædictus Pater cum suo socio ad Episcopalem aulam ciuitatis Ameriæ se contulit: ex quâ paullò post prodijt Illustriss. & Reuerendiss. Dominus Gaudentius Polus, Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Amerinus, rochetto indutus, comitatus à Perillustri & Reuerendiss. Domino Delio Vectio, Protonotario Apostolico, & Vicario Generali, nec non ab Illustriss. DD. Carolo Mandosio, Martio Boccarino, Campeggio Carleno, & Iacobo Moricono, Ancianis Illust. ciuitatis Ameriæ, & antedicto P. Bonaventurâ cum suo socio Capucinis, multisque alijs Amerinis, ad Cathedralem Ecclesiam S. Firminæ, expectatus in eâ à Perillustribus & Adm. RR. DD. Capitularibus & Canonicis

8. Maij
1647 deli-
beratur de
Translatio-
ne.

II. Maij in
solemni con-
uentu Ca-
nonicorum
& Magi-
stratum
Amerin-
orum

L ;

eius

166 VITA S. LIBORII PATRONI
eiusdem, videlicet, Nicolao Racano Priore,
Ioanne Vincentio Mandosio Præposito, Au-
gustino Carleno, Claudio Picioto, Petro Car-
leno, Hieronymo Roscio, Curtio Mandosio,
Fabiano Zucchante, Petro Venturello, Ioan-
ne Baptista Sandro, Iosepho Venturello, Pe-
tro Francisco Racano, & Dominico Petruc-
cio, superpelliceis indutis. In ecclesiæ ingres-
su porrectum fuit à præfato Priore Illustriss.
& Reuerendiss. Domino Episcopo aspergil-
lum cum aquâ lustrali, quâ se primùm, dein-
de Dominos Canonicos, Ancianos, Capuci-
nos, aliosque Amerinos asperxit: statimque ad
altare Venerabilis accessit, & factâ aliquan-
tis per flexis poplitibus oratione, cum comi-
ratu, & expectantibus sacrarium intrauit, in
cuius medio ampla mensa stabat pro para-
mentis celebrantium; ad latus verò ante ar-
marium, in quo decimoquinto die Martij
currentis anni sigillata pyxis cum sacris Re-
liquijs S. Liborij deposita fuerat; necnon
existentibus sex candelabris, totidemque can-
didis ardentibus cereis ad illam ductis om-
nibus in gyro, datisque Patri Bonaventuræ
Capucino clauibus duabus dicti armarij; de-
tulit & Adm. Reu. Dominus Iulius Ghirin-
ghellus cæremoniarum Magister stolas duas,
primam Illustriss. & Reuerendiss. D. Episco-
po, alteram P. Bonaventuræ: quibus collo ape-
pensis, hic duo candelabra cum suis cereis ex
minori mensâ sublata, in amplâ ante illum
depo-

deposuit, statimque se ad præfatum armarium conuertit, ad cuius latus oratio ad S. Liborium contra morbum calculi affixa erat: illud clauibus ipsis aperuit, & inde sacrarum Reliquiarum custodiam ablatam, in amplâ mensâ inter duo illa candelabra ac Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopum, in sacculo coloris cinericei, nouem sigillis ex rubrâ cerâ Hispanicâ, decimoquinto Martij, consignato, reuerenter reposuit; lectoque eodem die confecto depositionis instrumento, ostendit omnia illa sigilla adhuc integra, quæ Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopus mox aperuit, & P. Bonaventura Capucinus, detracto illo sacculo stamineo, illicò pyxidem ex vtraque parte aperiens extraxit, variegatam, rotundam, vittâ coccineâ circumligatâ, capsulam, signatam sigillis decem, superiùs in rubrâ cerâ Sereniss. Electoris Colonienfis, Episc. Paderbornensis; inferiùs viridi cerâ Hispanicâ S. Liborij, Theodori à Recke Paderbornensis Cathedralis Præpositi, Gasparis Philippi à Ketteler Decani, Ioannis Gulielmi Baronis à Zyntfgh Cantoris & Cellerarij, Adolphi Henrici Droste Prepositi Monasteriensis Cathedralis, Arnoldi de Vitinghoff condicij Schelle, Præpositi ad S. Mauritium, Adolphi Henrici Droste Iunioris, Canonorum Paderbornen. Cathedralis, Abbatis Carleni; eamque Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopo *aperta ab* aperiendam in manus tradidit. Qui relictis *Episcopo ca-* illis *psular*

illis decem sigillis integris octo in locis, partim forficibus, partim cultello incidit, F. Bonaventuræ Capucino ad producendas inde reliquias reddidit. Qui ablato operculo inde extraxit primum tres S. Liborij imagines charæ impressas. 2. schedulam, ex quâ clarè legitur contentas in illâ capsulâ reliquias esse verè S. Liborij, sibi anno MDCXLVI. die nonâ Iunij Monasterij Westphaliæ traditas, fideliter Ameriam transferendas. 3. supra rubrum pannum sericeum explicatum ostendit duas sacrarum Reliquiarum partes, vnam cranij, alteram tibiæ, quas Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopus, Canonici, Anciani, Capucini, alijque præsentis, in genua prouoluti, & pectora tundentes, debito honore affecerunt; leuatis verò sursum omnibus Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopus exosculatus fuit. Moxque reliquiarium ex nigro ebena in modum altaris affabrè factum, cum pede quò stare possit, latum verò & altum duobus cum dimidio pedibus, ornatum duabus columnis marmoreis, cruce deauratâ superius ac alijs ex argenteo, & ex deaurato ornamentis, à parte posteriore aperiens, eduxit inde capsulam, duo ovalia caua continentem, quorum fundus erat rubro ex serico aureo intertexto; his sanctas Reliquias imposuit, partem cranij superiori, tibiæ inferiori glutine ad id parato agglutinans, ne deuant.

prolata Reliquia,

mox reliquiarium non inclusit,

3. Hoc factò sacras Reliquias pluribus
S. Li-

S. Liborij imaginibus, plurimisq̄ue rosarijs, tetigit: deinde plurium, genibus flexis id petentium, capitibus imposuit, dicens: PER IN-^{datâque} TERCESSIONEM S. LIBORII LIBERET TE ^{presentibus} DEVS A MALO. Demum reliquiario imposuit ^{benedictione,} vitrum, & capsulam cum Reliquijs, sicq̄ue tabellâ conglutinatâ oclusit, vt deinceps aperiri non possit. His ita peractis & in circum-^{et imagini-} stantes ducentis & quinquaginta S. Liborij ^{buis,} distributis imaginibus, quæ eiusdem reliquias tetigerant sacras, P. Bonaventura Capucinus supradictam pyxidem, cum decem sigillis signatâ illâ capsulâ, attestationis, donationis, concessionis, traditionis instrumento & schedulâ, Capitulo & Canonicis tradidit in perpetuam rei memoriâ conseruanda, reliquiasq̄ue traditas, in loco decenti collocandas ac debito honore commendauit, quas tandem ab Illustriss. & Reuerend. D. Episcopo in factâ ad id cistellâ cum Reliquiario depositas acceptauit memoratus Prior, & ex sacrario per ecclesiam, præcedentibus duabus ardentibus facibus cereis, totidemq̄ue, sequentibus verò Illustriss. & Reu. D. Episcopo, Canonicis, Ancianis, Capucinis, ceterisq̄ue præsentibus Amerinis, ad sacellum sanctissimi Rosarij delatas, in armario à sinistris eiusdem ^{in armario} reposuit: quod ipsemet Illustriss. & Reuerend. ^{deposita:} D. Episcopus tribus clauibus clausit, easq̄ue P. Bonaventuræ Capucino in crastinum custodiendas concredidit, qui ipsum comitan-

tibus ceteris ad Aulam suam conduxit, & acceptâ benedictione cum suo socio abiuit.

6. Sed posterâ die, quæ erat xii. Maij, & Dominica tercia post Pascha, rursus ante vespas tam ipse Pater Bonauentura cum suo socio, quàm DD. Canonici cum pluribus Presbyteris, Clericis, Religiosis, personatis Angelis, Governatore, Ancianis, Nobilibus ciuibus Amerinis, & externis, in Episcopali Aulâ comparebant: cumque inde Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopum ad Cathedralẽ Ecclesiam sequerentur, vespas aut decantanturi aut audituri; ipse acceptâ ab eodem benedictione, sese vnâ cum socio, & Adm. RR. DD. Ægidio Delphino, & Petro Leonino, ad supradictum sacelli armarium conferens, eo aperto inde sublatam cistellam cum Reliquario ac Reliquijs ad ecclesiam S. Francisci Conuentualem deferebat.

7. Finitis interim vespas, & congregatis in Cathedrali Illustriss. & Reuerend. D. Episcopo, Canonicis, Presbyteris, Clericis, Religiosis, Governatore, Ancianis, Nobilibus, confraternitatibus, vtriusque sexus hominibus, solennis processio ex eadem ad S. Francisci Conuentualem hoc ordine instituta fuit: præcedebant in sacris cum vexillis & crucibus confraternitatis, societas Venerabilis Sacramenti, Mortis, Sanctorum Ioannis & Pauli Decollationis S. Ioannis Baptistæ sub titulo Misericordiæ, S. Sebastiani, S. Rochi, S. Augustini,

*12. Maij ad
PP. Con-
uentualium
ecclesiam
delata:*

*post vespas
ad instituta
supplicatio;*

stini, S. Francisci, S. Firminæ. Sequebantur primò Religiosi cum crucibus & vexillis RR. PP. Capucini, Eremitæ S. Augustini Discalceati, Observantes de Familiâ, Observantes Reformati, Eremitæ S. Augustini Calceati, Minoritæ Conventuales, Somaschi, deinde Clerici, Presbyteri, Musici & Canonici, postremò Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopus, quem præcedebant duodecim personati Angeli, Adm. RR. DD. Iulius Ghiringhellus Magister cæremoniarum, & Hieronymus Douarellus, induti superpelliceis, comitabantur Ioannes Vincentius Mandosius Prepositus cum dalmaticâ, & Claudius Piciotus Canonicus cum tunicellâ: sequebantur Dominicus Studiosus, Nicolaus Santes Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopi Capellanus ipsius, Illustr. D. Gubernator Iosephus Brianza, Antiani, Nobiles, ciues & vtriusque sexus innumeri fideles.

8. Vbi ad ecclesiam Conventualium peruentum erat, & Illustriss. & Reuerend. D. Episcopus sacristiam se vestiturus intravit; illicò P. Bonauenturâ Capucinus stolâ indutus, Reliquarium cum sacris Reliquijs, præcedentibus duabus ardentibus facibus candidis, inde efferens, in medio summi altaris deponebat; quò Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopus paullò post in pontificalibus sequens, sacris Reliquijs debitos thuris honores soluebat, & ante illas genibus flexis orabat, donec à musicis

*indeq; repon-
tata solen-
niter,*

ficus

172 VITA S. LIBORII PATRONI
SICIS CHRISTI PRÆSVL EGREGIVS, ter ad fi-
nem vsque decantatum esset. Interim præter
allatas à pijs fidelibus, aliæ plures faces, &
plurimi cerei candidi inter Clerum, Angelos,
Religiosos & primarios distribuebantur:
quibus accensis, & datâ ab Illustriss. & Reue-
rendiss. D. Episcopo benedictione cum sacris
Reliquijs, processum fuit ex hac ecclesiâ eo
ordine quo ad eam deuentum, per septem
alias, S. Elisabethæ, S. Monicæ, S. Augustini, S.
Magni, S. Stephani, S. Catharinæ, S. Ioannis
Euangelistæ, ad nouam Cathedralem S. Fir-
minæ. In singulis illis ecclesijs Illustriss. &
Reuerendiss. D. Episcopus sacras Reliquias,
solus eas circumferens, in summo altari de-
positas adoleuit; & decantato à musicis
CHRISTI PRÆSVL EGREGIVS, benedictio-
nem cum iisdem dedit. Per plateas musici sa-
cris Reliquijs continuò CHRISTI PRÆSVL
EGREGIVS præibant. Summi Pontificis præsi-
dij milites easdem sæpius diuersis in locis,
bombardarum explosione, consalutabant: &
triste cælum, quod antequàm processionem
inchoabant, imbres depluebat, iam effectum
lætius, sic omnes continuit, quòd nulla gutta
processionem turbauerit.

9. Cùm processio ad Cathedralem reuer-
sa fuisset, Illustriss. & Reuerend. D. Episcopus,
factâ incensatione sacris Reliquijs, eas in sum-
mo altari reliquit, abijt. Tunc P. Bonaventura
Capucinus accedens, innumeris rosarijs Reli-
quia

*per varias
ecclesias,
ad Cathe-
dralem;*

*cælo inspe-
ratè seré-
uato;*

*ibi iterùm
reconditæ;*

quarium tetigit: illud tandem in capsellam suam supposuit, & postquam illam plurimorum vtriusque sexus deuotorum capitibus imposuisset, ad armarium suum, in sacello sanctissimi Rosarij, præcedentibus luminaribus, retulit: eoque clauso, vnam clauem Illustriss. & Reuerendiss. D. Episcopo, alteram Archidiacono, tertiam Augustino Carleno custodiendam reliquit.

10. Acta sunt die decimâ in Ecclesiâ S. Firminæ, eiusque sacristiâ, præsentibus, audientibus, & intelligentibus perillustribus DD. Abbate Paulo Sandro, Mario Archilegio V.I.D. Marco Aurelio Mandosio V.I.D. Capitaneo Romulo Cerichello, Nicolao Archilegio, & Carolo Morello; & die duodecimo præsentibus Iulio Ghiringhello Magistro cæremoniarum, & Hieronymo Douarello Amerinis testibus.

Acta vtriusque die.

11. Tenor autem supradiçtæ schedulæ, de qua fit mentio suprâ, talis est, videlicet. In nomine Domini ad honorem sui Sancti: hæc sunt veræ duæ partes, vna cranij, altera tibiæ, sacrarum Reliquiarum gloriosi S. Liborij Episcopi Cenomanensis, Patroni Paderbornensis, quas ad instantiam Ven. P. F. Bonaventuræ de Rutheno Prædicatoris Capucini, & de licentiâ Sereniss. Electoris Colonienfis, Episcopi Paderbornensis, dederunt & tradiderunt, vnâ cum attestationis instrumento, Reuerendiss. DD. Capitulares Cathedralis Eccle-

Testimoniæ capsula inclusum.

Ecclesiæ Paderbornensis, Illustriss. & Reuerendiss. D. Peregrino Carleno Amerino, Abbati B. Mariæ, ex ipsâ tumbâ dicti Sancti ad altare summum in Cathedrali Ecclesiâ Monasterij Westphaliæ, præsentè dicto Patre, vbi ob bellorum pericula conseruantur, transferendæ per eundem Patrem Ameriam in Vmbriâ pro Cathedrali ibidem Ecclesiâ anno Domini MDCXLV. die nonâ Iunij.

12. Ego Benedictus Flametta de Ameriâ, publicus Dei gratiâ, Apostolicâ auctoritate, Notarius, & pro Archiuo Rom. Curia descriptus, & ad præsens Curia Episcopalis Amerinæ Notarius & Cancellarius. de præmissis rogatus fui, & in fidem hîc me subscripsi, & publicauimus, ac solito meo signo requisitus signaui.

DOLOR

DOLOR CALCULI

Ope S. LIBORII *sedatus**Ameria an. MDCXLVII. & MDCXLIX.*

1. Eminum lubet attexere S. Liborij beneficium, ipsorum, qui id percepere, narratione testatum; alterius etiam, quod me penes est, chirographo. Est hic Romulus Cerichellus, Centurio Amerinus, vir genere clarus cum primis & honoratus. Is ad Abbatem Carlenum, veterem amicum & consanguineum suum, Ameriâ xxv. Aprilis, MDCXLVIII. ita scribit: Octo annis graui & assiduo vesicæ conflictatus sum morbo, vt postremis quatuor numquam nisi ardente intra cubiculum lucernâ somnum ceperim. Vrina sæpè cruenta, fœda semper, itaque mordens, vt expellere eam, quamuis creberrimè cieretur, nequirem, quin toto corpore sudor manaret. Iam nec equo vehi, nec laborem ferre vllum, exercitationemque corporis poteram. Nulla cibi erat appetentia, virium imbecillitas summa; neque hæc quiete releuari satis poterat, cum eam identidem vrinæ cupiditas difficultasque excuteret. Illud tandem sedit animo consilium, vt excindi mihi calculum, qui indubitata horum dolorum origo esset, curarem.

Romulus
Cerichel-
lus graui &
diuturno
calculi do-
lore,

R.

Romamque eâ causâ eram ante biennium profectus. Sed absterruerunt isthic amici, negantes ei remedio opportunam adeo iam prouectam ætatem meam videri.

per S. Liborij Reliquias,

liberatur;

2. Dum his discrucior doloribus curisque allatus Ameriam est cælestis illè thesaurus, abs Te, ad patriæ nostræ salutem, peregrè obtentus, S. Liborij venerabiles Reliquiæ. Has mihi admouit Episcopus noster; & pij quidam homines pro meâ incolumitate preces votaqué concepere. Post solemnem supplicationem Maio superiore institutam, quâ sacræ translatae reliquiæ sunt, quando S. Liborij opem quanto potui sensu pietatis imploraui, nihil ad hanc usque diem pristini doloris expertus sum, ac modò percommodâ vtor valetudine: ob quam immensas Deo laudes, sanctoque eius Confessori Liborio debeo; Tibique grates, Illustriss. Domine, cuius studio hunc adepti thesaurum sumus. *Ista Romulus.*

& Ioannes Clementinus

3. Ioannes Clementinus, & ipse Nobilis Amerinus, inq, militiâ Pontificiâ turmæ equitum ductor, cum hoc anno MDCXLVIII. sub initium veris, acutissimis calculi doloribus vrgeretur, humanis omnibus remedijs frustra tentatis, ad caelestia animam vertit, ac feruenter S. Liborium precatus, ad Augustinum Carlenum, summæ adis Canonicum, & domesticis quempiam allegat, qui ad se mitti oret eius Diui imaginem, impressam in rubrâ bysso. quâ inuoluta Reliquiæ fuerant, cum Monasterio Ame-

riam apportarentur. Hanc ad se allatam effigiem per imagi-
 summâ reuerentiâ & pietate accepit: vixq̄ tantillo ^{nem, sacra-}
 elapso spatio quo bis posset Psalmus Miserere per- ^{tam Reli-}
 curri, duos eiecit prægrandes calculos, absque vlllo pla- ^{quiarum}
 nè doloris sensu. Mox è lecto surrexit sanus ac hila- ^{contactu.}
 ris, templum adiit, vulgavit ipsemet totâ vrbe mi-
 raculum. ita enim acceptum calitus beneficium
 vocat.

4. Euentum hoc vtrumque, quia necdum mihi ^{PROTE-}
 constat an sit Ecclesie auctoritate probatum, non ali- ^{STATIO}
 ter hic recito, quàm vt duorum nobilium & gra- ^{Auctoris.}
 uium virorum testimonium, qui se ægritudinis alle-
 uamentum & suppliciter petiisse à S. Liborio, &
 impetrasse profitentur: neutiquam, quod **V R B A-**
N I V I I I . Pontf. Max. decretis vetitum est, vt verum
 miraculum prædico: donec ita fuerit, re discussâ, ab
 ijs quorum id munus est, pronuntiatum. Que cautio
 in ceteris quoque vt valeat, postulo. si qua hoc libello
 tradantur noua, nec adhuc legitimè examinata &
 approbata, S. Liborij beneficia; vt tantisper non-
 nisi humane historie fidem pondûsque obtineant. Ac
 neque dum aliena profero scripta, si cuiquam digna-
 tionis honorisve titulus tribuitur, qui censeatur haud
 conuenire, id mihi imputari æquum est. Quod enim
 ipse nullâ ratione affirmo, eius in me deriuari, si qua
 erit, inuidia non debet.

M. H Y M N I

HYMNI ANTIQVI

AD S. LIBORIVM.

I.

*In membranâ descriptus, affixâ tabellâ,
appensa in choro Cathedralis Ecclesie
Paderbornensis, iuxta summum alta-
re, in sedibus ad cornu Epistolæ.*

LIBORI, Confessor Christi, sobriè
sanctèque vixisti:

Tu in humanis cùm egisti, vitam
bonam assumpfisti:

Vna harum erat actiua, reliqua cõtèmplatiua;
Vnde hæc virtus contentiua, in corde tuo du-
ratiua,

A te fecit operarium, fidelemq; carpètarium,
Ac nobile vas vinarium. Quare diurnum de-
narium

Tu in vineâ acceptasti Dei, què sincerè amasti;
Horas vndecim laborasti, frigus æstusque
portasti.

*S. Liborij
labores,*

Talentum tibi destinatum per Verbum Dei
incarnatum,

Non tenuisti occultatum, sed reddidisti du-
plicatum;

In verbo Dei proferendo, tuosque subditos
docendo,

Viam

Viam veritatis tenendo, & ab eâ non auertendo,

Sua peccata propalare, & de cetero nō amare,
In factis bonis insudare, fratrem suum nunquam turbare.

Ecclesiarum seruitores, habentes probatos mores,

Quosdam ad ordines minores, magis dignos ad altiores

Ex tunc dedicasti promotos: insufficientes, ignotos

Et conscientiam non lotos, à te spreuisti vt amotos.

Lux tua palam sic lucebat, ac in hominibus pollebat,

Cur eis meritò licebat, Patrem de cælis, qui regebat

Opus tuum, glorificari: nam studuisti coarctari Lumbos tuos, nec inquinari, sed stricto cingulo ligari

Continuæ continentie. Sic Spiritu sapientie, *virtutes,* Timoris & patientie vixisti, & innocentie.

Deinde ad secularia tuæ domus necessaria,

Summa & particularia complesti opera varia.

Pòst ab omnipotenti Deo, pro vero anno iubilæo;

Assignato tibi ab eo, quod & statuit lex Iudeo,

Qui quinquagesimus fuerat, Episcopatus durauerat

Tuus, sic Christus impleuerat vitam tuam, quam amauerat.

M a

Tunc

Tunc ab hac luce te amouit, fidelissimumque
cognouit,

Ad miracula tibi uouit, per te facienda pro-
mouit.

Attamen prius uisitatus, ac post egressum tui
flatus

sepultura,

A Martino es humatus, & de tua morte tri-
bulatus.

a

Corpore tuo subleuato, suauissimo odore
dato,

Dæmoniaco liberato, de corpore obfesso fu-
gato,

Legati qui missi fuerunt, Cenomanicos peti-
uerunt:

translatio,

Qui eundem assensum dederunt, & tuum
corpus obtulerunt,

Vt ad ecclesiam portarent, in Paderbornâ
præsentarent,

Honorificè collocarét, ac fidelissimè amarét.

In uia tu Dei amator, bonorum meorum in-
spirator,

b

*in hac mi-
racula.*

Fuisti trium suscitator mortuorû, ac liberator
Paralyticis, guttosis, mutis, surdis ac calculosis,
Maniacis atque leprosis, claudis, cæcis, & sca-
biosis:

Hisque omnibus sic ægrotis, Christo atque
tibi deuotis

Subuenisti. Fide promotis Catholicâ, nobis
tibi uotis,

O Libori, dignare tamen tuum uerum dare
solamen.

No-

Nostrumque fieri tutamen, quod præstet nobis Christus. Amen.

Oratio pro nobis S. Libori. *Br.* Ut digni, &c.
Or. Adesto, Domine, precibus nostris, quas in sancti Confessoris tui atque Pontificis Liborij commemoratione deferimus; ut qui nostræ iustitiæ fiduciam non habemus, eius, qui tibi placuit, precibus & meritis adiuuemur.

a Vel deest aliquid, vel hæc malè dispuncta.

b Idem Ode quinta confirmat. Mirum id ab auctore Saxone, qui Vitam & Translationem ante 750. annos scripsit, non tradi: nisi post illius eum acciderit.

H Y M N V S II.

Ex eadem tabulâ.

Felix Præsul, ô Libori,
 Stirpe natus meliori,
 Luxus mundi refutasti,
 Genus tuum adornasti
 Vbertate ad virtutum
 Claruisti Christi nutum:
 Visus inopum amator,
 Et Sanctorum imitator,
 Castus, largus, & benignus,
 Omni laude mundi dignus.
 Ob hoc Deus dedit tibi
 Dona sacra hîc & ibi:
 Multa mira per te fecit,
 Ab obsessis sordes iecit,

M 3

Mul-

*S. Liborius
clarus mi-
raculis,*

*presertim
curatione
calculi,
ad piūm sta-
tūm iuuat:*

Mutos, surdos tu curasti,
Cæcis visum reformasti,
Colicæ tu sanas curas,
Aufers calculi torturas.
Qui & prece fortunatus
Promoues piorum status,
Hos ad sancta conuocando
Vales consequi precando.
Hinc in bonum meum statum
Aptes ipsum Deū gratum:
Me virtutum claritate
Frui fac, & sospitate;
Vt procedat hinc laus Deo,
Ac profectus mihi reo.
Quod sum, tuum in exemplum,
Da me fore Dei templum:
Sua seruem vt mandata,
Vitem mortis & peccata.
Precor supplex te, Libori,
Me dispone sanctè mori:
Vt post istum finem ita
Queam in cælesti vitâ
Deum verum collaudare,
Gaudijs & abundare. Amen.

ψ. Ora pro nobis S. Libori. & Vt digni effi-
ciamur, & c.

Deus qui populo tuo æternæ salutis B. Li-
borium ministrum tribuisti, quæsumus, vt
quem Doctorem vitæ habuimus in terris, in-
tercessorem semper mereamur habere in cæ-
lis. Per Dominum.

III.

Ex eadem tabulâ.

Deuota præfens concio
 Pio plaudat Liborio,
 Sacro cum tripudio;
 Sacer Clerus cum populo,
 Vnâ sexu fœmineo
 Exultet deuotio.
 Flos surgit nobilissimus,
 Sacris plenus virtutibus
 Primas Cenomanicus;
 Vinctus oleo Spiritus
 Suis præ participibus,
 Pontifex Liborius.
 In caput eius cidaris,
 Corpusque ornat poderis,
 Dum cœlica dat iura,
 Pedes sacri sandalijs
 Astricti, femora lineis,
 Sub mysticâ figurâ.
 Ingressus tabernaculum,
 Conciliauit populum
 Summo cœlorum Regi.
 In sermone verbi sacri
 Factus Pastor populi,
 Lumen quod dedit legi.
 Hinc coniunctus factus Christi,
 Azyma vetus proiecisti
 Paschalibus epulis.
 Iocundare Sancte Dei:

*mysticis
 Pontificum
 insignibus
 ornatus;*

M 4

Mise-

Miserere tuo gregi

Tuis in delicijs,

Nutantes mente erige,

Aduersantes tuis preme,

Et da tempus placidum.

Reatus nostros dilue,

Iram Diuinam remoue,

Da felicem transitum,

Iuua vota humilium,

Terge fletus fidelium,

Da cunctis solatium,

I E S V Rex Regum omnium,

Fac nos post hoc exilium

Habere Liborium. Amen.

ψ. Amavit eum Dominus & ornavit eum.
R. Stola, &c.

Benedic, Domine, populum tuum tuâ dexterâ supplican-
tem, & Beati Liborij Confessoris tui atque Pontificis suffragantibus me-
ritis, ab omni aduersitate defende. Per Do-
minum,

I V.

Ex veteri Breviario Eccles. Moguntinae.

E la iubilemus Deo,

Cum concentu iubilæo,

Cum affectu cordium.

Delectetur laus in eo,

Qui mirifico tropæo

Donavit Liborium.

Stirps

Stirps elongans & præclara, *nobilis,*
 Mundo grata, Deo cara,
 Protulit hunc seculo.

Sed excessit genus clarum,
 Tamquam sol iubar stellarum,
 Fide, morum speculo.

Nil ultra potens natura *sanctus,*
 Transcendit creandi iura,
 Talem creans puerum.

Ætas in quo tenera
 Vilipendit scelera,
 Contemplatrix operum.

Mundo placens adolescens,
 Flos virtutum, fructus crescens,
 Dedit philosophicis

Disciplinis operam; *discendi*
 Nec mens egit perperam, *avidus,*
 Imbuta magnificis,

Lux honestæ claritatis,
 Sedis gemma sanctitatis
 Addit Pontificio.

Non remissus, non elatus,
 Deificè præsulatus
 Præsedet officio.

Non sunt linguæ tam facundæ,
 Quæ depromerent abundè
 Eius beneficia.

Nam quantorum meritorum
 Sit, crebra miraculorum
 Declarant indicia.

Annis quostquàm quadragenis

*clarus mi-
 raculis in
 vitâ,*

M 5

Præsul

Præful vixit & nouenis

Vrbi Cenomanicæ,

A Martino visitatus,

Est humatus, æternatus

Hierarchiæ cælicæ,

O Pontificem beatum,

Cuius corpus eleuatum

De concluso tumulo,

Passim diffundit odorem

Aromatis suauiore,

& in trans-

Circumfuso populo.

lacione,

Hinc locandus dum purgatur,

Dæmoniacus curatur:

Mulier erigitur

Incuruata per naturam;

Surdus atque mutus curam

Puer adipiscitur:

Virgo tribus pœnis data,

Per dæmonium vexata,

Surda, muta, tot curata

Gaudet doloribus.

Cæca lumen oculorum

Sumit curam languidorum,

Quique multis afflictorum

Corpora languoribus,

Præter tot & plurimorum

æ postea,

Ostenta miraculorum,

Temporibus modernorum

Signis euentibus

præsertim

Claret per morborum curas:

curations

Aufert calculi torturas,

calculi

Infor-

Infortunia, pressuras,
Sibi se vouentibus,

Sis Libori tu Patrone,

Salutaris, fide, bone,

Sta pro tuâ cautione,

Nos in gratiam dispone,

Cassa quæque noxia,

Hostium seda furores,

Corporum sana languores,

Animabus da nitores,

Posce mundi post mœrores

Cæli nobis gaudia.

V.

ODE SAPPHICA

F. M. de Giessun. a ex eadem tabulâ

Paderborn.

PVrpurâ sacræ decorantur aræ,
Cerei flammæ nutriunt perennes,
Diuitum fulgent pretiosa sacro
Munera templo.

Hostias mecum tenues egenus
Affero, & donum viduæ celebris
Infero ad sacram exiguum Liborî
Præsulis aram.

Luc. 21. 29

Sapphicus laudes patriæ Patrono
Versibus dicam, referamque digno,
Impari quamuis, celebrem piumque
Carminè Patrem.

Quis tuis æquas meritis honores,

Quis

Quis tuæ dicet veneranda vitæ
Laudibus dignis opera & labores

*Liborius
studet:*

Sancte Libori?

Lac puer primum sophiæ imbibisti:
Pòst vigil sacros legis & pererras
Codices, iungens gelidæ diebus
Tempora noctis.

*sanctè &
castè vivit:*

Stirpe de clarâ satus, impudicos
Reprimis motus scelerum: superbas
Seculi pompas, genus, arua, & omnes
Spernis honores.

Conjugis spernis thalamos: orexin
Edomas ventris rabidam: labore
Atteris carnem nimio, rebellem

*fit Episco-
pus:*

Ne patiaris.

Te sacro hæc virtus tua præsulatu
Fecerat dignum: populus se habenas
Præsulis digno tibi Cenomanus
Credere gaudet.

Inde nil sucti minuens rigoris,
Acriùs carnem maceras: superni
Peruigil pulsas prece crebriori
Iudicis aures.

prædicat:

Pontifex verbo populos salubri
Dæmonis vitare mones cruenti
Noxias fraudes: iter ad superna
Gaudia pandis.

moritur:

Quinques denum ingrediens Decembrem
Pontifex, morbo moriturus acri
Carperis: diræ Lachesis sorores
Stamina rumpunt.

Libe-

Liberum à culpis,meritis opimum
 Spiritum,lapsi tenues per auras
 Angeli,dulces modulos canentes,
 Æthere sistunt.

Sacra thesaurus tua gloriosus
 Ossa vt ad extèrnâ ierant ferenda
 Saxonum gentem,Paderæ propinqua
 Quæ tenet arua;

transfertur

Mira per sacros cineres peregit,
 Plurimùm vt monstret Deus esse dignum
 Te,suam cui Westphali salutem
 Credere possent.

*multa facie
 miracula,*

Dæmones aulæ stygiæ superbi
 Principes,membris hominum manentes,
 Horridâ mentem furiâ mouentes,
 Eijciuntur.

Qui sibi lumen doluère ademptum,
 Lucidos solis radios videre,
 Impotes,te dum rogitant,receptant
 Luminis vsum.

Clamat,& laudes Domino sonoras
 Reddit,& voces super astra tollit,
 Ægra cui natura priùs ligârat
 Organa vocis.

Tibiæ arentes superinduuntur
 Carne viuaci,saliuntque claudi,
 Membra contractis proprios ad vsus
 Restituuntur.

Impium fati imperium potentis
 Flectitur,cæco reuocatur vmbra
 Carcere,& vitæ gelidum çadauer

*mortuum
 suscitatur.*

Mu-

Munere donat.

Surdus insuetas hominum loquelas

Audit, vt fidâ prece sospitatem

Postulat sancti gemitu silenti ad

Præsulis aram.

Ossa præcelso veneranda postquàm

Condedit templo populus, deesse

Artibus numquàm voluit sacratis

Cælica virtus.

tempesta-
tem sedat:

b

b Nauta disiectus Pelagi per vndas,

Expauens mortis faciem cruentæ,

Dum tuam deposcit opem, resedit

Sæua procella.

captivos li-
berat:

Ferrea strinxere alios catenæ,

Compedes torsere alios: periculo,

Te duce, elapsi, hoc sua collocarunt

c Vincula templo.

c
curat cal-
culum.

Calculi dirum & colicæ dolorem

Lenis: infirmus prece si fideli

Postulet, cunctos potis es nocentes

Pellere morbos.

Antè sol condet roseas quadrigas

Æquore, & noctis tenebræ redibunt;

Mira quàm possint, quibus es coruscans,

Cuncta referri.

Ergo te Cleri veneranda turba

Auctor eum
innocat.

Supplici deuota rogat precatu,

Prospero pergat, duce te, ad superna

Gaudia cursu.

Te patres cani, tremulæque matres,

Coniuges castæ, pueri & puellæ,

Poplite in terram posito, Libori
Sancte, precantur.

Nos ab excelso aspiciens Olympo,
Corporis morbos, animæque pestes,
Et famem auertas subitamque mortem &
Bella precamur.

Da probos mores teneræ iuventæ,
Da senectuti placidâ quiete
Perfrui, & nos post fera fata, cæli
Transfer ad arcem.

Tu Paderbornis nimum beata,
Dum tuis seruas veneranda templis
Sacra, dum iusto cumulas honore
Ossa Liborî;

Gloria vincis bimarem Corinthum,
Niniuen grandem superas honore:
Reblatha insignis tibi cedit, vltro
Regia Memphis.

Improbis iras Superum potentes
Actibus noli cumulare demens;
Ne flagellari mage quàm iunari
Digna proberis.

*Paderbor-
nenses mo-
net.*

*a Quando is vixerit, patet ex sequenti Epigram-
mate, ubi Kerlenbrockij; Buschijque meminit.*

*b Pendet etiamnum è medio templi, fornice navis &
cetus, ab iis qui naufragium euaferant, posita anathe-
mata: qua quòd ante Virginis Dolorose (ut vocant) sta-
tuam sint, illi à quibusdam tribuuntur.*

*c Aliqua adhuc in Choro appensa visuntur: plura
fuere ante Christiani Brunsvicensis irruptionem.*

Ad

Ad Lectorem maleuolum.

Define verba malis in nos armata venenis
Fundere, nec telis carmina nostra pete.
Nos tenues humili canimus sermone ca-
mœnas:

a b Non sunt *a* Tedigenæ aut *b* Buschia ple-
ctra mihi.

c Scripta *c* Palatino tua si Ioue digna putâris,
Nostra Liborinâ carmina laude beo.

Doctus si vndosum potis es nauare per equor,
In modico ludat nostra carina vado.

a Hermannus Kerfenbrock, alijs Kerfenbergh dictus, Monasterij superiore seculo Ludimagister, Historiam Anabaptisticam, siue bellum Monasteriense, eleganter & accuratè descripsit. Tedigenâ vocat Giessinus, quia cognomen eius Kerfenbroeck, quasi candelæ paludem sonat, vel Kerfenbergh, candelæ montem. Rectius fortè Cerasorum palus, monstretur: Kerse enim Teutonicè cerasum significat, Keerffe candelam.

b Hermannus Buschius Pasiphilus, Dulmanensis ex diœcesi Monasteriensi, multa carmine scripsit ac solutâ oratione, & Catholicus, & postquam ab Ecclesiâ defecit; quæ recenset Gesnerus.

c Alludit, opinor, ad Buschij Hypanticon, Georgio Spirensi Episcopo, Philippi Electoris Palatini filio, dictum, quo solemnem eius in Spiram urbem introitum celebrat. Extinctus est Georgius sudore Anglico, ut tunc insolitus planè morbus appellabatur, 27. Septemb. anno Christi 1529. cum Episcopatum administrasset annos 16. uti Eysengreinius in Chronico Spirensi testatur.

VI.

*Epigrammata quinque de S. LIBORIO calculi dolores curante, ab
N. N. S. I. composita.*

I.

Præsens laudis argumentum.

Angitur horrificis pressus cruciatibus
æger,

Cui læsa inclusus calculus extra premit.

Pharmaca mille bibit; sunt pharmaca mille
dolores:

Nulla datur requies: mors erit vna quies.

Ast imploranti extemplò LIBORIVS adstat:

Excutiturque dolor, discutiturque lapis.

Est tua iam virtus albo signanda lapillo,

Quem tibi tam mirâ laudibus arte paras.

II.

Ornamenta omnium nobilissima.

LVx alios tumulos pretiosi marmoris or-
net,

Et tessellatum conficiatur opus:

Mille lapillorum fœcunda corona nitescat,

Contegat ex auro lamina vtrumque latus.

Nam tua LIBORI fastigia sacra sepulchri

Condecorat pretio nobiliore lapis.

N

Scili-

194 VITA S. LIBORII PATRONI
Scilicet illa maris genuere & viscera terræ
Dona, sed hæc homines parturiere tibi.

III.

Morbi vis elusa.

LIBORII primos hominum libabis honores,

Tam pronâ lacrymis si capis aure preces.

Quidnam in saxa iuvat diras concrecere arenas,

Si nutu in laticem saxa liquata fluunt?

Postmodò mi liceat lapidescere, & extra rigere:

LIBORII imperio desinet esse lapis.

IV.

Virtus celestis mora impatiens.

MArmora in ignivomis cudent liquefacta caminis:

Cuncta diuturnò nam vorat ignis edax.

At subitò hîc cerno lapides marcescere fibris,

Arbor vt in cineres fulmine tacta cadit.

Ignea (quid mirum?) LIBORII iusta parasti:

Terrenus dio vincitur igne focus.

V.

Benè repensa virtus.

PErvigil Antistes, quo cultu reddat honorè,
Excitat impensè plurima templa Deo.

Mille

Mille ferunt animos dictis domuisse feroces,
 Atque orco ereptos restituisse polo.
 Multa tulit pietate Pater, sudavit & alfit,
 Ut reuocata solo sisteret vna fides.
 Qui duros vitijs mores emollijt ergo,
 Hic benè duritiem perdere saxa iubet.

A D D E N D A.

*Pag. 176. lin. 21. post, Hæc Römulus, adde: qui deinde
 authenticas tabulas, publicæ tabellionis operâ confici
 curauit v. lunij MDCXLVIII. suo ac Caroli Boccarini,
 Ioannis Caroli Cerichelli, Claudij Delphini, Ia-
 eobi Moriconi chirographo, Antianorumq; Ameri-
 norum auctoritate firmatas.*

F I N I S.

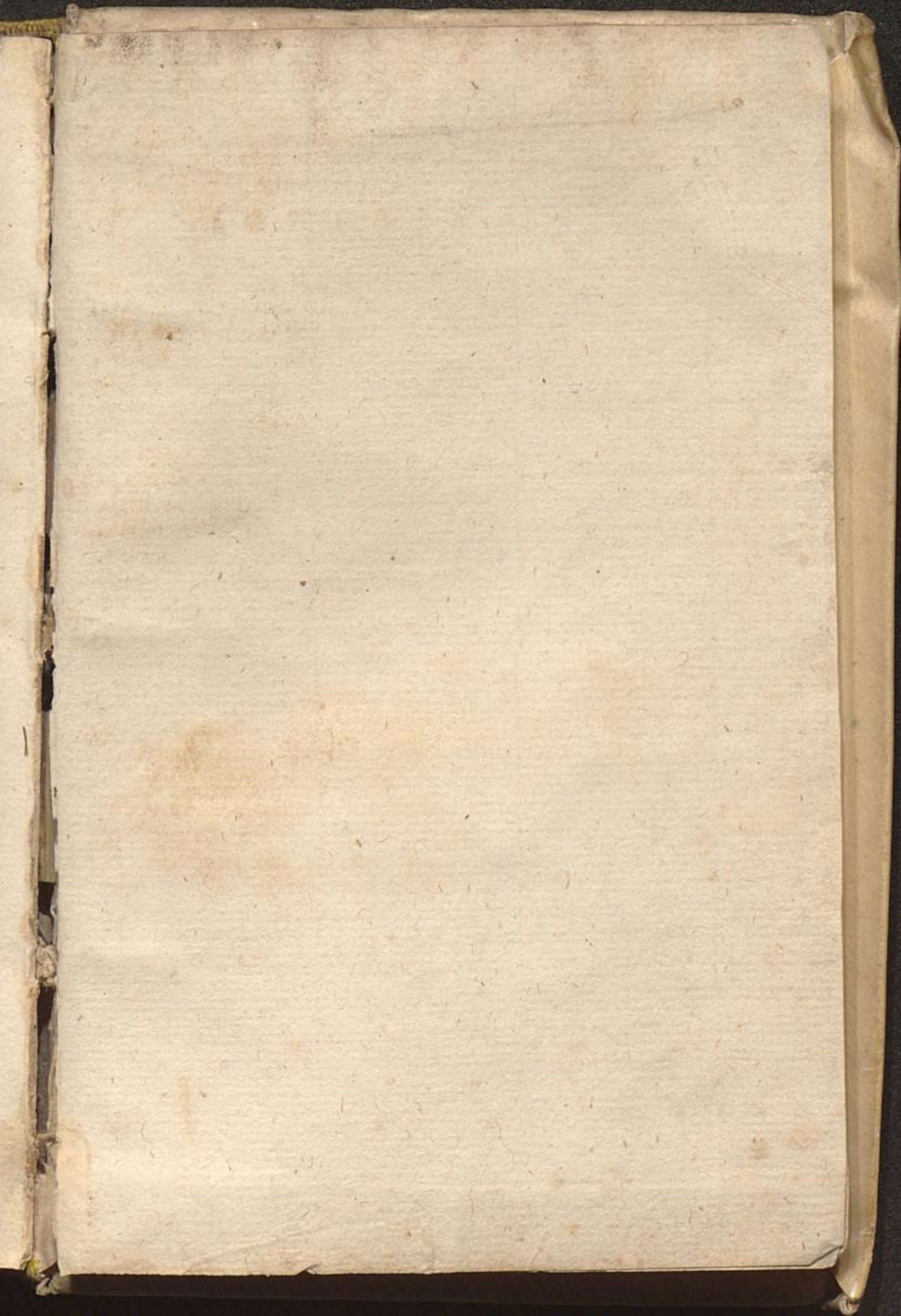
CAELO LABORANTIBUS
Hic sunt reges dicitur domus
reges etiam regiorum
Hic sunt reges dicitur domus
reges etiam regiorum
Hic sunt reges dicitur domus
reges etiam regiorum

A D D E N D A

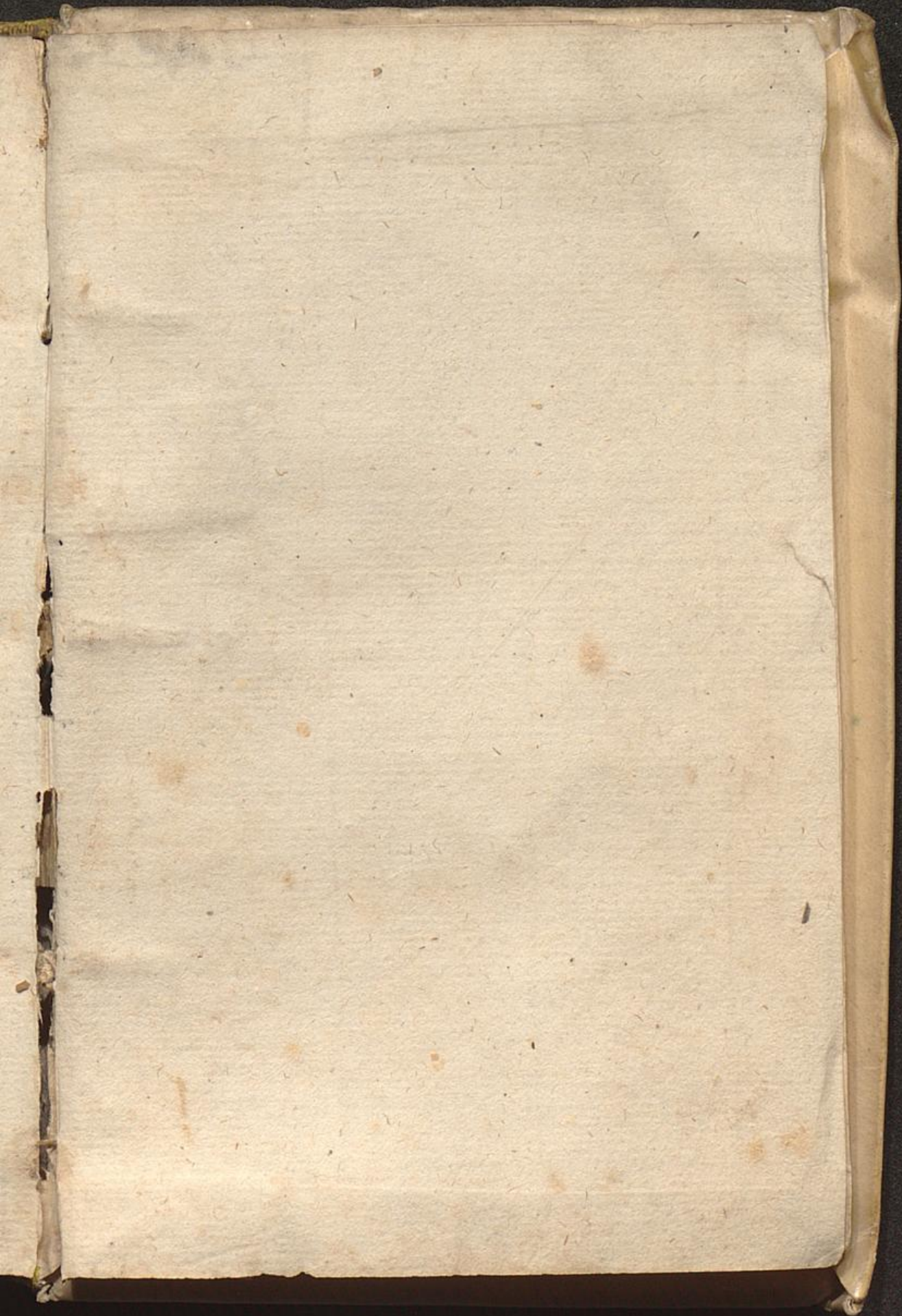
Capitulum primum
de rebus et personis
quibusdam in
hac parte tractatis
et de aliis
quibusdam rebus
et personis
quibusdam in
hac parte tractatis

F I N I S

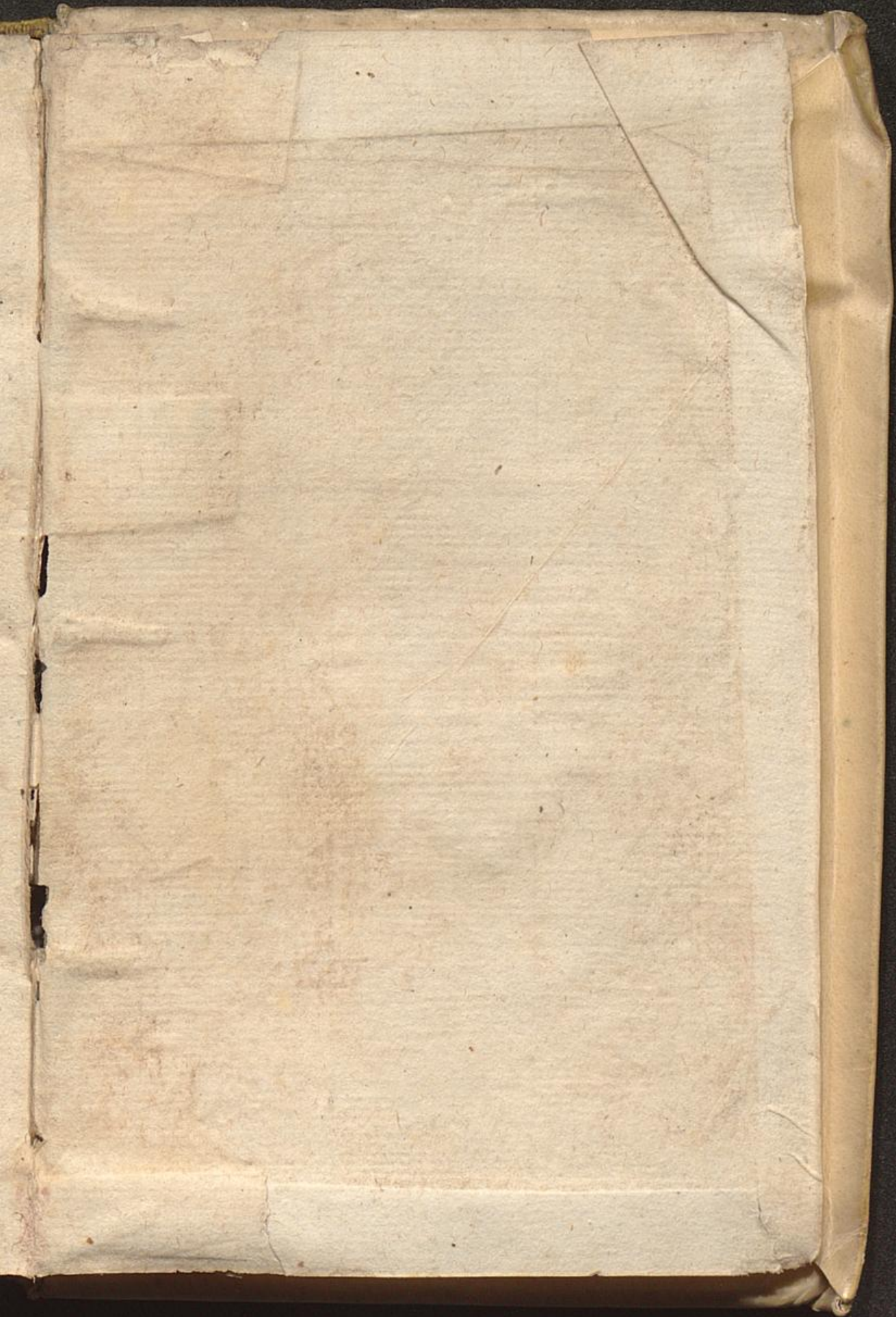

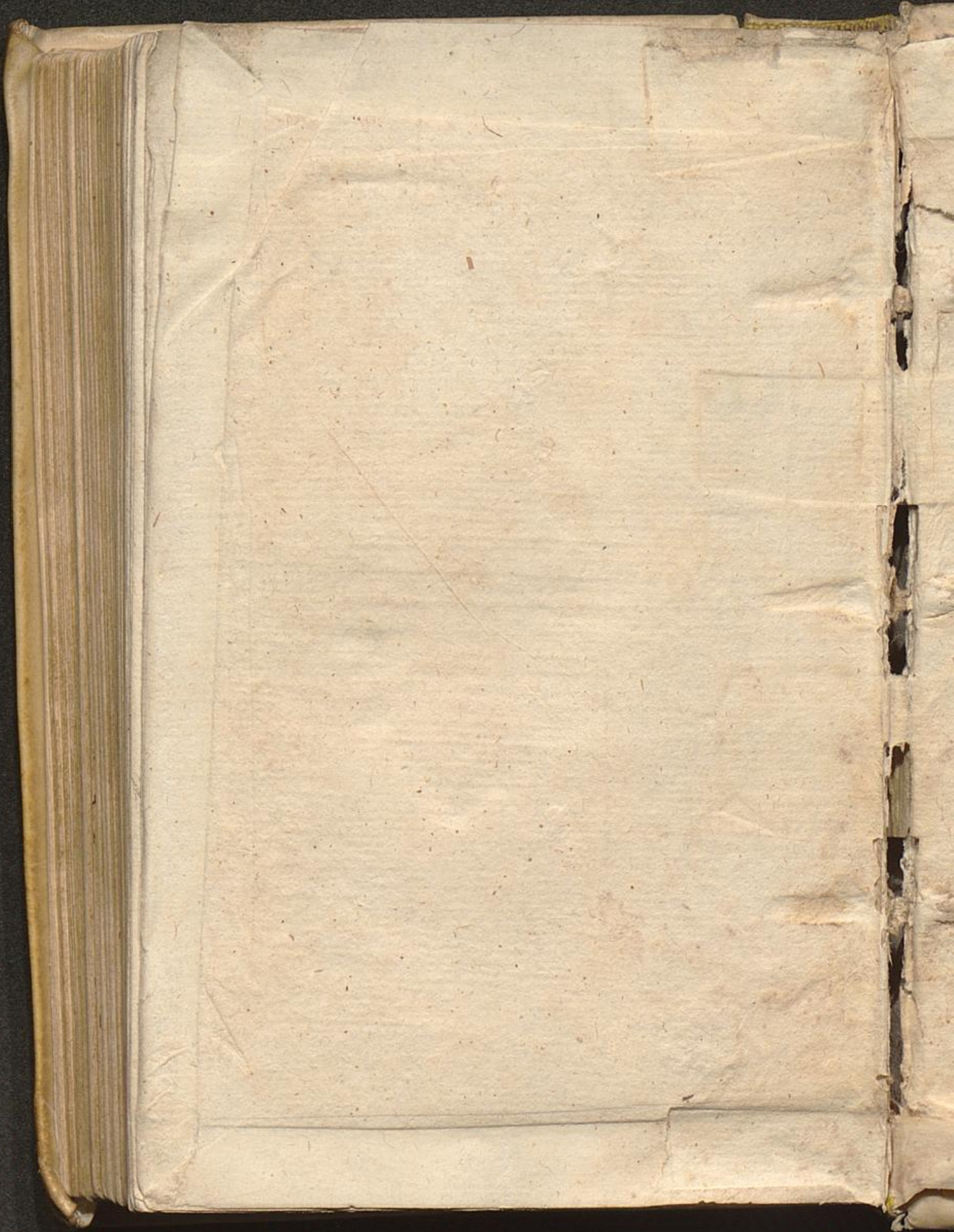

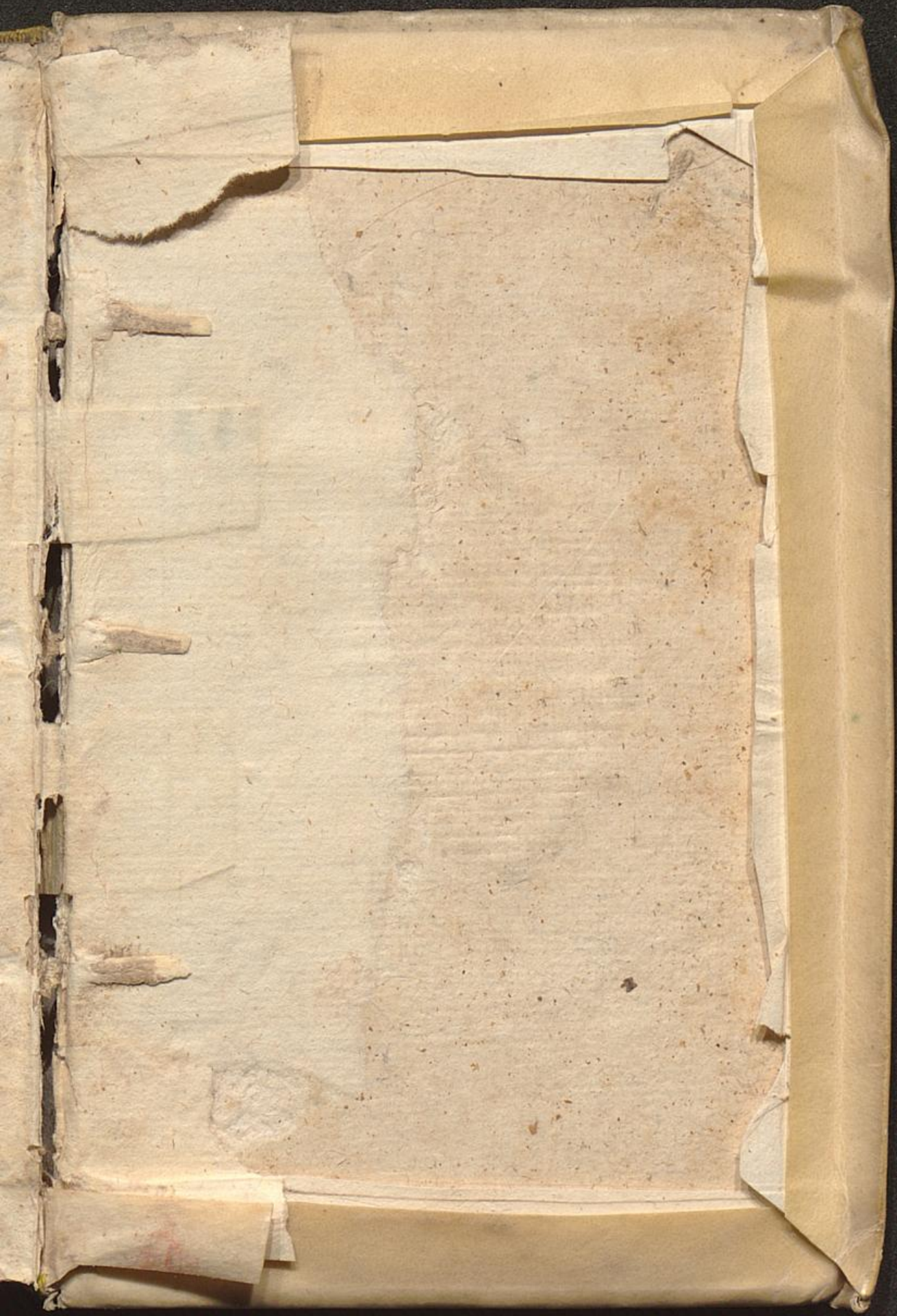

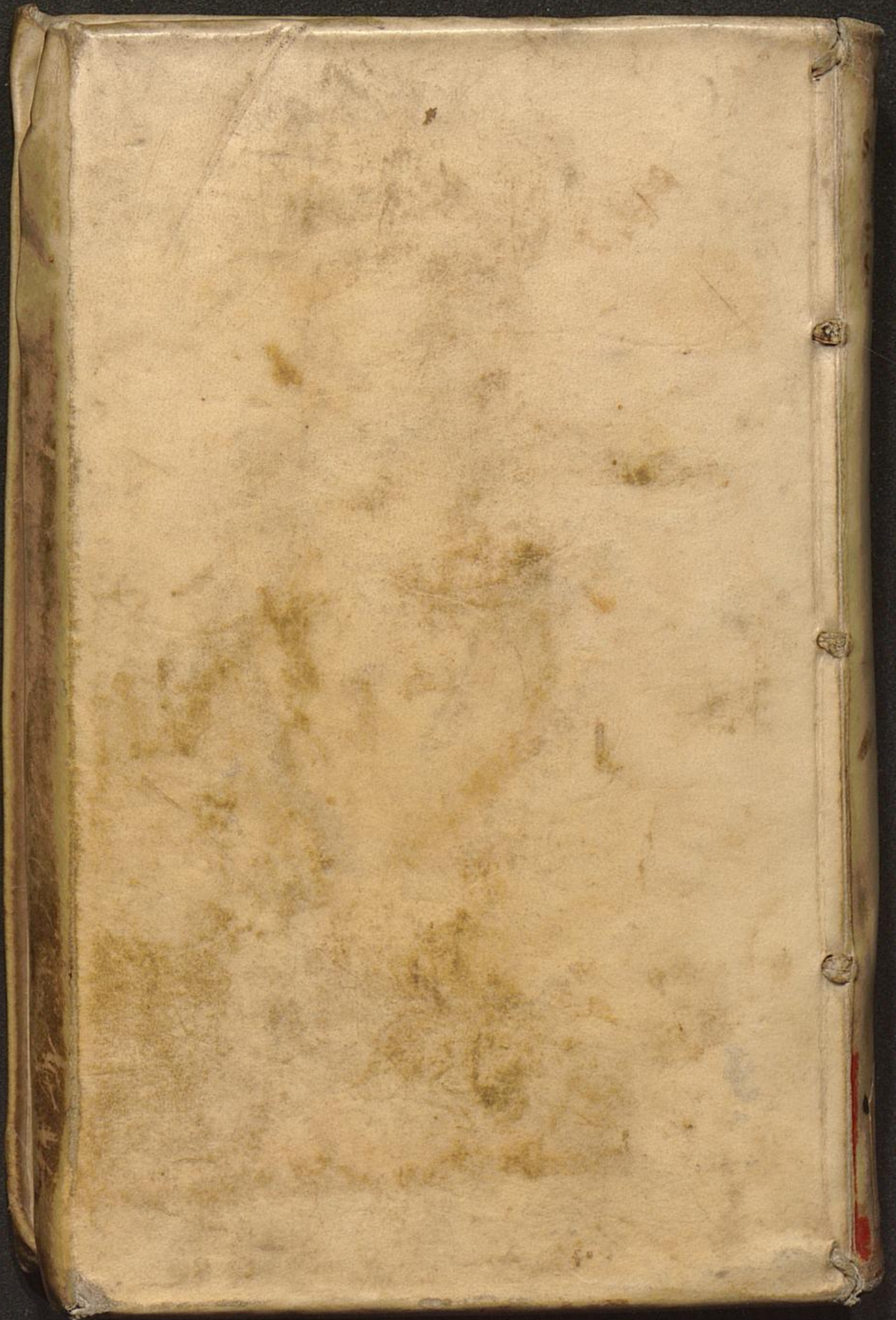

BOLLANDI
S. LIBOTIUS
ANRW 1643

PHILOMATHI
MUSEI VET
LES
3-1711

11
30

Th
5844